

Lii lolo dhu uru tèka Nèti Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha

Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru, rai-haha, dènge isi ra

¹ Uru-uru tèka, Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha.

² Lod'o rai-haha j'aj'i mèka, aa'i-aa'i dhae mèci mèka. Dhu abhu, èi. Aa maroga aatu-aatu saguru nare ne. Ka Roh Lamatua lela ètu dedha èi èèna.*

³ Hèia Ama Lamatua peka, “Hud'i ku dènge saraa.” Ropa peka nare sèmi ne'e, ka saraa j'aj'i dènge ka.

⁴ Ropa nédhi saraa ne, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a. Hèia Na hag'e eele saraa nèti maroga, sèna ka èci-èci ka dènge taa na.

⁵ Ka pangare saraa ne 'mèu', aa maroga na 'mèda'. Ne'e ne, lod'o ka èci kèna.

⁶⁻⁷ Hèia Ama Lamatua lii hari, Na peka, “Hud'i dènge ku era talele, sèna ka hag'e eele èi. Nèti èèna ka, èi re dedha, aa abhu kahèi èi re haha.” Ropa peka nare sèmi èèna, hèia èi b'agi dènge mi dua.

* **1:2** Madhutu lii Ibrani ètu ne'e, sasoa na bisa 'Roh Lamatua', bisa 'ngèlu nèti Lamatua', bisa 'koasa nèti Lamatua' kahèi.

⁸ Ka Na pangare èi re dedha na, 'liru'. Ne'e ne, lod'o ka dua kèna.

⁹ Hèia Ama Lamatua peka hari, aku Nèngu na, "Èi re haha hud'i pakaboko ku mi ca era, sèna ka abhu rai kamango." Ropa padhai lii nare sèmi ne'e, j'aj'i dènge ka rai mango.

¹⁰ Ka era rai mango, Na pangare na 'rai-dedha'; aa era èi dhu kaboko èèna, Na pangare na 'dhasi'. Ropa nèdhi aa'i-aa'i ne, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

¹¹ Ka Ama Lamatua lii hari, peka na, "Rai hud'i pamamuri ku rupa-rupa ana aaj'u. Sèna ka abhu aj'u dhu hua, dhu dènge lamusi, aa dhu dènge rèu mangèru. Sèna ka aj'u-aj'u se, hua-hela madhutu rupa rèngu." Ropa padhai lii nare sèmi ne'e, j'aj'i dènge ka ana aaj'u aa'i-aa'i ra.

¹² Ètu dedha-rai, ana aaj'u se hua-hela ka madhutu rupa rèngu. Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

¹³ Ne'e ne, lod'o ka tèlu kèna.

¹⁴⁻¹⁵ Hèia Ama Lamatua lii hari, aku Nèngu na, "Re bèka dedha, hud'i abhu ku mèdha dhu saraa, ho pasaraa rai-haha ne. Hud'i abhu mèdha dhu pasaraa re mèu, aa abhu kahèi dhu pasaraa re mèda. Rèngu aa'i-aa'i se, j'aj'i tadha, ho sèna ka bisa ige lod'o, hèru, dènge tèu." Ropa padhai lii nare sèmi ne'e, mèdha dhu heo aa'i-aa'i ra j'aj'i dènge ka.

¹⁶ Ka Na tao ka mèdha kapai dua dhu pasaraa rai-haha. Dhu kapai risi, pasaraa re mèu; aa dhu ako ana iiki, pasaraa re mèda. Aa Na tao hua-hètu kahèi.

¹⁷ Na tèke mèdha dhu saraa sèra ètu dedha-liru,

sèna ka loti mai asa rai-haha.

¹⁸ Ka mèdha se, pasaraa ka re mèu, aa pasaraa re mèda. Dènge j'ara ne'e, Na hag'e eele saraa nèti maroga. Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

¹⁹ Ne'e ne, lod'o ka èpa kèna.

²⁰ Hèia Ama Lamatua padhai lii hari, peka na, “Hud'i abhu ku ae-ae dhu mamuri ètu d'ara èi. Dènge hud'i abhu ku rupa-rupa manu-bhui dhu lela ètu dedha rai-haha ne.”

²¹ Ka Na tao ka i'a aa'i-aa'i dènge badha kapai dhu mamuri ètu d'ara èi. Na paj'aj'i kahèi manu-bhui aa'i-aa'i. Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

²² Ka Na padhai lii ho sèna ka hia berkat mi aa'i-aa'i dhu mamuri, peka na, “I'a se, hud'i laa bèba-kacanga sèna ka papènu èi ètu mia-mia. Aa manu-bhui, asa tabha kahèi.”

²³ Ne'e ne, lod'o ka lèmi kèna.

²⁴⁻²⁵ Ka Ama Lamatua peka hari, na, “Hud'i abhu ku rupa-rupa badha dhu mamuri ètu rai-dedha. Sèmi: badha-manu dhu ani, badha hui, dènge badha dhu rod'o, èci-èci ka dènge rupa na.” Ropa padhai lii nare sèmi ne'e, badha aa'i-aa'i ra j'aj'i dènge ka. Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a.

²⁶ Ka Ama Lamatua peka hari, aku Nèngu na, “Hua iia, mai Ta paj'aj'i dhèu, madhutu rupa Èdhi. Hud'i laa ra leru dènge ator i'a aa'i-aa'i ètu d'ara dhasi, manu-bhui aa'i-aa'i ètu dedha-liru, badha-manu dhu ani, dènge badha leo aa'i-aa'i ra dhu mamuri ètu rai-haha ne.”✧

²⁷ Hèia Na paj'aj'i dhèu rai-haha ne madhutu rupa Na. Na paj'aj'i si, dhèu mone dènge dhèu bhèni.

²⁸ Ka Na padhai lii ho sèna ka hia berkat mi rèngu, aku Nèngu na, “Miu hud'i bèba-kacanga ku, sèna ka pea papènu rai-haha ne, ho mi ator ne. Ja'a hia miu koasa, sèna ka mi ator i'a, manu-bhui, dènge badha-manu aa'i-aa'i ra ètu rai-haha ne.

²⁹ Mi nanene paie-iie! Ja'a hia miu rupa-rupa nganga'a ètu rai-haha ne'e. Sèmi: ana aaj'u dhu dènge hua, dhu dènge lamusi, aa dhu dènge rèu mangèru.

³⁰ Ja'a hia rupa-rupa ana aaj'u kahèi sèna ka j'aj'i nganga'a badha. Nganga'a hia badha-manu dhu ani, badha hui, badha dhu rod'o, dènge manu-bhui.” Ropa padhai lii nare sèmi ne'e, nganga'a badha sèra aa'i-aa'i ra j'aj'i dènge ka.

³¹ Ropa nèdhi aa'i-aa'i se, d'ara Na karej'e, lula ngaa dhu Na ad'u, mema be'a. Ne'e ne, lod'o ka èna kèna.

2

¹ Dènge j'ara sèmi èèna ka, Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru, rai-haha, dènge isi ra aa'i-aa'i.

² Ropa Na sab'a èle, asa bèli èèna, lèke dènge lod'o ka pidhu. Hèia Na ae nèti sasab'a-la'a Na.

³ Dènge j'ara ne'e, Na tao lod'o ka pidhu ne, lod'o dhu kapai risi nèti lod'o dhu leo sèra. Na tao sèmi èèna, lula Na pa'èle aa'i le sasab'a Na, ka ètu d'ara lod'o ka pidhu na, Na ae.

^{4a} D'ai sange ne'e ka, lii lolo Ama Lamatua paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha ne.

Ama Lamatua paj'aj'i dhèu mone dènge dhèu bhèni

(Mateos 19:4-6, Markus 10:4-9, 1 Korintus 6:16, 15:45,47, Epesus 5:31-33)

^{4b} Lod'o Ama LAMATUA heka paj'aj'i dedhaliru dènge rai-haha èèna,

⁵⁻⁶ dhae abhu mèka ana aaj'u, lula Na papuru mèka èj'i. Taa èèna, dhoka sèb'u èi di, mai nèti d'ara rai ho pabasa rai re dedha. Aa abhu mèka dhèu rai-haha dhu tao oka-tedhe.

⁷ Èle èèna ka, Ama LAMATUA nare rai ciki, ka Na paj'aj'i dhèu rai-haha. Hèia Na tiu a'ae Na asa d'ara sahènga dhèu na, ka na mamuri dènge ka.

⁸ Hèia Ama LAMATUA bhoke oka cue ètu rai Eden, re bèka dhimu. Hèia Na hia dhèu ne pea ètu d'ara oka na.

⁹ Ètu d'ara oka èèna, Na pamamuri rupa-rupa aj'u dhu be'a, dhu dhèu bisa ra'a. Aa Na pamamuri kahèi aj'u dua kapua ètu talora aae oka èèna. Ladhe dhèu ra'e hua nèti aj'u èci, na mamuri taa-taa. Aa ladhe dhèu ra'e hua nèti aj'u èci hari, ne'a hag'e mia dhu be'a, aa mia dhu karehe.

¹⁰ Ètu era èèna, abhu loko èci dhu hae nèti d'ara oka èèna. Loko èèna, èpa kacanga.

¹¹ Kacanga ka èci na, ngara na Pison. Nèngu ka dhu hae pale-lème rai Hawila dhu abhu hualaa ae-ae.

¹² Ètu era èèna ka, abhu poe-pai, aj'u dhu raa na hèu mènji, dènge hadhu kale'e.

¹³ Kacanga ka dua, ngara na Gihon. Kacanga

ne, hae pale-lème rai Kus.*

14 Kacanga ka tèlu, ngara na Tigris. Kacanga ne'e ka, j'aj'i mi too rai Asyur† re ca bèka dhimu. Kacanga ka èpa, ngara na Efrat.

15 Ka Ama LAMATUA hia dhèu pea ètu d'ara Eden, ho na ladhe-leru oka èèna.

16 Hèia Na hia paredha mi dhèu ne, aku Nèngu na, “Hua aaj'u aa'i-aa'i ètu d'ara oka ne, èu bisa mu'a.

17 Te ngaa èci dhu èu bisa boe mu'a. Nuka hua nèti aj'u dhu ne'a hag'e mia dhu be'a, aa mia dhu karehe. Ladhe mu'a, èu madhe dènge.”

18 Ka Ama LAMATUA tuhu haru lii Na, aku Nèngu na, “Babe'a na aad'o, ladhe dhèu ne mamuri mesa na. De Ja'a neo paj'aj'i hia ne, anga ca dhèu dhu pamèci dènge ne.”

19-20 Lod'o èèna, Ama LAMATUA nare rai ciki, ka Na tao rupa-rupa badha dènge manu-bhui. Hèia Na pangèd'u si asa dhèu ne, sèna ka na pangare si. Ka dhèu ne pangare badha se dènge manu-bhui aa'i-aa'i ra, èci-èci ka dènge ngara ra. Te ngaa dhèu ne abhu mèka anga dhu pamèci dènge nèngu.

21 Hèia Ama LAMATUA pabhèj'i luu dhèu ne'e. Ropa na bhèj'i, Ama Lamatua nare rui karasa na calaa, ka Na pakateme hari nu'a deo na.

22 Nèti rui ne, Na paj'aj'i bhèni ca dhèu. Hèia Na pangèd'u bhèni ne mi dhèu èèna.

* **2:13** Uru èèna, rai ne, ngara na 'Kus'. Limuri ne, rai Kus ne ca bèka ètu negara Etiopia dènge negara Sudan, ètu Afrika re dhimu. † **2:14** Asyur ne'e, negara dhu limuri ne, ngara na 'Irak'.

23 Ropa ladhe nèdhi bhèni ne, ka dhèu na peka, aku nèngu na,

“Waaa! Ne'e ne ku! Sèmi ne'e ku, heka pamèci dènge ja'a kèna!

Rui na, sama èci èèna ka dènge rui ja'a.

Aa isi na, sama kahèi dènge isi ja'a.

Lula nèngu ne, j'aj'i nèti dhèu mone, nèti èèna ka ja'a pangare ne, ‘dhèu bhèni’.”‡

24 Nèti èèna ka, dhèu mone hud'i tèke eele ku ina-ama na,

ho la'e mamuri d'ara èci dènge dhèu èmu-kamali na,

lula dua ra, j'aj'i le èci.

25 Lod'o èèna, dua ra dhu dènge boe mèdha-papake, te ngaa ra makae boe.

3

Dhèu ro'o boe madhutu lii Ama Lamatua

1 Nèti badha aa'i-aa'i dhu Ama LAMATUA paj'aj'i ètu rai-haha ne, mege ka dhu mèu risi kapod'e-kabèli. Ca lod'o, mege karèi bhèni na, aku nèngu na, “Tare'a, do? Ama Lamatua kai miu baku mi'a hua aaj'u aa'i-aa'i ètu d'ara oka ne'e.”

2-3 Ka bhèni na b'ala, “Aad'o! Ji'i bisa nga'a! Dhodhoka aj'u ca kapua ètu talora oka ne, Ama Lamatua kai, baku nga'a hua na. Na peka na, ji'i baku nga'a, aa baku g'ag'e hua èèna kahèi, te aad'o na, ji'i madhe!”

‡ 2:23 D'ara lii Ibrani, dhèu mone ngara na ‘ish’. Aa bhèni na, ‘isha’. Ka ètu ne'e ne, ra pab'unge lii padhai, peka na, “isha (dhèu bhèni) j'aj'i nèti ish (dhèu mone).”

4 Te ngaa mege na dhaa, aku nèngu na, “Waa! Sèmi boe èèna! Miu se madhe boe!

5 Ama Lamatua mema kai tare'a sèmi èèna, lula dhu ne'a le, ladhe mi'e hua aaj'u èèna, miu j'aji d'èlu-mèu sèmi Nèngu. Ho èèna na me'a mia dhu be'a, aa mia dhu karehe.”

6 Aa bhèni ne ladhe na aj'u ne be'a titu kèna, dènge hua na ele boe kee. Na ngee, “Ladhe ja'a ku'a hua aj'u ne'e, ja'a d'èlu-mèu.” Hèia puu nare ka hua aj'u èèna, ka na'e. Na'e nare, nèti hia dhèu èmu na, ka na'a kahèi.

7 Ra'a rare ka, heka re'a na rèngu dhu pake boe mèdha dhu hutu ua rèngu. Nèti èèna ka, ra lui rèu aj'u ho pa'abhe era makae rèngu.

8 D'ai lod'o nihia, dua ra tadèngi lii core haga Ama LAMATUA ètu d'ara oka èèna. Ka dua ra rai lasi lu'u asa ca bèka aj'u, sèna ka LAMATUA baku nèdhi si.

9 Te ngaa Ama LAMATUA paroa mi dhèu mone èèna, aku Nèngu na, “Adam! Èu ètu mia?”

10 Hèia mone na dhaa, “Ja'a tadèngi lii Lamatua ètu ne'e. Te ngaa ja'a makae, lula ja'a pake boe mèdha ètu ua. Nèti èèna ka, ja'a rai pahuni iisi.”

11 Ka Lamatua peka na, “Cee ka dhu peka, na èu dhu pake boe mèdha-papake? De tasamia? Tatu èu mu'a le hua aj'u dhu Ja'a kai na, sina ma?”

12 Ka na b'ala, peka na, “Bhèni dhu Èu hia ho pa'anga dènge ja'a èèna, ka dhu hia ja'a ku'a!”

13 Hèia Ama LAMATUA peka dènge bhèni na, aku Nèngu na, “Nga tao ka, èu ad'u madha j'ara èèna?”

Ka bhèni ne dhaa, peka na, “Te mege ne ka dhu ag'o ja'a! Nèti èèna ka, ja'a ku'a.”

Ama Lamatua dhoo si

¹⁴ Èle èèna ka, Ama LAMATUA dhoo mege èèna, aku Nèngu na,
 “Ja'a huku èu, lula tatao èu. Nèti badha aa'i-aa'i, dhoka èu di dhu abhu huku sèmi ne'e. Mulai nèti deo ne'e toke èu madhe, èu dhoka rod'o dènge kakara, aa mu'a ètu rai di.

¹⁵ Ja'a tao sèna ka, èu loe boe pamusu dènge bhèni ne. Aa ana-èpu miu dua mi sèmi èèna kahèi. Ana-èpu èu, èèna na kadhi hui tèdhu dhèu. Te ngaa ca dhèu nèti ana-èpu bhèni ne, èèna na dhedhe palaho kètu èu.”

¹⁶ Èle èèna ka, Ama Lamatua peka dènge bhèni ne,

“Èèna na, Ja'a pasusa tabha èu, ropa èu dènge babia; lod'o mora iisi, èu asa tabha j'èra. Masi ka sèmi èèna, d'ara èu d'èi taruu dhèu èmu èu, aa nèngu ka dhu ator èu.”

¹⁷ Ka Ama Lamatua peka dènge mone ne,
 “Èu madhutu boe lii paredha Ja'a, te ngaa èu nanene dhoka lii dhèu èmu èu di, ka èu mu'a hua aj'u dhu Ja'a kai èèna. Nèti èèna ka, èu abhu huku kahèi. Aa rai lèke huku kahèi. Nèti deo ne'e, toke d'ai èu madhe, hud'i èu kabèli rai, heka èu abhu nganga'a kèna. Dènge sab'a bia sèmi ne'e ka, èu heka mamuri kèna.

¹⁸ Masi ka èu sèle rupa-rupa hini èèna ka, te ngaa dhu muri mai dhodhoka dhudhu-sete di.

¹⁹ Hud'i èu èi kabhèsu haa ku, heka rai hia èu nganga'a kèna. Èu hud'i sab'a bia sèmi èèna ku,

toke d'ai lod'o èu madhe. Èu ne, Ja'a paj'aj'i nèti rai. De ladhe èu madhe, èu j'aj'i hari rai.”

²⁰ Èle èèna ka, Adam pangare dhèu èmu na ‘Hawa’ (dhu sasoa na ‘dhu mamuri’), te nèngu ka j'aj'i ina nèti dhèu dhu mamuri aa'i-aa'i.*

²¹ Hèia Ama LAMATUA tao mèdha-papake nèti ka'uri badha, ka papake dua ra.

Ama Lamatua babège eele Adam dènge Hawa

²² Ka Ama LAMATUA peka, “Limuri ne, dhèu re'a le, mia dhu be'a dènge mia dhu karehe, sèmi Èdhi kahèi. De mage dhoka, rèngu ra'a hua aj'u dhu èci hari na, dhu hia mamuri taa-taa.”

²³ Èle èèna ka, Na babèga eele si nèti d'ara oka Eden èèna, ho lasi asa era leo, sèna ka ra mamuri dènge sab'e oka-tedhe. Lula dhèu j'aj'i nèti rai, de mamuri kahèi nèti rai.

²⁴ Babège nare si, ka Lamatua paredha ana pajuu Na nèti sorga, dhu dènge èla,† ho lasi j'aga oka èèna re ca bèka dhimu. Rèngu dènge samala dhu heo ha'a-ha'a, dhu seru la'e-mai. Lamatua pua si bèdho eele j'ara la'e sa d'ara, te Nèngu d'èi boe dhèu puu rare hua aj'u dhu hia ra mamuri taa-taa èèna.

4

Kaen dènge Habel

¹ Hèia Adam j'unu dènge dhèu èmu na, Hawa. Ka bhèni ne dènge babia. Hèia nara iisi ana mone ca dhèu. Ka na peka, aku nèngu na, “Ja'a

* **3:20** Madhutu lii Ibrani, ‘adam’ sasoa na ‘dhèu rai-haha’.

† **3:24** Madhutu lii Ibrani, peka na, ana pajuu Lamatua nèti sorga sèra ètu ne'e, ngara ra ‘kerubim’.

abhu le ana mone ca dhèu, lula Ama LAMATUA soru nare le ja'a." Ka na pangare ana ne, *Kaen* (dhu sasoa na 'abhu').

² Hèia Hawa nara iisi hari ana mone èci. Ka na pangare ne *Habel*.

Dua ra kapai ka, Habel j'aj'i dhèu madhenge badha. Aa a'a na *Kaen*, sab'a oka-tedhe.

³ Ca lod'o, *Kaen* nèti isi rai na cahag'e, ka hia LAMATUA.

⁴ Habel nèti ana-ana uuru kahib'i-kalèbho na. Na roro kahib'i-kalèbho se, ka nèti sisi dhu be'a hia Lamatua. D'ara Ama Lamatua karej'e ropa ladhe nèdhi korban nèti Habel ne.

⁵ Te ngaa Na d'èi boe korban unu *Kaen*. Hèia *Kaen* nasa bia, ka rèhu na mare boe.

⁶ Ka LAMATUA lii dènge *Kaen*, aku Nèngu na, "Kaen! Nga tao ka èu nasa sèmi èèna, ka rèhu èu mare boe?"

⁷ Ladhe tatao èu be'a, na Ja'a sèmi èu dènge hua iia. De mu pangee uuru ku! Ladhe èu tao bhelu, na bhabhelu èèna na'e hari èu, sama sèmi meo neo pacèli maraho. De sèmi èu neo tao bhabhelu, be'a risi core eele ka!"

⁸ Ca tèka, *Kaen* gale Habel, na peka na, "Mai lati ngad'o oka, we."* Ropa dua ra d'ai d'ara oka, *Kaen* kalabhe pamadhe ari na.

⁹ Ka LAMATUA karèi *Kaen*, aku Nèngu na, "Kaen! Ari mu ka mia?"

Hèia *Kaen* dhaa, aku nèngu na, "Ja'a ke'a boe na ètu mia! Èu ngee na, ja'a dhèu kèpe haga na, do?"

* **4:8** Abhu pèri-pèri sasuri dhu uru sa, dhu pake lii padhai lii *Kaen* na, te ngaa lii sèra abhu boe ètu d'ara sasuri lii Ibrani uru na.

10 Ka Lamatua b'ala, “Nga tao ka èu bhelu sèmi èèna? Baku pangee na, èu pahuni more le raa ari èu ètu d'ara rai, te Ja'a dhu kèdhi aa'i-aa'i le!

11 De lii dhoo lèke le mi dedha èu. Lod'o èu pamadhe ari èu, rai sakid'o nare raa na. De limuri ne, rai bisa heka nèti mamuri mi èu.

12 De ladhe èu sab'a oka-tedhe, rai ne hia heka èu ngaa-ngaa. Nèti deo ne'e, èu lu'u sa haa-sa dhimu, sèmi dhèu dhu dènge boe era paleo-palu'u.”

13 Te ngaa Kaen b'ala LAMATUA, aku nèngu na, “Haii! Ama Lamatua, ee! Lamatua dhoo ja'a bia titu kèna, de ja'a pasae mèke boe nga.

14 Lula Lamatua bège eele ja'a nèti era ne'e, ja'a kaj'èu nèti Ama Lamatua. Ja'a kako lole-laa asa mia-mia. De ladhe paraga dènge dhèu, èèna na ra pamadhe ja'a.”

15 Te ngaa LAMATUA dhaa na, “Aad'o sèmi èèna! Dhèu cee dhu pamadhe èu, èèna na Ja'a huku ne, babia na pidhu hari risi nèti èu.” Hèia LAMATUA tao tadha mi Kaen, sèna ka dhèu re'a ho baku pamadhe ne.

16 Hèia Kaen tèke eele dènge era èèna. La'e pakaj'èu nèti LAMATUA, asa era èci, ètu bèka dhimu oka Eden. Era ne'e, ngara na *Nod* dhu sasoa na, 'lole-laa'. Ka na pea ètu era èèna.

Ana-èpu Kaen

17 Hèia Kaen leo-èmu, ka dhèu èmu na dènge babia. Ka nara iisi ana mone ca dhèu, dhu pangare na Henok. Hèia Kaen patitu rae cue, ngara na Henok, madhutu ngara ana na.

18 Ka Henok matana Irad. Hèia Irad matana Mehuyael. Mehuyael matana Metusael. Aa ana Metusael, Lamek.

19 Dhèu èmu Lamek, dhèu dua. Èci ngara na Ada, aa ca dhèu hari, ngara na Sila.

20 Ana Ada, ngara na Yabal. Ana-èpu na, j'aj'i dhèu piara badha. Mamuri ra ètu boe ca era, aa ra pea dhoka ètu d'ara paleo di.

21 Ari Yabal, ngara na Yubal. Ana-èpu Yubal, j'aj'i dhèu gai sasadhu, dènge tiu sakino.

22 Dhèu èmu Lamek èci hari, Sila, nara iisi Tubal Kaen. Ana-èpu na j'aj'i tuka bèsi, ka ra tuku mèdha ae-ae tao nèti bèsi, dènge tabaga. Ana hènì Tubal Kaen, ngara na Na'ama.

23 Ca tèka, Lamek padedha iisi na ètu madha dhèu èmu dua ra, peka na, “Mi nanene, ee! Deo na, ana mone ngèru èci neo game ja'a. Te ngaa ja'a dhadhedhe ne, toke madhe.

24 Dhèu dhu pamadhe Kaen, abhu huku pidhu hari. Te ngaa cee ka dhu neo b'ala ho pamadhe ja'a, abhu huku pidhu guru pidhu hari.”

Ana Adam dhu leo, ngara na Set

25 Ka Hawa nara iisi hari ana mone ca dhèu. Hèia ra pangare ne, *Set* (dhu sasoa na, 'hia'), lula aku Hawa na, “Ama Lamatua hia ja'a ana ne, sèna ka gati madha Habel, dhu Kaen pamadhe ne.”

26 Pe d'ai nèbhu ku, Set abhu ana mone ca dhèu, dhu pangare na Enos.

Tèu èèna, dhèu mulai manèngi-mangaj'i mi Ama LAMATUA.

5

Ana-èpu Adam toke Noh

¹⁻² Lod'o Ama Lamatua paj'aj'i dhèu rai-haha, Na tao si sama sèmi rupa Nèngu. Na paj'aj'i si, dhèu mone dènge dhèu bhèni. Ka Na pangare si 'dhèu rai-haha', aa Na hia si berkat.

Dhèu dhu uru, ngara na Adam. Ana-èpu Adam, nuka sèmi ne'e ka:

³ Lod'o Adam d'ai 130 (ca ngasu tèlu nguru) tèu, na matana ana mone ca dhèu, dhu rèhu na nare Adam. Ka pangare na, *Set*.

⁴ Ka Adam mamuri hari d'ai 800 (aru ngasu) tèu, hèia na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

⁵ Umur Adam 930 (ceo ngasu tèlu nguru) tèu, heka madhe kèna.

⁶ Lod'o Set d'ai 105 (ca ngasu lèmi) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Enos.

⁷ Ka Set mamuri hari d'ai 807 (aru ngasu pidhu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

⁸ Umur Set 912 (ceo ngasu canguru dua) tèu, heka madhe kèna.

⁹ Lod'o Enos mamuri d'ai 90 (ceo nguru) tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na Kenan.

¹⁰ Ka Enos mamuri hari d'ai 815 (aru ngasu canguru lèmi) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

¹¹ Umur Enos 905 (ceo ngasu lèmi) tèu, heka madhe kèna.

¹² Lod'o Kenan d'ai 70 (pidhu nguru) tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na Mahalalel.

¹³ Ka Kenan mamuri hari d'ai 840 (aru ngasu èpa nguru) tèu, ka na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

14 Umur Kenan 910 (ceo ngasu canguru) tèu, heka madhe kèna.

15 Lod'o Mahalalel d'ai 65 (èna nguru lèmi) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Yared.

16 Ka Mahalalel mamuri hari d'ai 830 (aru ngasu tèlu nguru) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

17 Umur Mahalalel 895 (aru ngasu ceo nguru lèmi) tèu, heka na madhe kèna.

18 Lod'o Yared d'ai 162 (cangasu èna nguru dua) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Henok.

19 Ka Yared mamuri d'ai 800 (aru ngasu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

20 Umur Yared 962 (ceo ngasu èna nguru dua) tèu, heka madhe kèna.

21 Ropa Henok mamuri d'ai 65 (èna nguru lèmi) tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na Metusalak.

22 Ele èèna, Henok mamuri d'ara èci dènge Ama Lamatua d'ai 300 (tèlu ngasu) tèu. Ka na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

23-24 Na mamuri d'ara èci dènge Ama Lamatua. Hèia lod'o na d'ai 365 (tèlu ngasu èna nguru lèmi) tèu, ka na ele, lula Ama Lamatua paca'e ne sa dedha.

25 Lod'o Metusalak d'ai 187 (cangasu aru nguru pidhu) tèu, na matana ana mone èci, ngara na Lamek.

26 Èle èèna ka, Metusalak mamuri hari d'ai 782 (pidhu ngasu aru nguru dua) tèu, ka na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

27 Umur Metusalak 969 (ceo ngasu èna nguru ceo) tèu, heka madhe kèna.

²⁸ Lod'o Lamek mamuri d'ai 182 (ca ngasu aru nguru dua) tèu, na matana ana mone ca dhèu.

²⁹ Lamek pangare ne *Noh* (dhu sasoa na 'pakarej'e d'ara'), lula na peka na, "Ana ne, èèna na pakarej'e d'ara èdhi nèti sasab'a dhu bia, ètu rai dhu Ama Lamatua dhoo le."

³⁰ Ka Lamek mamuri taruu d'ai 595 (lèmi ngasu ceo nguru lèmi) tèu, aa na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

³¹ Umur Lamek 777 (pidhu ngasu pidhu nguru pidhu) tèu, heka na madhe kèna.

³² Lod'o Noh mamuri d'ai 500 (lèmi ngasu) tèu, na matana ana mone dhèu tèlu, Sem, Yafet dènge Ham.*

6

Bhabhelu-katub'a dhèu rai-haha

¹ Taa èèna, dhèu rai-haha, asa bèba-kacanga. Ka ra papala-palème rai-haha. Dhèu se matana kahèi ana-ana bhèni.

² Ana-ana mone nèti Lamatua* ladhe rèdhi ana bhèni nèti dhèu rai-haha se, bhèni iia hua. Ka lasi todhe rare ana bhèni mia dhu ra d'èi.

³ Ka LAMATUA peka na, "Ja'a roca le dènge tatao dhèu dhu lèke-lèke boe se. Roh Ja'a dhu pamamuri rèngu sa, d'èi heka hia ra mamuri

* **5:32** Ham èèna, ana limuri. Ladhe ètu *Lii Lolo Uru* 9:24-25.

* **6:2** Lii 'ana-ana mone nèti Lamatua' sèra, mèu iia boe. Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e dhu peka, rèngu sèra, ana-ana dhèu aae. Cahag'e hari peka, rèngu sèra, kapua nèti dhèu rai-haha boe. Cahag'e hari dhu ngee, na, rèngu sèra ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga. Te ngaa abhu boe ca dhèu sa dhu re'a mèu.

manèro.† Hud'i rèngu madhe ku. De èèna na, mamuri rèngu se dhoka d'ai 120 (ca ngasu dua nguru) tèu di.”

⁴ Taa èèna, dènge taa-tebho dhu limuri nèti èèna hari, abhu le dhèu raksasa ètu rai-haha ne.‡ Ropa ana mone nèti Lamatua leo rare ana bhèni dhèu rai-haha se, ka rara iisi dhèu kapai, nuka: kapala musu, dhèu re'a madhutu lii lolo uru-uru sèra.

⁵ Taa èèna, LAMATUA ladhe nèdhi bhabhelu-katub'a dhèu rai-haha dhu seli-kolane. D'ara rèngu pangee dhoka bhabhelu di.

⁶ Ka LAMATUA manyasa, lula Na paj'aj'i le rèngu se ho pea ètu rai-haha ne. Tatao rèngu ne'e ka dhu papèd'a d'ara Lamatua.

⁷ Nèti èèna ka, Na peka na, “Dènge tatao rèngu sèmi èèna na, Ja'a huku pamadhe dhèu rai-haha aa'i-aa'i dhu paj'aj'i kore si le. Manu-bhui dènge badha leo sèra, Ja'a palaho aa'i si kahèi. Te Ja'a manyasa, nèti Ja'a ka paj'aj'i si.”

⁸ Te ngaa Noh di dhu pakarej'e d'ara LAMATUA.

Lii lolo Noh

⁹⁻¹⁰ Lii lolo Noh sèmi ne'e ka: Ana mone na, dhèu tèlu, nuka Sem, Yafet dènge Ham. Noh mamuri dènge mola, koe-kapengo boe. Taa èèna, nèngu di dhu mamuri mola. D'ara na dhodhoka ètu Ama Lamatua.

¹¹⁻¹² Te ngaa dhèu leo se, Ama Lamatua ladhe ra bhelu aa'i mèu-mèu. Ètu mia-mia èèna ka,

† **6:3** Sasoa lii Ibrani ètu ne'e mèu iia boe. ‡ **6:4** Lii Ibrani peka na 'dhèu Nefil sèra'. Te ngaa sasoa na mèu iia boe.

j'ara mamuri dhèu se ele iie aa'i. Ama Lamatua nèdhi dhodhoka bhabhelu di, ètu rai-haha ne.

¹³ Hèia Ama Lamatua peka dènge Noh, aku Nèngu na, “Ja'a kèdhi dhoka bhabhelu dhèu di, dhu pale-lème rai-haha ne. Ka Ja'a pama'ète kore le, sèna ka Ja'a palaho aa'i rai-haha ne dènge isi na aa'i-aa'i.

¹⁴ De sèmi ne'e, Noh! Èu tao kapa aae cue, dhu tao nèti aj'u adhu. Re d'ara roa na, èu bagi mi kama-kama. Aa re d'ara dènge li'u kapa, èu lame dènge èi dama.

¹⁵ Mu sab'e kapa na, madhera na 133 (ca ngasu tèlu nguru tèlu) meter; bhabhèla na 22 (dua nguru dua) meter; dènge katitu na 13 (canguru tèlu) meter.

¹⁶ Èu tao èmu ètu dedha kapa na. Te ngaa paconga ca laa ai nèti kadidhi re dedha. Èu bagi kapa ne mi tèlu tad'a. Aa re karasa na, tao babèdho èci.

¹⁷ Sanèd'e paie-iie! Bèli-camèd'a, Ja'a papuru èi aae lala, ho pacène eele rai-haha ne, sèna ka pamadhe aa'i dhu mamuri.

¹⁸ Te ngaa Ja'a pa'èki lii pajaji dènge èu. Èèna na, èu maso d'ara kapa èèna, mèti dènge dhèu èmu èu, ana-ana èu, dènge dhèu èmu ana-ana èu.

¹⁹⁻²⁰ Badha aa'i-aa'i ra, èu hag'e more ca pasa-ca pasa, eo mèti asa d'ara kapa, ho ra abhu mamuri dènge èu kahèi. Sèmi: badha ani, manu-bhui, dènge badha dhu rod'o, sèna ka ra abhu mamuri.

²¹ Èu hud'i mèti dènge nganga'a-nganginu, pala miu dènge pala badha sèra hèi.”

22 Ka Noh sab'e madhutu sèmi lii paredha Ama Lamatua aa'i-aa'i sèra.

7

Èi aae lala

¹ Èle èèna ka, LAMATUA peka dènge Noh, “Ja'a ladhe le palème, te ngaa abhu dhoka èu di dhu d'ara mola. Nèti èèna ka, èu dènge bhèni-ana niki èu, lami ka asa d'ara kapa.

²⁻³ Mèti dènge badha-badha dhu bisa mi'a, aa bisa hia Ja'a kahèi, de mèti pidhu-pidhu pasa asa d'ara kapa. Mèti kahèi rupa-rupa manu-bhui pidhu-pidhu pasa. Te ngaa badha dhu leo, mèti dhoka ca pasa-ca pasa di. Sèna ka badha dènge manu-bhui se, j'aj'i hini, ho baku ma'ète.

⁴ Sanèd'e paie-iie, oo! Di pidhu lod'o ka, Ja'a papuru èj'i aae mai dhu bhoka boe ca lod'o sa, toke d'ai èpa nguru lod'o mèu-mèda. Dènge sèmi ne'e, Ja'a pamadhe aa'i ngaa-ngaa dhu mamuri ètu dedha-rai, dhu Ja'a paj'aj'i kore le.”

⁵ Ka Noh tao aa'i sèmi lii paredha LAMATUA.

⁶ Lod'o èi aae lala, umur Noh 600 (èna gasu) tèu.

⁷ Noh dènge dhèu èmu na, dènge ana niki na, aa dènge dhèu èmu ana ra di, lasi asa d'ara kapa, ho ra abhu mamuri.

⁸⁻⁹ Madhutu lii paredha LAMATUA, ka Noh pamaso manu-bhui dènge badha leo sèra, èci-èci ka dènge pasa na, nèti dhu bisa ra'a, dènge dhu bisa boe ra'a.

¹⁰ Ropa èle pidhu lod'o, cag'ag'a laa èi aae lala, ka rai-haha ne, mulai cène.

¹¹ Lèke dènge umur Noh 600 (èna ngasu) tèu, risi dua hèru, canguru pidhu lod'o, ka mulai èi aae lala. Lod'o èèna, sèmi babèdho liru dhu bhoke eele sa, ka èi na tao sabhori mai. Aa èi madha-èi madha ètu rai-haha sabhoka, ka sèmi tao sabhuu sa dedha.

¹² Ka èj'i bhoi mai loe boe èpa nguru lod'o mèu-mèda.

¹³ Te ngaa lod'o èèna, Noh dènge dhèu èmu na, dènge ana mone na dhèu tèlu: Sem, Yafet dènge Ham, dènge dhèu èmu ra, maso lasi asa d'ara kapa.

¹⁴ Lasi palere dènge badha aa'i-aa'i ra, sèmi: badha ani, badha hui, badha dhu rod'o, manu-bhui, dènge badha-badha leo dhu dènge èla sèra.

¹⁵⁻¹⁶ Ca pasa-ca pasa nèti aa'i-aa'i dhu mamuri, lasi asa d'ara kapa palere dènge Noh, madhutu sèmi lii paredha Ama Lamatua.

Ropa aa'i-aa'i ra d'ai d'ara kapa, LAMATUA bèdho babèdho kapa èèna.

¹⁷⁻¹⁹ Èj'i aae puru ma'ète boe d'ai èpa nguru lod'o. Hèia kapa èèna taleb'o. Èi ca'e loe boe toke hutu nare kolo ledhe dhu dedha aae.

²⁰ Èi ca'e taruu, ka marèma na seli èpa rèpa risi nèti kolo ledhe sèra.

²¹⁻²³ Dènge j'ara èèna, ngaa-ngaa dhu mamuri ètu dedha-rai sèra, madhe aa'i mèu-mèu. Nuka: dhèu, badha ani, badha hui, badha dhu rod'o, dènge manu-bhui aa'i-aa'i ra. Ate dhoka Noh dènge aa'i-aa'i dhu ètu dedha kapa.

²⁴ Èi na, kura boe toke 150 (ca ngasu lèmi nguru) lod'o.

8

Rai mango noo-noo

¹ Masi ka sèmi èèna, Ama Lamatua bhèlu boe Noh si dènge badha-manu aa'i-aa'i dhu ètu dedha kapa. Hèia Na hia ngèlu g'oro, ka èi na kura ka noo-noo.

² Na katange èi madha aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, aa Na taha èj'i kahèi.

³ Ka èi kura noo-noo ka. D'ai cangasu lèmi nguru lod'o, èi marèma heka.

⁴ Lèke dènge hèru ka pidhu, risi canguru pidhu lod'o, kapa eta ètu kolo ledhe aae èci, ngara na Ararat.

⁵ Èi kura taruu toke lod'o ka èci, hèru ka canguru, ka kolo-kolo ledhe cèu noo-noo.

⁶ Risi nèti èpa nguru lod'o, hèia Noh bhoke jendela èci.

⁷ Ka na patalale lakaa ci'u. Manu-bhui ne lela la'e-mai, toke èi puru. Ka na lèpa heka asa kapa.

⁸ Hèia Noh patabuli hari, koro j'aha ci'u, sèna ka neo ne'a èi na puru le, do dhae.

⁹ Te ngaa, lula èi hutu nare dedha-rai era, ka koro ne abhu boe era tèka. Ka lèpa hari asa kapa. Hèia Noh j'ole ai na, kèpe nare, ka na pamaso hari asa d'ara kapa.

¹⁰ Ka Noh tatae hari d'ai pidhu lod'o, hèia na patabuli hari koro j'aha deo na.

¹¹ D'ara lod'o nihia sa, koro ne lèpa hari la'e asa Noh, tutu nèti dènge rèu saitun ca rèu dhu heka tutu nare kèna. Nèti èèna ka, Noh heka ne'a kèna, èi na dhu puru le tare'a di.

12 Ka na mate hari d'ai pidhu lod'o, hèia na patalale hari koro j'aha ca hari ni. Te ngaa ca tèka ne, koro ne lèpa heka.

13 Lod'o Noh mamuri d'ai 601 (èna ngasu ca) tèu, lèke lod'o ka èci hèru èci, èi mèti aa'i le. Hèia Noh bhoke jendela, ka na ladhe palème, nèdhi rai dhu mango le.

14 D'ai hèru ka dua, lod'o ka dua nguru pidhu, dedha-rai ne dhu mango meto le.

15 Ka Ama Lamatua peka dènge Noh,

16 “Noh! Aa'i-aa'i mi puru ka nèti dedha kapa èèna.

17 Papuru aa'i badha-manu sèra! Nuka: badha ani, badha hui, badha dhu rod'o, dènge manu-bhui aa'i-aa'i ra. Hud'i si, sèna ka ra bèba, papènu rai-haha ne.”

18-19 Èle èèna ka, Noh dènge dhèu èmu na, dènge ana-ana na, aa dènge dhèu èmu ana na sèra, aa'i-aa'i ra puru nèti dedha kapa èèna. Badha se, aa'i-aa'i ra, kalua ka madhutu anga ra èci-èci.

Noh hia korban makasi mi Lamatua

20 Hèia Noh pudhi hadhu, tao mei korban hia LAMATUA. Nèti badha-badha dhu bisa ra'a sèra, Noh nare ci'u-ci'u, ka na roro, tunu ètu dedha mei deo na, ho j'aj'i mi tadha makasi mi LAMATUA.

21 Ropa LAMATUA sangèd'u nare hèu gèmu korban deo na, d'ara Na karej'e. Ka Na ngee na, “Nèti deo ne'e ne, Ja'a huku heka rai-haha ne, lula bhabhelu-katub'a dhèu. Masi ka rèngu dhoka ngee bhabhelu di, Ja'a pa'ele iie heka

ngaa-ngaa dhu mamuri, sèmi dhu Ja'a heka tao kore èèna.

²² Lod'o rai-haha ne era, hèru dènge tèu, kako madhutu atora. Sèmi: hèru sèla dènge hèru puu-g'ètu, hèru pacuhi dènge hèru sagoro, hèru hadhu dènge hèru èj'i lai, mèu dènge mèda.”

9

Ama Lamatua pajaji dènge Noh

¹ Hèia Ama Lamatua pala-bagi berkat mi Noh dènge ana-ana na, peka na, “Miu matana pa'ae-ae, sèna ka papènu rai-haha ne.

² Ladhe èèna na, badha hui, manu-bhui dènge i'a aa'i-aa'i ra madha'u dènge miu. Miu ka dhu ator si.

³ Sisi badha aa'i-aa'i, miu bisa mi'a, sèmi dhu mi'a hua-hela, dènge rèu ana aaj'u se. Aa'i-aa'i se, Ja'a hia miu.

⁴ Dhoka sisi dhu dènge raa era, miu madha mèu mi'a, lula samanga badha ètu raa na.

⁵⁻⁶ Ja'a paj'aj'i dhèu madhutu raropa Ja'a. Nèti èèna ka, baku pamadhe dhèu. Ladhe abhu dhèu, do badha, dhu pamadhe dhèu, na, pamadhe ne kahèi. Ne'e, lii paredha nèti Ja'a.

⁷ Miu se hud'i matana pa'ae-ae ku, sèna ka papènu hari rai-haha ne.”

⁸ Ka Ama Lamatua tuhu hari lii padhai lii Na,

⁹ “De ne'e ne, Ja'a pajaji dènge miu, toke d'ai lai ana lai èpu.

¹⁰ Lii pajaji ne, lèke kahèi mi aa'i-aa'i dhu mamuri, sèmi: badha ani, badha hui, dènge manu-bhui. Peka ka laa, lèke aa'i-aa'i dhu kalua palere-lere dènge miu nèti dedha kapa.

11 Lii pajaji Ja'a sèmi ne'e: Ja'a hia heka èi aae lala, ho pamadhe aa'i ngaa-ngaa dhu mamuri, aa dènge pa'ele iie rai-haha ne.

12-13 Ja'a pasa saroo ètu dedha-liru, sèna ka j'aj'i tadha pasanèd'e lii pajaji Ja'a dhu ma'ète boe dènge miu, dènge aa'i-aa'i dhu mamuri, aa dènge rai-haha ne.

14-17 Ladhe abhu ra'i-liru, ho saroo cèu, èèna na pasanèd'e Ja'a nèti lii pajaji èèna. Na peka na, èi aae pa'ele iie heka aa'i-aa'i dhu mamuri. Dènge j'ara ne'e ne ka, lii pajaji Ja'a dhu ma'ète boe, pa'èki tèke le dènge miu, aa dènge aa'i-aa'i dhu mamuri."

Noh mahu

18 Ana-ana Noh dhu puru nèti dedha kapa, Sem, Yafet dènge Ham (Ham èèna, ama Kana'an).

19 Dhèu aa'i-aa'i ra ètu rai-haha ne, j'aj'i nèti ana Noh dhèu tèlu sèra.

20 Noh èèna, dhèu sab'a oka-tedhe. Nèngu ka dhu uru j'ara tao oka anggor.

21 Ca tèka, na ninu èi anggor, ka na mahu titu kèna. Hèia na puru eele mèdha-papake nèti ua na. Ka na j'unu lega-loli dènge boe mèdha-papake ètu d'ara paleo na.

22 Ropa Ham ladhe nèdhi era makae ama na, ka rai li'u la'e, lolo dènge a'a na, Sem dènge Yafet.

23 Hèia dua ra rare sig'i-kalolo ca bèla, ka ra bhoke mema ètu kabel-a-kao ra. Ka dua ra kako kabodho lasi asa d'ara paleo ama ra, sèna ka ra pahutu mi ngi'u na. Dènge sèmi èèna, rèdhi boe era makae ama ra. Èle èèna ka, ra kalua sa li'u.

24 Ropa Noh mase'a, na ne'a tatao nèti ana limuri na, Ham.

25 Ka na peka, aku nèngu na, “He! Ama Kana'an! Ja'a dhoo èu! Èu ne, èèna na j'aj'i ènu nèti a'a mu si!

26 Koa-kio LAMATUA, lula Sem!
Te ngaa Kana'an j'aj'i ènu Sem.

27 Hud'i laa, Ama Lamatua pataleo rai unu Yafet.
Aa ana-èpu na mamuri mera-milu dènge ana-èpu Sem.

Te ngaa hud'i Kana'an j'aj'i ènu Yafet.”

28 Nèti èle èi aae lala, Noh mamuri era d'ai 350 (tèlu ngasu lèmi nguru) tèu.

29 Umur Noh d'ai 950 (ceo ngasu lèmi nguru) tèu, heka madhe kèna.

10

Ana-èpu Noh dènge ana-èpu Yafet

1 Èle èi aae, ka ana-ana Noh abhu ana-èpu. Nuka ana-èpu nèti Sem, Yafet, dènge Ham.

2-5 Ana-èpu Yafet, nuka: Gomer, Magog, Madai, Yawan, Tubal, Mesek dènge Tiras. Èci-èci ka dènge lii, suku, aa dènge rai ra.

Ana-èpu Gomer, ka: Askenas, Rifat dènge Togarmà.

Ana-èpu Yawan, ka: Elisa, Tarsis, dhèu Kitim, dènge dhèu Dodanim dhu pea ètu sebhe dhasi.*

Ana-èpu Ham

* 10:2-5 Abhu sasuri cahag'e dhu uru sèra, peka na 'Rodanim'.

⁶ Ana-èpu Ham, ka: Kus, Misraim, Put, dènge Kana'an.†

⁷ Ana-èpu Kus, ka: Seba, Hawila, Sabta, Raema dènge Sabteka.

Ana-èpu Raema, ka: Syeba dènge Dedan.

⁸ Ana mone Kus, ka, Nimrod. Nèngu ne, kapala musu dhu uru tèka, aa èra.

⁹ A'èra na mai nèti LAMATUA, aa nèngu kahèi j'aj'i dhèu dhu èra bia magèla badha. Nèti èèna ka, dhèu biasa peka na, "Sèna ka èu more dhèu dhu èra bia magèla badha, sèmi Nimrod, dhu abhu a'èra nèti LAMATUA."

¹⁰ Era na, mulai uru nèti rae Babel, Erek Akad, toke Kalne. Rae se aa'i-aa'i ra, ètu rai Sinear.‡

¹¹ Nèti era sèra, na nare hari Asyur. Ka na patitu kota Niniwe, Rehobot-Ir, Kala,

¹² dènge Resen, ètu talora aae Niniwe dènge Kala. Aa'i-aa'i sèra, kota-kota kapai hua.

¹³ Ana-èpu Misraim, ka: dhèu Ludim, dhèu Ananim, dhèu Lehabim, dhèu Naftuhim,

¹⁴ dhèu Patrusim, dhèu Kasluhim, dènge dhèu Kaftorim. Dhèu Kasluhim nuka bèi-baki nèti dhèu Pilistin.

¹⁵ Ana uuru Kana'an, nuka, Sidon. Kana'an j'aj'i bèi-baki nèti dhèu Het,

¹⁶ dhèu Yebusi, dhèu Amori, dhèu Girgasi,

¹⁷ dhèu Hiwi, dhèu Arki, dhèu Sini,

¹⁸ dhèu Arwadi, dhèu Semari, dènge dhèu Hamati.

Ana-èpu Kana'an se, pea palème d'ai era dhu kaj'èu,

† 10:6 Kus èèna, nuka 'Etiopia'. Aa Misraim, nuka 'Masir'.

‡ 10:10 Sinear èèna, ngara leo nèti Babel. Limuri ne, era èèna ètu Iran dènge Irak.

19 toke too rai rèngu mulai nèti Sidon taruu asa Gerar, d'ai Gasa. Nèti èèna, la'e d'ai Sodom, Gomora, Adma dènge Seboim, d'ai kota Lasa.

20 Rèngu aa'i-aa'i sèra, ana-èpu Ham. Èci-èci dènge lii, suku, aa dènge rai ra.

Ana-èpu Sem

21 Sem, a'a Yafet, nèngu ka j'aj'i bèi-baki dhèu Eber. §

22 Ana-èpu Sem, ka: Elam, Asyur, Arpaksad, Lud dènge Aram.

23 Ana-èpu Aram ka: dhèu Us, dhèu Hul, dhèu Geter, dènge dhèu Mas.*

24 Ana Arpaksad ka, Sela. Ana Sela ka, Eber.

25 Ana Eber, mone dhèu dua. Ana uuru, ngara na Pelek (dhu sasoa na 'palème era'), lula taa èèna dhèu pea palème ètu rai-haha ne. Ngara ari na, Yoktan.

26 Ana-èpu Yoktan, ka: Almodad, Selef, Hasar-Mawet, Yera,

27 Hadoram, Usal, Dikla,

28 Obal, Abimael, Syeba,

29 Ofir, Hawila, dènge Yobab. Rèngu aa'i-aa'i se, ana-èpu Yoktan.

30 Era pea rèngu, mulai nèti Mesa, taruu d'ai Sefar, nuka era dhu kabhuku re sebhe dhimu.

31 Rèngu aa'i-aa'i se, ana-èpu Sem. Èci-èci ka dènge lii, suku, aa dènge rai ra.

32 Aa'i-aa'i se, ana-èpu Noh, èci-èci ka dènge suku ra. Ropa èi aae lala èle, rèngu se'e ka pea papènu lème rai-haha ne.

§ **10:21** Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e dhu peka na, dhèu Eber sèra, nuka 'dhèu Ibrani'. * **10:23** Mas, ngara leo na, 'Mesek'.

11

Manara Babel

¹ Uru-uru tèka na, dhèu ètu rai-haha ne, dhoka lii èci di.

² Lod'o rèngu cahag'e lasi asa ca bèka dhimu, ra d'ai era mera ètu Sinear, ka ra pea ètu èèna.*

³⁻⁴ Rèngu aa'i-aa'i rare lii èci, aku rèngu na, “A'ari, ee! Mai ta patitu kota kapai aae cue. Ti tao hadhu bata; ti tunu pa'adhu. Èèna na, èdhi pudhi sa dedha, ho ti tape dènge èi dama. Ho èèna na, ti patitu manara dedha aae èci, dhu kolo nèngu na d'ai dedha-liru, sèna ka èdhi abhu kolongara kapai. Ho sèna ka èdhi j'aj'i ca kabarai aae, dhu pahag'a ia ka.”

⁵ Hèia LAMATUA puru mai laladhe kota dènge manara dhu ra patitu èèna.

⁶ Ka Na peka na, “Dhèu rai-haha se, aa'i-aa'i ra ca kabarai, dènge lii èci di. Ngaa dhu rèngu tao ne, heka mulai kèna. Bèli-camèd'a ladhe rèngu aa'i-aa'i ra j'aj'i mi èci sèmi ne'e, èèna na, ngaa dhu rèngu neo tao, j'aj'i aa'i mèu-mèu.

⁷ De be'a risi, Èdhi puru lati ho tao lii si baka-leo, ho sèna ka èci ne'a boe lii èci.”

⁸ Hèia Lamatua puru, ka kakeho lii ra. Dènge j'ara sèmi èèna, Na pacèri si palème rai-haha ne. Ka ra pakèd'i taruu heka kota deo na.

⁹ Nèti èèna ka, ra pangare kota na, *Babel* (dhu sasoa na ‘pab'ingu’), lula LAMATUA kakeho lii ra, aa pacèri eele si palème rai-haha ne.

* **11:2** Lii Ibrani ‘lasi asa ca bèka dhimu’ sasoa na bisa kahèi ‘mai nèti ca bèka dhimu’. Ngara leo nèti *Sinear*, na, ‘Babel’.

Nèti ana-èpu Sem, toke d'ai Abram

¹⁰ Se'e se, ana-èpu Sem. Ropa èle èi aae lala dua tèu sa, Sem mamuri cangasu tèu kèna, ka na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Arpaksad.

¹¹ Ka Sem mamuri hari d'ai 500 (lèmi ngasu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

¹² Lod'o umur Arpaksad d'ai 35 (tèlu nguru lèmi) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Sela.

¹³ Ka Arpaksad mamuri hari d'ai 403 (èpa ngasu tèlu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

¹⁴ Lod'o umur Sela d'ai 30 (tèlu nguru) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Eber.

¹⁵ Ka Sela mamuri hari d'ai 403 (èpa ngasu tèlu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

¹⁶ Lod'o umur Eber d'ai 34 (tèlu nguru èpa) tèu, na abhu ana mone ca dhèu, ngara na Pelek.

¹⁷ Ka Eber mamuri era d'ai 430 (èpa ngasu tèlu nguru) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

¹⁸ Lod'o umur Pelek d'ai 30 (tèlu nguru) tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na Rehu.

¹⁹ Ka Pelek mamuri era d'ai 209 (dua ngasu ceo) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

²⁰ Lod'o umur Rehu d'ai 32 (tèlu nguru dua) tèu, na abhu ana mone èci, ngara na Seruk.

²¹ Ka Rehu mamuri era d'ai 207 (dua ngasu pidhu) tèu, na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

²² Lod'o umur Seruk d'ai 30 (tèlu nguru) tèu, na matana ana mone ca dhèu, ngara na Nahor.

²³ Ka Seruk mamuri era d'ai 200 (dua ngasu) tèu, ka na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

²⁴ Lod'o umur Nahor d'ai 29 (dua nguru ceo) tèu, na abhu ana mone èci, ngara na Tera.

²⁵ Ka Nahor mamuri era d'ai 119 (cangasu canguru ceo) tèu, ka na abhu hari ana mone dènge ana bhèni.

²⁶ Lod'o umur Tera d'ai pidhu nguru tèu risi, na abhu ana mone, dhèu tèlu: Abram, Nahor, dènge Haran.

Ana-èpu Tera

²⁷ Ana-èpu Tera, sèmi ne'e: ana mone na, ka: Abram, Nahor, dènge Haran. Haran abhu ana mone ca dhèu, ngara na Lot.

²⁸ Haran madhe ètu rae èta-èsu na, ngara na Ur, rai dhèu Kasdim. Lod'o èèna, ama na Tera mamuri era.

²⁹ Abram madhèdi dènge Sarai. Nahor leo dènge ana bhèni Haran, ngara na Milka. Haran abhu ana mone èci kahèi, ngara na Yiska.

³⁰ Te ngaa Sarai dènge boe ana.

³¹ Ca tèka, Tera nèti ana na Abram, dènge Sarai dhèu èmu Abram, dènge èpu na Lot, lasi tèke eele rae Ur, neo lasi asa rai Kana'an. Te ngaa lasi d'ai rae Haran, rèngu pea ka ètu èèna.

³² Tera madhe ètu èèna, dènge umur na 205 (dua ngasu lèmi) tèu.

12

Ama Lamatua pili nare Abram

¹ Lod'o èèna, LAMATUA peka le dènge Abram, peka na, "Abram! Èu pakèd'i nèti era èu ne,

tèke eele ina-ama èu, èmu ina-ama mu, dènge rae-lesa èu. Lamu asa era èci, dhu pe Ja'a peka dènge èu.

² Èèna na, Ja'a hia mènghi-nale mi èu.

Aa ana-èpu èu, èèna na, bèba-kacanga,
j'aj'i suku dhu kapai, toke dhèu tadhe
kolongara èu.

Ho bèli-camèd'a, èu j'aj'i berkat hia dhèu leo
kahèi.

³ Èèna na, Ja'a hia berkat mi dhèu dhu hia berkat
mi èu.

Te ngaa Ja'a huku dhèu cee dhu dhoo èu.

Nanene paie!

Pe èèna na, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne
abhu berkat lula èu."

⁴⁻⁵ Lod'o èèna, umur Abram 75 (pidhu nguru
lèmi) tèu. Na nèti dhèu èmu na Sarai, aa dènge
ana ari na, Lot, dènge mèdha-panyau ra aa'i-
aa'i, aa dènge dhèu sab'a na aa'i-aa'i dhu na
abhu ètu kota Haran. Hèia Abram si lasi ka, tèke
eele kota Haran, asa era dhu LAMATUA peka le
dènge ne. Ka ra kako taruu, d'ai rai èci, ngara
na Kana'an.

⁶ D'ai era èèna, Abram kako palème rai ne,
toke d'ai padètu dènge rae èci, ngara na Sikem.
Ka ra pea taha ètu èèna, padètu dènge aj'u aae
ca kapua ètu More. Lod'o èèna, dhèu Kana'an
dhu pea ètu èèna era.

⁷ Ètu era èèna ka, LAMATUA pad'elo iisi Na mi
Abram, peka na, "Èèna na, Ja'a hia ana-èpu èu
rai ne'e ne." Ka Abram pudhi hadhu tao mei
korban hia LAMATUA dhu pad'elo iisi Na dènge
nèngu ètu era èèna.

⁸ Èle èèna ka, Abram si pidha hari asa ledhe re balèu. Ka ra pea taha ètu talora rae Betel dènge rae Ai. Ètu èèna, na patitu mei korban èci ho na mangaj'i mi LAMATUA.

⁹ Èle èèna ka, na pidha-pidha era, d'ai rai Negeb re ca bèka balèu nèti rai Kana'an.

Abram la'e asa rai Masir

¹⁰ Ca tèka, rai Kana'an lèke manganga aae. Nèti èèna ka, Abram si lasi asa bèka balèu, ka ra d'ai rai Masir. Ka ra manubha taha ètu nèi.

¹¹ Ropa oe d'ai Masir, Abram peka dènge dhèu èmu na, Sarai, aku nèngu na, "Sarai, èu bhèni iia, nia boe.

¹² De ladhe dhèu Masir rèdhi èu bhèni iia sèmi ne'e, mage dhoka ra pamadhe ja'a, lula ja'a dhèu èmu-kamali èu. Dènge sèmi èèna, ra parame rare èu.

¹³ De be'a risi, èu peka dènge ra, na ja'a ne, ana mone èu. Dènge sèmi èèna ka, rèngu pamadhe boe ja'a, aa ra be'a-be'a dènge ja'a, lula èu ne."

¹⁴ Ropa Abram si d'ai Masir, dhèu ètu èèna, ladhe laa na, Sarai ne bhèni iia titu kèna.

¹⁵ Ropa dhèu sab'a dhèu aae sèra ladhe rèdhi ne, aa ra koa bhabhèni iia na ètu madha dhèu aae. Ka rèti bhèni ne, asa èmu dhèu aae.

¹⁶ Hèia dhèu aae be'a-be'a ka dènge Abram, lula Sarai. Ka na parasee Abram mèdha rupa-rupa. Nuka badha sèmi: kahib'i-kalèbho, kahib'i-ka'ia, sapi, keled'ei, dènge onta. Na parasee kahèi, ènu dhèu mone dènge dhèu bhèni.

¹⁷ Lula na nare dhèu èmu dhèu asa d'ara èmu na, nèti èèna ka, LAMATUA hia huku rupa-rupa mi dhèu aae dènge isi èmu na.

¹⁸ Hèia dhèu aae Masir paroa Abram, ka na karèi ne, aku nèngu na, “Èu ne tao tasamia mi ja'a ne? Nga tao ka èu peka boe na, bhèni ne dhèu èmu èu?”

¹⁹ Te ngaa aku èu na, nèngu ne ana hèni èu! Nèti èèna ka, ja'a oe kore ne j'aj'i dhèu èmu ja'a! Dhèu èmu èu ka ne'e! More hari ka, aa pakaj'èu ka nèti madha ja'a!”

²⁰ Hèia dhèu aae paredha dhèu sab'a na sèra, babège eele Abram, dhèu èmu na, rèti dènge dhèu aa mèdha-panyau aa'i-aa'i ra, kalua nèti rai èèna.

13

Abram dènge Lot pacèri

¹ Ka Abram si tèke eele Masir, lasi asa rai Negeb. La'e dènge dhèu èmu na, aa dènge dhèu aa mèdha-panyau aa'i-aa'i ra. Ana ari na Lot madhutu ra kahèi.

² Abram èèna, kaja ae titu kèna. Badha-manu na, mèdha hualaa dènge mèdha hualaa-pudhi na, ae titu kèna.

³ Nèti Negeb, ra pidha-pidha era, ka d'ai hari talora rae Betel dènge rae Ai. Dhu uru èèna, ra pea rèdhi le ètu era èèna.

⁴ Aa dhu Abram patitu le kahèi mei korban, ho na mangaj'i mi LAMATUA ètu era èèna.

⁵ Lot dhu madhutu Abram èèna, unu badha-manu dènge dhèu sab'a ae kahèi.

6-7 Te ngaa era èèna taleo boe, ho Abram dènge Lot aa dènge kakaja ra bisa pea pa'èci. Nèti èèna ka, ana madhenge badha Abram dènge Lot sèra j'aj'i patao-palaha, lula j'u'u ètu era èèna d'ai boe hia badha rèngu. (Lod'o èèna, dhèu Kana'an dènge dhèu Feris, dhu pea ètu èèna era.)

8 Ka Abram peka dènge Lot, aku nèngu na, “Èdhi se, pa'a'ari. Mage dhoka èdhi, èci dènge èci be'a boe, lula dhèu sab'a èdhi se patao-palaha taruu.

9 De hua iia dua ti pahag'a ka laa. Rai ne, taleo. De ladhe èu d'èi rai ca bèka kariu na, ja'a abhu re ca bèka g'ana. Te ngaa ladhe èu d'èi re ca bèka g'ana, na ja'a re ca bèka kariu.”

10 Hèia Lot ladhe palème. Ka na ladhe nèdhi rai taleo ètu sebhe loko Yarden dhu madha èi ae, toke d'ai rae Soar. Era ne, rai hèu mènghi sama sèmi oka LAMATUA, dènge rai Masir kahèi. (Lod'o èèna, LAMATUA dhae huku mèka kota Sodom dènge kota Gomora. De rai èèna, be'a era.)

11 Hèia Lot pili nare era sebhe loko Yarden èèna. Ka dua ra pahag'e ka. De Lot la'e sa ca bèka dhimu.

12 Te ngaa Abram pea taruu ètu rai Kana'an. Aa Lot la'e pea ètu rae-rae dhu padètu dènge kota Sodom ètu sebhe loko Yarden.

13 Te ngaa dhèu-dhèu Sodom sèra bhelukatub'a titu kèna. Rèngu ro'o boe nanene LAMATUA.

14 Ropa Lot pacèri dènge Abram, ka LAMATUA padhai lii dènge Abram, peka na, “Èu ladhe palème aa'i ku, rai aa'i-aa'i nèti era titu èu èèna.

Ladhe paie re madha, re kabodho, re ca bèka g'ana, dènge ca bèka kariu mu.

¹⁵ Rai aa'i-aa'i dhu èu ladhe mèdhi sèi, bèli-camèd'a Ja'a hia mi èu, dènge ana-èpu èu, sèna ka j'aj'i pusaka ra, toke d'ai mia-mia.

¹⁶ Èèna na Ja'a paj'aj'i ana-èpu èu ae sama sèmi salae dhasi, toke dhèu ige rare boe.

¹⁷ De lamu kako palème madhutu madhera dènge bhabhèla na. Te rai se aa'i-aa'i ra, Ja'a hia mi èu.”

¹⁸ Hèia Abram si lèpa hari asa era pea ra, dhu dètu dènge aj'u-aj'u aae ètu Mamre, dhu padètu dènge Hebron. Èle èèna ka, na pudhi hadhu tao mei korban ho na mangaj'i LAMATUA ètu èèna.

14

Abram la'e parame nare Lot nèti kacui-aa'i musu

¹ Tèu èèna, dhèu aae èpa dhu pa'èci. Rèngu se ka: Amrafel, dhèu aae rai Sinear. Ariok, dhèu aae rai Elasar, Kedarlaomer, dhèu aae rai Elam. Dènge Tideal, dhèu aae rai Goyim.

² Lod'o èèna, dhèu aae leo dhèu lèmi, pa'èci kahèi. Nuka: Bera, dhèu aae rai Sodom. Birsa, dhèu aae rai Gomora. Sinab, dhèu aae rai Adema. Semeber, dhèu aae rai Seboim. Dènge Bela, dhèu aae rai Soar. Ka èpa dhèu aae se, lasi pamusu dènge lèmi dhèu aae sèra.

³ Dhèu aae, dhèu lèmi sèra pakaboko dènge sordad'u ra, ètu d'ara mamoo Sidim, (dhu limuri ne, ngara na Dhasi Madhe).

⁴ J'aj'aj'i pamusu na, sèmi ne'e ka: Uru èèna, dhèu aae, dhèu lèmi se dhu ta'alo mi dhèu aae

Kedarlaomer, canguru dua tèu kèna. Te d'ai tèu ka canguru tèlu, ka rèngu aa'i-aa'i ra lab'a ne.

⁵ Ka maso tèu ka canguru èpa, Kedarlaomer dènge angalai na dhèu aae dhèu tèlu sera, mai dènge sordad'u ra. Hèia ra pamusu ka, ka ra segi pèri-pèri rai. Nuka: dhèu Refaim ètu rai Asterot-Karnaim; dhèu Susim ètu rai Ham; dhèu Emim ètu rai Sawe-Kiryataim,

⁶ dènge dhèu Hori dhu ètu ledhe Seir, d'ai sebhe mamoo El Paran.

⁷ Èle èena ka, ra lèpa hari asa En Mispat (dhu limuri ne ngara na Kades). Ka ra segi rai dhèu Amalek, dènge dhèu Amori dhu pea ètu rae Haseson-Tamar.

⁸⁻⁹ Hèia, lèmi dhèu aae se ator sordad'u ra ètu d'ara mamoo Sidim, ka lasi pamusu dènge dhèu aae dhèu èpa sèra.

¹⁰ Ètu d'ara mamoo èena, dhu abhu mananga èi dama pèri-pèri. Ropa ra pamusu, dhèu aae Sodom dènge dhèu aae Gomora dènge sordad'u ra, rai. Ka cahag'e manahu asa d'ara mananga èi dama se. Aa cahag'e hari rai asa ledhe lasi.

¹¹ Ka èpa dhèu aae dhu segi se, lasi parame rèti mèdha-panyau dènge nganga'a-nginu nèti Sodom dènge Gomora. Èena ka, ra lèpa dènge ka.

¹² Te ngaa Lot, ana ari Abram, dhu pea ètu Sodom. Ka èpa dhèu aae sèra, ère rèti Lot si, dènge mèdha-panyau ra aa'i-aa'i.

¹³ Te ngaa dhèu èci rai nèti era èena. Ka la'e lolo dènge Abram, dhèu Ibrani èena. (Lod'o èena, dhèu Amori èci, ngara na Mamre. Aa Abram pea dètu dènge aj'u-aj'u aae unu Mamre.

A'ari Mamre dhèu dua, ngara na Eskol dènge Aner. Rèngu se dhu pa'anga dènge Abram.)

¹⁴ Ropa Abram tadèngi na dhèu kèpe rèti le Lot, anà ari na, ka Abram pakaboko nare dhèu-dhèu sab'a na dhu re'a pamusu. Aa'i-aa'i ra 318 (tèlu ngasu canguru aru) dhèu. Ka lasi magèla èpa dhèu aae sèra, asa badae aae lasi d'ai rae Dan.

¹⁵ Ètu era èèna, Abram hag'e dhèu na sèra, mi pèri-pèri kaboko. D'ara mèda èèna kahèi, lasi age si, dènge j'ara pa'oke. Ka Abram si lasi bate dhèu se d'ai rae Hoba, ètu bèka badae kota Damsik.

¹⁶ Hèia Abram abhu hari Lot, dènge dhèu-dhèu nèngu, aa dènge mèdha-panyau ra aa'i-aa'i. Na abhu kahèi dhèu-dhèu leo.

Melkisedek la'e paraga dènge Abram. Nèngu ne, ca dhèu dhèu aae aa ama agama kahèi

¹⁷ Ropa Abram segi nare dhèu aae èpa sèra, ka na lèpa. Hèia dhèu aae Sodom mai soru ne ètu d'ara mamoo Sawe (dhu dhèu biasa peka na, Mamoo Dhèu Aae).

¹⁸ Tèu èèna, Melkisedek, j'aj'i dhèu aae kota Salem.* Aa nèngu ne j'aj'i kahèi ama agama nèti Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele. Na mai soru Abram, nèti roti dènge èi hua anggor.

¹⁹⁻²⁰ Ka na padhai lii ho hia berkat mi Abram, aku nèngu na, "Ja'a sano sèna ka Ama Lamatua, dhu Dedha Risi Eele èèna, dhu paj'aj'i dedha-liru dènge rai-haha ne, hia mènghi-nale mi dedha èu. Koa-kio Ama Lamatua dhu hia le èu segi musu."

* **14:18** Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na, ngara Salem dènge ngara Yerusalem èèna, kota èci di.

Èle èèna ka, Abram bagi hia Melkisedek ca pala nèti canguru pala mèdha-panyau dhu na abhu hari sèra.

²¹ Hèia dhèu aae Sodom èèna pahaha iisi na mi Abram, peka na, “Ama. Mèdha-panyau dhu èu abhu hari nèti musu ja'a sèra, hud'i laa ama ku abhu aa'i si. Te ngaa dhu ja'a manèngi hari, dhoka dhèu-dhèu ja'a sèra.”

²² Hèia Abram b'ala ne, peka na, “Ja'a subha ètu madha Ama Lamatua dhu Dedha Risi Eele, dhu tao dedha-liru dènge rai-haha,

²³ na, ja'a kore boe mèdha-panyau èu, masi ka ciki èèna ka. Masi ka loa hèngu ca'èta sa, ja'a kore boe. Dènge j'ara sèmi ne'e, èu baku peka na, ‘Kakaja Abram sèra mai nèti ja'a.’

²⁴ Ja'a parluu boe ngaa-ngaa. Dhoka mia dhu dhèu ja'a se pake le, sèra èle le, ale ia ka. Aa hud'i laa, angalai ja'a dhèu tèlu se: Aner, Eskol dènge Mamre, hag'e rare unu rèngu di.”

15

Ama Lamatua pajaji dènge Abram

¹ Èle èèna ka, LAMATUA pad'elo iisi Na mi Abram. Ka Na peka, aku Nèngu na, “Abram! Èu baku madha'u. Lula Ja'a ka dhu j'aj'i mi tami ho bhiri èu nèti musu. Aa Ja'a hia a'oto mi dedha èu.”

²⁻³ Te ngaa, aku Abram na, “Masi ka Ama Lamatua hia ae-ae èèna ka, j'aj'i boe mi ngaa sa èci. Lula ja'a ne dènge boe ana matana, ho hia ja'a ana-èpu. De dhu neo unu ae-ae sèmi èèna, tao mi ngaa? Neu-neu ka, noto mi ènu ja'a

Elieser, dhèu Damsik èèna. Nèngu ka dhu sèmi nare aa'i-aa'i."

⁴ Te ngaa LAMATUA dhaa na, "J'ara na sèmi boe èèna! Ana d'èlu èu ku, dhu unu pusaka sèra. Ènu èu abhu boe."

⁵ Hèia nèti Abram asa li'u, ka Na peka, "Èu ladhe ku asa dedha-liru nèi. Ladhe paie ku hua-hètu sèi. Bisa iga more, do aad'o? Bèli-camèd'a, ana-èpu èu sama sèmi hua-hètu sèi!"

⁶ Ka Abram sèmi nare lii padhai LAMATUA. Aa LAMATUA tadhe ne, dhèu mola, lula Abram lèka Ne.

⁷ Èle èèna ka, LAMATUA tuhu hari lii Na, "Ja'a ne, Ama Lamatua. Ja'a ka dhu lere kèti èu nèti rae Ur, ètu rai dhèu Kasdim sèra. Aa rai ne'e ne, Ja'a hia èu, sèna ka j'aj'i pusaka mu."

⁸ Te ngaa Abram karèi, aku nèngu na, "Tasamia, LAMATUA? Dènge j'ara sa mia ka ho ja'a ke'a na, rai ne j'aj'i pusaka ja'a?"

⁹ Ka Na dhaa, peka na, "Sèmi ne'e! Mai ti tao madha j'ara èci, dhu pa'èki lii padhai lii Ja'a deo na. De lamu more sapi rena ci'u, kahib'i rena ci'u, dènge kahib'i-kalèbho mone ci'u. Aa'i-aa'i sèra hud'i dhu umur tèlu tèu. Aa mèti kahèi koro iia ci'u, dènge koro j'aha ci'u."

¹⁰ Ka Abram la'e nare badha sèra. Hèia na kacèb'e bagi mi dua, sapi, kahib'i, dènge kahib'i-kalèbho sèra. Ka na pàle sisi se mi rai, dhu èci patangara dènge èci, j'aj'i mi dua b'aris. Te ngaa na kacèb'e boe manu-bhui sèra.

¹¹ Ka manu-bhui dhu tema ra'a sisi sèra, mai ho neo ra'a sisi se'e. Te ngaa Abram bhabhoo eele si.

12 Ropa lod'o cèna, Abram bhèj'i luu. Na nii, kuri na maroga mai sarimu nare nèngu, ka na madha'u titu kèna.

13-15 Ka Ama Lamatua peka dènge ne,

“Abram! Èèna na èu mamuri toke heka bhorò, aa madhe dènge be'a, ka ra padhane èu dènge be'a.

Te ngaa ana-èpu èu, èèna na j'aj'i dhèu tao mai ètu kabaraì dhèu.

Ho èèna na, dhèu isi rai sèra, tao si sèmi ènu sa, ka ra ènyi aa paj'èra si, toke èpa ngasu tèu.

Te, ladhe èèna na, Ja'a huku si.

Ho èèna na, Ja'a kèti hari ana-èpu èu nèti era èèna, aa dènge mèdha-panyau ra ae-ae.✧

16 Aa èèna na, Ja'a ator ho ana-èpu èu dhu ka lèmi kèti hari si asa ne'e mai.

Limuri ne, dhèu Amori dhu pea ètu rai ne'e. Dhèu se'e dhèu bhèlu, te ngaa dhae bhèlu iia mèka.

Ladhe ana-èpu èu sèra lèpa hari asa era ne'e, Ja'a neo pake si ho huku palaho dhèu Amori sèra. Lula d'ai taa èèna, bhabhèlu ra asa hino.”

17 Ropa d'ai mèda sa, cag'ag'a laa ètu era èèna, abhu èru rai èci dhu sèb'u poka-poka, dènge badhu ai èci dhu heo, kako re sasanga sisi dua baris se.

18 Lod'o èèna, LAMATUA pa'èki lii pajaji dènge Abram. Na peka na, “Ja'a jaji mema èu kèna,

✧ 15:13-15 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 7:6-7

bèli-camèd'a Ja'a pangèd'u mi ana-èpu èu rai ne'e ne, mulai nèti loko Masir,* d'ai loko Efrat,
¹⁹ dènge rai dhèu Keni, dhèu Kenas, dhèu Kadmon,
²⁰ dhèu Het, dhèu Feris, dhèu Refaim,
²¹ dhèu Amori, dhèu Kana'an, dhèu Girgasi, dènge dhèu Yebus.”

16

Hagar dènge ana na Ismael

¹⁻³ Tèu èèna, Abram lèpa hari le nèti Masir, ka na pea le canguru tèu ètu Kana'an. Dhèu èmu na Sarai abhu mèka kolo. Sarai dènge ènu bhèni ca dhèu nèti Masir, ngara na Hagar.

Ca lod'o, Sarai peka dènge Abram, aku nèngu na, “A'a. LAMATUA hia boe ja'a ana. De hua iia, lamu j'unu dènge ènu ja'a, Hagar, sèna ka na hia ja'a ana.”

Ka Abram madhutu lii dhèu èmu na. Ka Sarai hia Hagar j'aj'i dhèu èmu ka dua Abram.

⁴ Hèia Abram j'unu dènge Hagar, ka na dènge babia. Ropa Hagar ne'a nèngu dènge babia le, ka na padedha iisi na, aa na pahae heka Sarai.

⁵ Ka Sarai peka dènge Abram, aku nèngu na, “Ja'a ka dhu hia nèngu mi èu j'aj'i dhèu èmu ka dua. Te ngaa ropa na dènge babia, na pusi pahae heka ja'a! Ne'e ne, sala èu! De hud'i laa, sèna ka LAMATUA ka dhu pama'ète lii èdhi dua ti! Heka èu me'a kèna!”

* **15:18** Loko Masir èèna, ele boe ka loko Misraim ètu Sinai, do ele boe kahèi kacangà nèti loko Nil re bèka dhimu.

⁶ Ka Abram dhaa, peka na, “Sèmi ne'e, wee! Èu ne, dhèu èmu uru. Aa nèngu, dhèu èmu limuri. De èu ne dhu mèd'u paredha. De èu neo tao ne tasamia, èèna ètu èu na!” Ka Sarai mulai tao sakaa hua dènge Hagar, hèia na rai.

⁷ Na rai d'ai d'ara mamoo. Hèia ana pajuu LAMATUA nèti sorga ca dhèu, rage ne dètu dènge madha èi, ètu j'ara la'e asa Sur.

⁸ Ka na lii, aku nèngu na, “Èu ne Hagar, ènu Sarai. Nga tao ka èu ètu ne'e? Èu mai nèti mia, aa lamu mia?”

Hèia Hagar dhaa, aku nèngu na, “Ja'a rai nèti d'ara èmu lamatua ja'a.”

⁹ Ka ana pajuu èèna pamako ne, aku nèngu na, “Sèmi ne'e! Be'a risi, èu lèpa hari asa adhe-aa Sarai, lamatua èu. Masi ka na tao èu tasamia èèna ka, sèmi la.

¹⁰ Baku madha'u. Bèli-camèd'a, Ja'a pabèba ana-èpu èu pa'ae-ae, toke dhèu ige rare boe.

¹¹ Èu dhu dènge babia. Nèbhu heka, èu mora iisi ana mone ca dhèu. Èèna na mu pangare ne Ismael (dhu sasoa na 'Lamatua tadèngi'), lula LAMATUA tadèngi le lii roma iisi èu.

¹² Ropa ana ne kapai, na mamuri pakaj'èu nèti a'ari na. Lula nèngu ne, sama sèmi jara hui dhu d'èi boe nanene lii paredha. Sad'i dhèu cee èèna ka, na sisu. Aa dhèu aa'i-aa'i lab'a ne kahèi.”

¹³ Ropa tadèngi nare, Hagar ngee ka ètu d'ara na, aku nèngu na, “Ja'a kèdhi le LAMATUA, dhu ladhe-leru aa madhenge ja'a.” Hèia na hia ngara mi Lamatua, “Lamatua dhu ladhe-leru ja'a.”

¹⁴ Nèti èèna ka, dhèu pangare madha èi na, *Beer Lahai Roi*, dhu sasoa na “Madha èi nèti Nèngu dhu mamuri, dhu ladhe-leru ja'a.” Era na, ètu talora aae nèti rae Kades dènge rae Beret. Madha èi ne, abhu era toke d'ai sange ne'e.

¹⁵ Èle èèna ka, Hagar lèpa hari. Hèia nara iisi ana mone ca dhèu. Abram pangare ne *Ismael*.

¹⁶ Lod'o Hagar nare iisi Ismael, umur Abram 86 (aru nguru èna) tèu kèna.

17

Ama Lamatua pa'èki lii pajaji dènge Abram dènge tadha suna

¹ Ropa umur Abram d'ai 99 (ceo nguru ceo) tèu, LAMATUA mai pad'elo iisi dènge ne. Ka Na peka dènge Abram, aku Nèngu na, “Ja'a ne, Ama Lamatua dhu Koasa Risi Eele. Èu hud'i madhutu taruu dad'èi Ja'a, dènge j'ara mamuri èu hud'i mola.

² Ja'a neo pa'èki lii pajaji dènge èu. Aa Ja'a neo pabèba kacangga ana-èpu èu.”

³ Hèia Abram patitu kètu urutuu, ka na pacud'u kètu d'ai rai. Ka Ama Lamatua tuhu hari lii padhai lii Na, aku Nèngu na,

⁴⁻⁵ “Lii pajaji Ja'a dènge èu sèmi ne'e ka: èèna na, èu j'aj'i bèi-baki nèti suku ae-ae. Nèti èèna ka, èu pake ia ka ngara èu *Abram* (dhu sasoa na 'ama dhu dhèu tadhe'), te ngaa *Abraham* (dhu sasoa na 'bèi-baki nèti suku ae-ae').

⁶ Ja'a neo pabèba kacangga ana-èpu èu ae-ae. Ja'a paj'aj'i si suku ae-ae. Aa Ja'a ded'e dhèu aae ae nèti rèngu sèra.

⁷ Ja'a sanèd'e taruu lii pajaji Ja'a dènge èu, aa dènge ana-èpu èu sèra. Lii pajaji ne ma'ète boe toke taa-taa, lula Ja'a ne'e ka Ama Lamatua nèti èu dènge ana-èpu mu.

⁸ Rai Kana'an ne aa'i-aa'i, bèli-camèd'a Ja'a hia mi èu dènge ana-èpu èu. Ne'e ne, èu dhoka pea manubha di ètu ne'e. Te ngaa èèna na, j'aj'i mi unu ana-èpu èu toke taa-taa. Aa Ja'a j'aj'i Ama Lamatua rèngu sèra kahèi.

⁹⁻¹⁰ Te ngaa èu dènge ana-èpu èu sèra, hud'i kèpe pa'èra lii pajaji ne, dènge d'ara kateme ku. Dhèu mone aa'i-aa'i ra, hud'i suna ku.

¹¹⁻¹³ Ne'e ne, mone aa'i-aa'i hud'i suna, mulai nèti umur aru lod'o. A'ari èu, dhèu-dhèu sab'a èu, dènge ènu dhu èu héli more nèti rai leo, aa'i-aa'i ra hud'i suna si. Suna na j'aj'i tadha mi ngi'u miu, dhu pa'èki èdhi taa-taa.

¹⁴ Mone mia dhu suna boe, rèngu sèra maso boe ètu d'ara lii pajaji Ja'a ne, aa rèngu sèra j'aj'i boe dhèu Ja'a kahèi.”

¹⁵ Èle èèna ka, Ama Lamatua peka hari, aku Nèngu na, “Nèti deo ne'e ne, èu paroa ia ka ngara dhèu èmu mu *Sarai*, te ngaa *Sara*.

¹⁶ Èèna na Ja'a hia mamèngi ae-ae mi Sara, sèna ka nara iisi hia èu, ana mone ca dhèu. Tare'a! Bèli-camèd'a, Sara j'aj'i bèi nèti suku ae-ae. Aa èèna na, Ja'a ded'e dhèu aae ae-ae nèti ana-èpu nèngu.”

¹⁷ Hèia Abraham patitu kètu urutuu ka pacud'u kètu d'ai rai. Te ngaa na mari ètu d'ara. Na pangee, na, “Mone heka bhora dhu cangasu tèu sama sèmi ja'a ne, bisa abhu ana era? Aa

Sara dhu heka gagoo-gagehu ne, dhu ceo nguru tèu kèna, nara iisi hari sa mia?"

¹⁸ Ka na peka dènge Lamatua, aku nèngu na, "Hud'i ka laa, Ismael ka dhu abhu pusaka ja'a èèna ka, ngaa-ngaa tao boe."

¹⁹ Te ngaa aku Ama Lamatua na, "Aad'o sèmi èèna! Bèli-camèd'a, dhèu èmu mu Sara, nara iisi ana mone ca dhèu. Pangare ne *Isak*. Lii jaji Ja'a ne, lèke mi nèngu dènge ana-èpu na toke mia-mia.

²⁰ Ja'a tadèngi le ngaa dhu èu manèngi kahèi, hia Ismael. Nèti èèna ka, Ja'a hia berkat mi nèngu kahèi, aa hia ana-èpu na tabha ae. Bèli-camèd'a ana-èpu Ismael ne, j'aj'i mi canguru dua kapala suku. Aa ana-èpu na suku èci dhu kapai.

²¹ Masi ka sèmi èèna, lii pajaji Ja'a ne, lèke dhoka mi ana mu Isak di. Tèu mai ni, hèru sèmi ne'e kahèi, Sara nara iisi le."

²² Ropa padhai lii nare, ka Ama Lamatua tèke eele Abraham.

²³⁻²⁷ Lod'o èèna kahèi, Abraham tao dènge ka, madhutu sèmi lii paredha Ama Lamatua. Ka na suna. Na suna ana na, Ismael, dènge dhèu mone aa'i-aa'i dhu pea dènge ne. Lod'o èèna, umur Abraham 99 (ceo nguru ceo) tèu le, aa Ismael 13 (canguru tèlu) tèu.

18

Dhèu tèlu mai paraga dènge Abraham

¹ Ca tèka, Abraham pea padètu dènge aj'u aae canau ètu Mamre. LAMATUA mai pad'elo iisi Na mi nèngu ètu era èèna. Lii lolo na sèmi ne'e ka: lod'o èèna, sagoro ae titu kèna, ka Abraham

madhèdi ètu hèb'a paleo na, sèna ka abhu ngèlu g'oro ciki.

² Ropa Abraham boti kètu na, ladhe nèdhi dhèu tèlu dhu titu kaj'èu boe nèti era èèna. Hèia na rai la'e soru nare si. Ropa na d'ai madha si, na patitu kètu urutuu na,

³ ka na peka, aku nèngu na, “Ama si. Mai dhuli ku ho minu èi ciki.

⁴ Ama si ae ciki mi mamaho ne'e. Ho ana-ana iiki rèti èi, sèna ka rasa haga miu.

⁵ Pe ja'a laku lalau nganga'a-nginu ho ama si mi'a ciki, sèna ka ako kadhii ciki, heka lami taruu kèna. Te ja'a karej'e bisa lalau ama si.”

Ka ra dhaa, aku rèngu na, “Ooo. Ji'i dhuli.”

⁶ Hèia Abraham pamèri sa d'ara paleo, la'e peka dènge Sara, aku nèngu na, “Mèri! More tarigu dhu be'a risi, ca saku, ho tao roti!”*

⁷ Ka rai la'e hari asa era sapi na, hèia kèpe ana sapi kabèb'u ci'u. Ka na pua dhèu sab'a na sa, pare.

⁸ Hèia la'e nare susu, keju dènge sisi dhu heka nasu èèna, nèti hia tamu sèra ra'a. Abraham titu taruu ètu mamaho aj'u, ho na lalau si.

⁹ Hèia ra karèi ne, aku rèngu na, “Dhèu èmu mu Sara, ka mia?”

Na dhaa, aku nèngu na, “Nuka d'ara paleo èèna.”

¹⁰ Ka ca dhèu nèti rèngu se padhai lii, aku nèngu na, “Pe d'ai tèu mai nèi, Ja'a lèpa hari mai. Lod'o èèna, dhèu èmu èu Sara nare iisi le ana mone ca dhèu.”

* **18:6** Lii Ibrani peka na, ‘more tarigu tèlu *seah*’. Tèlu *seah* èèna, sama kahèi ca saku tarigu (20-25 kilo).

Ropa rèngu padhai lii èèna, Sara nanene nèti kabodho babèdho.

¹¹ Lod'o èèna, Abraham dènge Sara dhu heka bhoro le, ngaa hari Sara dhu abhu heka hèru.

¹² Ropa Sara tadèngi padhue-padhai rèngu se, ka na mari kèmu. Na pangee na, “Ja'a dhu heka roto-roto sèmi ne'e ne, aa dhèu èmu ja'a dhu roe nia heka. Tasamia ji'i bisa tao sèmi ana ngèru dhu leo-èmu hiu, ho abhu ana?”

¹³ Ka LAMATUA peka dènge Abraham, aku Nèngu na, “Nga tao ka Sara mari? Ele boe na ngee na, lii padhai Ja'a ne j'aj'i boe, lula nèngu heka le.

¹⁴ Ja'a ne, LAMATUA! Abhu boe ngaa èci sa dhu Ja'a bisa boe tao. Sanèd'e paie. Tèu mai, ladhe Ja'a lèpa hari mai, Sara dhu nara iisi le, ana mone ca dhèu.”

¹⁵ Ropa tadèngi lii èèna, Sara j'aj'i madha'u. Ka na pasili, aku nèngu na, “Ja'a mari boe, nga!”

Te ngaa Lamatua b'ala, na, “Deo na, èu mari, nga.”

Abraham pamako Lamatua sèna ka baku huku dhèu Sodom

¹⁶ Èle ka, dhèu tèlu se pakèd'i neo lasi asa kota Sodom. Ka Abraham lere si d'ai talora j'ara. Nèti era èèna, ladhe rèdhi kota Sodom.

¹⁷ Ka LAMATUA ngee ètu d'ara Na, “Hua iia Ja'a peka dènge Abraham, Ja'a neo palaho kota Sodom.

¹⁸ Te ladhe èèna na, ana-èpu na asa tabha ae, aa suku dhu kapai. Aa nèngu ne, èèna na, j'aj'i berkat mi suku aa'i-aa'i ètu rai-haha ne.

19 Ja'a hag'e kore le nèngu, ho na nori ana-èpu na dènge dhèu leo, sèna ka madhutu taruu j'ara LAMATUA, ho ra mamuri dènge mola. Ladhe rèngu mamuri sèmi èèna, Ja'a tao aa'i lii dhu Ja'a pajaji dènge Abraham.”

20 Hèia LAMATUA peka dènge Abraham, aku Nèngu na, “Sèmi ne'e! Ja'a tadèngi le, lii roma iisi dhèu ae, peka na, dhèu kota Sodom dènge Gomora bhabhelu ra seli-kolane.

21 Nèti èèna ka, Ja'a puru madha ku mai, sèna ka kèdhi unu ku, ngaa dhu Ja'a tadèngi sèra, tare'a, do aad'o. Ladhe aad'o, pe Ja'a ke'a unu ku.”

22 Ropa LAMATUA padhai lii era dènge Abraham, dhèu dua se lasi taruu sa kota Sodom.

23 Hèia Abraham la'e padètu dènge Lamatua, ka na pamako Na, peka na, “Tasamia? Ama neo pamadhe aa'i dhèu-dhèu be'a pa'èci dènge dhèu-dhèu bhelu, do?

24 Ladhe abhu dhèu lèmi nguru dhu be'a ètu d'ara kota èèna, Ama pamadhe si hèi? Do, Ama palaho heka kota sèra, lula rèngu se'e, do?

25 Ama baku tao sèmi èèna! Mage dhoka, dhèu be'a sèra madhe hèi, lula Ama neo pamadhe dhèu bhelu sèra. Ama ka dhu pama'ète lii ètu dedha-liru dènge rai-haha. De Ama ku unu Mu dhu me'a j'ara èèna adil boe.”

26 Ka LAMATUA dhaa, peka na, “Ladhe abhu dhèu be'a lèmi nguru dhèu ètu kota Sodom, Ja'a huku boe kota èèna, lula rèngu.”

27 Hèia Abraham padhai lii hari, aku nèngu na, “Ama, ja'a manèngi abho, lula ja'a neo padhai lii

hari ciki. Ja'a ne dhoka dhèu goa di, dhu ke'a boe ngaa-ngaa.

²⁸ Sèmi d'ai boe dhèu lèmi nguru dhu be'a, te ngaa dhoka èpa nguru lèmi di, tasamia? Kura dhoka dhèu lèmi di, na Ama neo palaho eele kota èèna, do?"

Ka Lamatua b'ala, aku Nèngu na, "Ladhe Ja'a abhu dhèu be'a èpa nguru lèmi, Ja'a palaho boe kota èèna."

²⁹ Ka Abraham pamako hari, na, "Sèmi abhu dhoka èpa nguru dhèu be'a di, tasamia, Ama?"

Ka Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu èpa nguru dhèu be'a, Ja'a huku boe si."

³⁰ Abraham pamako hari, aku nèngu na, "Ama baku nasa. Te abhu dhoka tèlu nguru dhèu be'a di, na tasamia?"

Hèia Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu tèlu nguru dhèu be'a, Ja'a huku boe si."

³¹ Hèia Abraham peka hari, "Ama mage nasa ladhe ja'a karèi hari ciki. Sèmi abhu dhoka dhèu dua nguru di dhu be'a, na tasamia?"

Ka Na dhaa hari, aku Nèngu na, "Sèmi abhu dhèu dua nguru di dhu be'a, Ja'a palaho eele boe kota èèna."

³² Ka Abraham katange lii padhai na, aa na karèi, peka na, "Ama! Ja'a padhai lii hari ca tèka, te ngaa baku nasa dènge ja'a. Tasamia, ladhe abhu dhoka canguru dhèu di dhu be'a?"

Hèia Na dhaa, "Ladhe Ja'a abhu canguru dhèu dhu be'a ètu era èèna, Ja'a palaho boe kota èèna."

³³ Padhai lii èle sèmi èèna, LAMATUA la'e dènge ka, aa Abraham lèpa kahèi.

19

Bhabhelu-katub'a dhèu Sodom

¹ Ètu d'ara Lamatua dhu padhue-padhai era dènge Abraham, ana pajuu Na dhèu dua, lasi le asa kota Sodom. D'ai nèi, lod'o oe cèna kèna. Ka Lot dhu madhèdi ètu hèb'a tedhe kota.* Ropa nèdhi dhèu dua se, la'e soru nare si. Ka na patitu kètu urutuu, aa pacud'u kètu ètu madha ra.

² Ka na padhai lii, aku nèngu na, “Mai lati dhuli ku èmu ja'a la. Sèna ka ama si rase haga, aa j'unu ètu èmu ja'a. Pe bèli mad'ae, heka ama si kako hari kèna.”

Ra dhaa, aku rèngu na, “Makasi. Te ngaa repo ia ka. Hud'i laa ji'i j'unu ètu d'ara lapa.”

³ Te ngaa Lot pamako si loe boe, ka lasi manubha asa èmu na. Ka Lot si tunu roti, lalau mei, ka ra'a-rinu pa'èci.

⁴ Dhu dua ra lasi mèka j'unu, cag'ag'a laa, dhèu mone Sodom aa'i-aa'i, ana mone ngèru toke d'ai mone heka, mai reo rare èmu Lot.

⁵ Dhèu se'e pa'oo-parodha, peka mi Lot, aku rèngu na, “He, Lot! Mone dua deo sa, ètu mia? Bhabhodho si mai, sèna ka ji'i j'unu dènge ra!”

⁶ Hèia Lot li'u la'e, ka na bèdho hari èmu.

⁷ Ka na lii, aku nèngu na, “A'ari, ee! Baku miu tao bhelu mi tamu ja'a se.

⁸ Mi nanene ku ja'a laa! Ana bhèni ja'a, dhèu dua. Dua ra dhu pa'èci mèka dènge dhèu mone. Ja'a hia miu. Mere, ho mi tao tasamia èèna ka, sad'i madhutu dad'èi miu. Sad'i miu baku tao

* **19:1** Uru-uru sèra, hèb'a tedhe kota j'aj'i mi era dhèu-dhèu heka madhèdi ho pama'ète lii, aa era dhu rèngu pake ho padhue-padhai.

karehe mi tamu ja'a dhèu dua se. Lula madhutu ad'a èdhi, ja'a ka dhu hud'i j'aga si."

⁹ Masi ka sèmi èèna, dhèu Sodom se pa'oo ma'ète boe, aku rèngu na, "Èu ne, baku patabha! Te èu ne, dhèu tao mai ètu kabarai ji'i ne! De èu dènge boe hak ho kai ji'i. Hua iia, èu pakaj'èu nèti era ne'e. Te, ladhe lamu boe, ji'i tao èu bia risi nèti dhèu dua se'e!" Ka ra tule eele Lot, hèia aa'i-aa'i ra rai lasi j'èje babèdho èmu.

¹⁰ Te ngaa dhèu dua se soro kacui-aa'i ra, ère pamaso Lot, ka ra patèke èmu nèti d'ara.

¹¹ Dua ra tao pabèdhu ana madha dhèu Sodom aa'i-aa'i ra, ka rèdhi heka ngaa-ngaa. Ra gogo tengge babèdho, te ngaa abhu boe.

Lamatua kalua eele Lot si nèti Sodom

¹²⁻¹³ Hèia tamu dhèu dua se, peka dènge Lot, aku rèngu na, "LAMATUA ne'a le, bhabhelu-katub'a dhèu Sodom se. Nèti èèna ka, Na paleha ji'i dua mi mai, sèna ka palaho eele kota ne. De èu dhu dènge a'ari leo dhu ètu d'ara kota ne, do aad'o? Ladhe dènge ana mone, do ana bhèni, do dhèu èmu ana èu, do, sad'i cee èèna ka, lamu more si, ho rai ka nèti d'ara kota ne lai-lai!"

¹⁴ Hèia Lot la'e paraga dènge ana mone dhèu dua, dhu lii d'ai ana bhèni na. Ka na peka, "Dua mi nanene paie! Rai ka nèti d'ara kota ne, te LAMATUA neo palaho eele ne!" Te ngaa ra pangee na, Lot padhai lii paleko di.

¹⁵ Bèli mad'ae aae era, ana pajuu Lamatua dhèu dua se, pakaseti Lot si, ho lasi karohe asa era kaj'èu. Ra peka na, "Lami ka! Ère mèti dhèu èmu mu, dènge ana bhèni èu dhèu dua sèra, ho

rai ka. Tèke eele kota ne'e! Mage dhoka miu madhe aa'i palere-lere dènge kota ne."

16 Te ngaa Lot neka-neka era, masi ka LAMATUA neo hia ne mamuri. Nèti èèna ka, tamu dhèu dua se nuni Lot, dhèu èmu na, dènge ana bhèni dhèu dua sèra, rèti asa li'u kota.

17 Hèia ca dhèu nèti tamu dhèu dua sèra paredha si, peka na, "Rai palasa, sèna ka abhu sod'a! Mage mi kabib'a kabodho! Baku ae ètu d'ara mamoo! Rai taruu, asa ledhe nèi, sèna ka miu baku madhe!"

18 Te ngaa Lot peka, aku nèngu na, "Iraa ee! Baku sèmi èèna!

19 Mema ama si pamamuri le ji'i se. Te ngaa ledhe nèi kaj'èu bia nèti ne'e! Mage dhoka ji'i d'ai mèka nèi, j'aj'èra dhu magee nare le ji'i èèna, ètu talora j'ara.

20 Ama ladhe ku laa. Rae iiki cue dhu kaj'èu boe nèti era ne'e. Rae nèi dhu kolongara aad'o. Ladhe ama d'èi, ji'i la'a pasoru iisi asa nèi!"

21 Ka na dhaa, peka na, "Oo! Lami ka! Te èèna na, ja'a palaho boe rae nèi.

22 De rai karohe ka, lami asa nèi! Te ja'a tao mèka ngaa-ngaa, ladhe miu d'ai mèka era nèi." Karèi nèti lod'o èèna, dhèu pangare rae ne *Soar*, dhu sasoa na 'ana iiki-iiki'.

Kota Sodom dènge Gomora kèpu-ladhu ai

23 Ropa lod'o rea, Lot si d'ai *Soar*.

24 Cag'ag'a laa, LAMATUA sadutu ai dènge èi nasu nèti dedha-liru asa Sodom dènge Gomora.

25 LAMATUA pakèpu-ladhu ai kota dènge rae aa'i-aa'i ètu d'ara rai èèna, dènge ngaa-ngaa dhu

mamuri ètu èèna, nuka: dhèu, badha-manu, dènge ana aaj'u.

²⁶ Lod'o rèngu rai, dhèu èmu Lot kabib'a kabodho. Cag'ag'a laa, na j'aj'i agarii masi.

²⁷ Asa bèli èèna, dhu mad'ae aae era, Abraham la'e asa era dhu med'a na, na pamako LAMATUA.

²⁸ Hèia na ladhe sa haha asa Sodom dènge Gomora, aa asa d'ara mamoo èèna. Na ladhe la'a na, sèb'u poka-poka sèna, dhu ca'e asa dedha-liru. Aa ai na'e aa'i le ngaa-ngaa.

²⁹ Ama Lamatua patalale Lot si nèti hahuku èèna, ropa Na pakèpu-ladhu ai kota-kota sèra, lula Na ngee nèdhi lii pajaji Na dènge Abraham.

Lot dènge ana-ana bhèni na

³⁰ Lod'o èèna, Lot madha'u pea taruu ètu rae Soar. Nèti èèna ka, nèngu dènge ana bhèni na dhèu dua sèra, lasi asa ledhe ka ra pea ètu d'ara loe cue.

³¹ Ca lod'o, ana bhèni uru èèna, peka dènge ari na, aku nèngu na, “Ètu era ne'e ne, abhu boe dhèu mone ca dhèu sa, dhu bisa leo dènge èdhi se. Aa ama èdhi asa heka, de ladhe èèna na, na bisa heka abhu ana.

³² De be'a risi, ti hia ne ninu mahu, sèna ka èdhi dua ti j'unu dènge ne, ho ti abhu kolo hia ama èdhi.”

³³ Ka ropa d'ai mèda, dua ra hia ama ra ninu èi anggor toke mahu. Hèia ana bhèni uru èèna, la'e j'unu dènge ama na. Lula ama na dhu mahu ae, ka ne'a boe nèngu dhu j'unu dènge ana na.

³⁴ Hèia asa bèli èèna, a'a na peka dènge ari na, aku nèngu na, “Mèda deo na, ja'a j'unu le dènge ama èdhi. De mèda ne'e, èu kèna. Èdhi hia ne

hari ninu mahu, ho lamu j'unu dènge ne. Sèna ka èdhi dua ti abhu ana, ho hia ana-èpu mi ama èdhi.”

³⁵ Ka d'ara mèda na, dua ra hia hari ama ra ninu mahu. Ka ana bhèni limuri ne, la'e ka j'unu dènge ama na. Te ngaa, lula ama ra dhu mahu titu kèna, nèti èèna ka, ne'a boe ngaa dhu nèngu tao mi dedha ana bhèni na.

³⁶ Dènge j'ara ne'e ne ka, dua ra dènge babia nèti ama d'èlu rèngu.

³⁷ Hèia ana bhèni uru èèna nara iisi ana mone ca dhèu. Ka na pangare na *Moab* (dhu sasoa na 'mai nèti ama'). Ana ne'e ka dhu j'aj'i bèi-baki nèti dhèu Moab.

³⁸ Ka ana bhèni limuri ne, nara iisi ana mone èci kahèi. Na pangare na *Ben Ami* (dhu sasoa na 'mai nèti dhèu ja'a'). Ana ne ka dhu j'aj'i bèi-baki nèti dhèu Amon.†

20

Abraham monya dhèu aae Abimelek

¹ Èle èèna, ka Abraham nèti Mamre, pidha asa rai Negeb, dhu ètu re balèu, ka na pea ètu talora rae Kades, dènge rae Syur. Te ngaa na pea nèbhu boe, ka pidha hari asa rae Gerar.

² Hèia na peka dènge dhèu ètu sèra, aku nèngu na, “Sara ne, ana hènì ja'a.” Nèti èèna ka, Abimelek dhèu aae Gerar, pua dhèu lasi lii d'ai Sara. Ka nèti ne mai asa d'ara èmu dhèu aae.

† 19:38 Èèna na, dhèu Moab dènge dhèu Amon sèra paj'èra taruu dhèu Isra'el sèra.

³ D'ara ca mèda sa, Ama Lamatua pad'elo iisi Na dènge dhèu aae ètu d'ara nii. Na peka, “Mamadhe èu ne dètu kèna! Lula èu more dhèu èmu dhèu.”

⁴⁻⁵ Hèia Abimelek dhaa, peka na, “Lamatua! Ja'a dhae pa'èci mèka dènge bhèni na. Aa ja'a sasala aad'o. Abraham unu na ka dhu peka, bhèni na, ana hèni nèngu! Aa bhèni na dhaa sèmi èèna kahèi. Nèti èèna ka, ja'a hia dhèu lasi lii d'ai ne, dènge d'ara mola. De Lamatua baku pad'ui ja'a sasala!”

⁶ Ka Lamatua dhaa, peka na, “Tare'a. Mema Ja'a ke'a d'ara èu mola. Nèti èèna ka, Ja'a ka dhu taha èu, ho baku pa'èci dènge ne. Dènge j'ara sèmi èèna, èu tao boe sala mi Ja'a hèi.

⁷ De èu mèti hari ka bhèni ne, lèpa sa dhèu èmu na. Mone na ka dhu nèti lii padhue-padhai Ja'a. De lamu manèngi ne, sèna ka na sabaj'a hia èu, ho èu baku madhe. Sanèd'e paie! Ladhe èu hia boe bhèni na lèpa, èu dènge kabarai èu madhe aa'i mèu-mèu.”

⁸ Bèli mad'ae aae èèna, dhèu aae pakaboko nare dhèu-dhèu kapai na aa'i-aa'i, ka na lolo lii nii na. Hèia aa'i-aa'i ra madha'u.

⁹ Ka dhèu aae paroa Abraham. Na karèi, aku nèngu na, “Ja'a tao sala ngaa mi èu, ka èu neo paj'èra ja'a dènge kabarai ja'a? Èu ne ele-ho'a ka dènge tao madha j'ara sèmi ne'e ne.

¹⁰ Ngangee èu tasamia ka, mu tao sèmi ne'e ne?”

¹¹ Ka Abraham dhaa, peka na, “Ama dhèu aae! Ja'a pangee na, miu aa'i-aa'i mi, kabarai ne dhèu dhu tadhe boe Ama Lamatua. De ele boe cahag'e

neo pamadhe ja'a, sèna ka parame rare dhèu èmu ja'a.

¹² Mema ja'a dhu peka tare'a, nèngu ne, ana hènì ja'a. Lula ji'i dua mi ca ama, te ngaa ina baka-leo. Nèti èèna ka, ji'i dua mi paleo.

¹³ Ka ropa Ama Lamatua pua ji'i ho tèke eele era paleo-palu'u ji'i, lod'o èèna ja'a peka dènge dhèu èmu ja'a, aku ja'a na, 'Ladhe èdhi lati asa era leo, ho dhèu karèi èu, dhu èdhi se dhèu èmu-kamali, ladhe èu dhu sue ja'a, na dhaa la, peka na èdhi se, dua ti pa'a'ari.'"

¹⁴⁻¹⁶ Èle èèna ka, dhèu aae Abimelek pangèd'u hari Sara la'e asa Abraham. Ka na peka dènge Sara, "Èèna na, ja'a hia ana mone mu doi iia ca riho, sèna ka j'aj'i tadha ja'a tao boe sala ngaa-ngaa mi èu. Ho hud'i sène, dhèu aa'i-aa'i ra re'a!"

Hèia dhèu aae peka dènge Abraham, aku nèngu na, "Kabarai ja'a ne, dhu bhoke tèke hia èu. Èu neo pea mi era mia èèna ka, ja'a hia èu." Ka Abimelek hia Abraham sapi, kahib'i-ka'ia, dènge kahib'i-kalèbho. Na hia kahèi ènu dhèu mone dènge dhèu bhèni.

¹⁷⁻¹⁸ Uru èèna, lula Abimelek nare dhèu èmu Abraham, ka LAMATUA hutu eele era ana nèti bhèni aa'i-aa'i dhu pea ètu kabarai dhèu aae èèna. Te ngaa ropa Abimelek hia Sara lèpa hari sa dhèu èmu na, ka Abraham sabaj'a ho Lamatua bhoke hari era ana nèti bhèni se. Ka ra abhu hari ana.

21

Sara nara iisi Isak

1-7 Èle èèna ka, LAMATUA hia Sara mèn-gi-nale madhutu lii pajaji Na. Lod'o Sara dènge babia, Abraham dhu heka le. Ropa Sara nara iisi, umur Abraham d'ai cangasu tèu kèna. Lod'o Sara d'ai hèru, ka nara iisi ana mone ca dhèu. Ka Abraham pangare ne, *Isak* (dhu sasoa na 'na mari').

Sara peka hèi, aku nèngu na, “Ama Lamatua tao ja'a mari, lula ja'a karej'e. Dhèu ae ka dhu pangee na, ja'a ètu d'ara heka sèmi ne'e ne, abhu heka ana. Masi ka dhèu èmu ja'a heka bhoru le, te ja'a bisa kora iisi ana hia ne. Èèna na, ladhe dhèu tadèngi j'ara ne'e, rèngu aa'i-aa'i ra mari kahèi dènge ja'a ne.”

Ropa Isak d'ai aru lod'o, Abraham suna ne, madhutu paredha Ama Lamatua.

Ra babège eele Hagar dènge Ismael

⁸ Isak kapai ka noo-noo. Ropa oe d'ai lod'o luri susu, Abraham tao tatao aae.

⁹⁻¹⁰ Ca tèke, Sara ladhe nèdhi Ismael, ana nèti dhèu èmu limuri Abraham, padadisi dènge Isak. Ropa nèdhi sèmi èèna, Sara peka dènge dhèu èmu na, “Bège eele ènu Masir nèi dènge ana na! Te, ja'a ko'o boe ana ènu èèna unu pusaka, masi ka ciki oo'e èèna ka. Dhoka ana ja'a Isak di, dhu abhu sèra aa'i-aa'i.”

¹¹ Ropa Abraham tadèngi lii padhai Sara ne, ka d'ara na ako be'a boe, lula Ismael ne, ana d'èlu na kahèi.

¹² Te ngaa Ama Lamatua lii dènge Abraham, peka na, “Abraham! Èu baku ngee pa'ae dhèu èmu limuri èu, dènge ana na. Madhutu la dad'èi

Sara ne, lula bèli-camèd'a, èu abhu ana-èpu dhu Ja'a moa tèke èèna, nèti Isak ne'e ka.

¹³ Te ngaa Ja'a hia kahèi mènghi-nale mi ana nèti dhèu èmu limuri mu, lula nèngu ne, ana d'èlu èu kahèi. Bèli-camèd'a, ana-èpu na j'aj'i suku èci kahèi."

¹⁴ Bèli mad'ae aae èèna, Abraham tao gee j'ara hia Hagar, aa na kadhoe èi d'ara babo'i cue mi kabela-kao na. Hèia na patabuli ka bhèni ne dènge ana na Ismael, ho lasi. Ka ra kako palème d'ara mamoo dhu dètu dènge Beer-Syeba.*

¹⁵ Ropa èle èi rinu ra, Hagar tèke eele ana na ètu d'ara mamaho aj'u iiki ca kapua.

¹⁶ Ka na pangee ètu d'ara na, "D'ara ja'a la'e boe, ladhe ja'a kèdhi mamadhe ana ja'a." Ka na madhèdi ako kaj'èu nèti ana na, pe d'ai lèmi nguru meter sa. Ka na tangi dènge lii roma iisi.

¹⁷ Lula Ama Lamatua dhu tadèngi lii tangi Ismael, ka ana pajuu Na mai nèti sorga, ka paroa Hagar, aku nèngu na, "Hagar! Nga tao ka, èu j'èra ae sèmi ne'e ne? Baku madha'u ia ka, te Lamatua tadèngi le lii tangi ana èu.

¹⁸ De kèd'i lamu more ana nèi. Pa'èra d'ara na, te bèli-camèd'a Ja'a paj'aj'i ana-èpu na, suku èci dhu kapai."

¹⁹ Ka Ama Lamatua pasaraa musi madha na. Cag'ag'a laa nèdhi dènge, èi ca madha ètu era èèna. Hèia la'e soli èi asa d'ara babo'i, ka na panginu ana na Ismael.

* **21:14** Lod'o èèna, umur Ismael canguru èpa tèu risi le. Ladhe ètu Sasuri *Lii Lolo dhu Uru Tèka* 16:16; 21:5, 8.

20-21 Ka Ismael dènge ina na Hagar pea dènge ka ètu d'ara mamoo Paran. Ismael asa na kapai, aa ne'a mèu kataki. Ka ina na paleo ne dènge ana bhèni Masir ca dhèu. Se'e se j'aj'i, lula Ama Lamatua bera-bera dènge Ismael.

Abraham padame dènge Abimelek ètu Beer Syeba

22 Lod'o èèna, dhèu aae Abimelek dènge kètu kapai sordad'u na, Fikol, mai pangad'o dènge Abraham. Hèia dhèu aae padhai lii, ka na peka, “Abraham! Ji'i se nge'a Ama Lamatua bera-bera dènge èu. Nèti èèna ka, sad'i èu ad'u ngaa sa èci, j'aj'i dènge be'a.

23 De ja'a manèngi, sèna ka èu subha ètu katanga madha Ama Lamatua, dhu peka na, èu bisa boe kapod'e-kabèli ja'a, dènge ana-èpu ja'a aa'i-aa'i ra. Sèmi dhu ja'a tao le be'a mi èu, na, èu hud'i tao be'a kahèi mi ja'a dènge kabarai ja'a.”

24 Ka aku Abraham na, “Ooo! Ja'a subha.”

25 Te ngaa èle èèna ka, Abraham lapor dènge dhèu aae, aku nèngu na, “Dhèu-dhèu ama dhèu aae parame rare èi ja'a ca madha.”

26 Tadèngi sèmi èèna, hèia na peka, “Waa! Ja'a heka tadèngi kèna j'ara ne'e ne. Tasamia ka karèi nèti ca hari ni, èu peka boe dènge ja'a? Ja'a dhae ke'a mèka, ne'e ne tatao cee ka ne.”

27-28 Èle èèna ka, Abraham dènge Abimelek pa'èki lii pajaji. Ka Abraham hia Abimelek sapi dènge kahib'i-kalèbho. Èle èèna ka, Abraham hag'e nare hari kahib'i-kalèbho èni pidhu ngi'u.

29 Hèia dhèu aae karèi ne, peka na, “Nga tao ka èu tao sèmi èèna?”

³⁰ Ka Abraham peka, aku nèngu na, “Ama dhèu aae. Sèmi la kalèbho èni pidhu ngi'u se, sèna ka j'aj'i tadha dhu ama peka le na, ja'a ka dhu kèi èi na.”

³¹ Lula dua ra dhu pa'èki le soo-subha ètu èèna, ka era na ra pangare na *Beer-Syeba* (dhu sasoa na, ‘madha èi soo-subha’).†

³² Ropa pasubha èle, ka dhèu aae dènge kètu kapai sordad'u na lèpa ka, asa era rèngu, rai dhèu Pilistin.

³³ Èle èèna ka, Abraham sèle aj'u tameska‡ ca kapua ètu Beer Syeba. Karèi nèti lod'o èèna, aj'u ne pasanèd'e Abraham, lula ètu era èèna ka, nèngu mangaj'i LAMATUA dhu Mamuri Toke D'ai Mia-Mia.

³⁴ Ka Abraham pea dènge ka ètu talora dhèu Pilistin sèmi dhèu tao mai.

22

Lamatua pua Abraham tao Isak sama sèmi badha korban

(Mateos 3:17, 17:5, Markus 1:11, 9:7, Lukas 3:22, 9:35, 2 Petrus 1:17)

¹ Nèbhu boe, hèia Lamatua sèku neo ne'a d'ara Abraham. Neo ne'a Abraham madhutu Lamatua, do aad'o. Ka Lamatua paroa ne, aku Nèngu na, “Abraham!”

Hèia na dhaa, peka na, “Ooo, Lamatua.”

† **21:31** Madhutu lii Ibrani, Beer Syeba sasoa na bisa ‘madha èi dame’, bisa ‘madha èi kalua hua iia’, bisa ‘madha èi pidhu’, dènge bisa ‘madha èi soo-subha’. ‡ **21:33** Aj'u *tameska* aad'o ètu rai Sona Ba'i dènge ètu Dhao. Aj'u èèna, mamuri rai mango, te ngaa rèu na mangèru taruu. Amo na maso d'ai marèma ètu ro'a rai. Kahib'i ra'a rèu na.

² Ka Ama Lamatua peka dènge ne, “Mu nanene paie-iiè! More ana pasue èu mone mesa na. Mèti ne asa rai Moria, ho tao ne j'aj'i korban tunu hia Ja'a. Pe d'ai nèi, Ja'a heka paj'uj'u era dhu ètu ledhe èci.”

³ D'ai bèli mad'ae aae na, Abraham sèg'i aj'u sèna ka tao kadhèna. Na èki, ka na hue asa dedha keled'ei. Ka dua ra dènge Isak, aa dènge dhèu sab'a na dhèu dua, pakèd'i asa era dhu Lamatua peka dènge ne.

⁴ Ra kako taruu, ka d'ai camèd'a èèna, Abraham nèdhi le era èèna nèti kaj'èu.

⁵ Hèia na peka dènge dhèu dua sèra, aku nèngu na, “Dua mi mate taha mi ne'e dènge keled'ei ne. Ja'a dènge ana ja'a la'a asa dedha nèi, ho mangaj'i Ama Lamatua. Ladhe èle na, ji'i lèpa hari mai.”

⁶ Ka Abraham nare kadhèna dhu neo tunu korban, ka na tao mi kabela-kao Isak. Aa nèngu nèd'u tud'i, dènge suu ai. Ropa dua ra palere lasi,

⁷ hèia Isak paroa ama na, aku nèngu na, “Ama!”

Ka Abraham dhaa, aku nèngu na, “Nga tao, ana?”

Hèia Isak karèi, aku nèngu na, “Èdhi neo lati tunu korban. De ai dènge kadhèna ka se'e le. Te ngaa ana kahib'i-kalèbho dhu èdhi pake j'aj'i korban, ka mia?”

⁸ Te ngaa, aku Abraham na, “Pe Ama Lamatua unu Na ka dhu hia ana kalèbho, sèna ka j'aj'i mi korban.”

Ka dua ra ca'e lasi taruu.

⁹ Ropa dua ra d'ai era dhu Lamatua peka èèna, ka Abraham pudhi hadhu ho tao mei korban. Hèia na paloko kadhèna ètu dedha mei korban ne. Ka kèpe ana na Isak, èki patarenga ne ètu dedha kadhèna.

¹⁰ Ka nare tud'i, ho neo kèj'i pamadhe ana na.

¹¹ Cag'ag'a laa, ana pajuu LAMATUA lii nèti dedha-liru, peka na, “Abraham! Mata ku!”

Ka Abraham dhaa, aku nèngu na, “Nga tao, Lamatua?”

¹² Ka na peka hari, na, “Baku pamadhe ana èèna! Baku tao ngaa-ngaa mi nèngu. Ja'a ke'a le, èu ne tare'a-re'a madhutu dad'èi Lamatua. Lula èu dènge d'ara kateme hia ana èu ca dhèu mesa èèna, sèna ka j'aj'i mi korban hia Ne.”

¹³ Hèia Abraham ladhe nèdhi kahib'i-kalèbho mone ci'u, dhu tadhu na pakai nare dadana aaj'u dhu karoki. Ka na la'e kèpe nare, ho tunu j'aj'i mi korban hia Ama Lamatua, gati ana na.

¹⁴ Ka Abraham pangare era èèna, na, ‘Lamatua sadia tèke ngaa dhu parluu.’* Nèti èèna ka, d'ai sange ne'e, dhèu peka na, “Ètu ledhe LAMATUA èèna, Na sadia tèke ngaa dhu parluu.”

¹⁵ Èle èèna ka, ana pajuu Lamatua lii hari nèti dedha-liru, peka na,

¹⁶ “LAMATUA unu Na, peka, ‘Ja'a subha dènge kologara Ja'a mesa ku, sèmi ne'e: èu sadia le hia Ja'a ana mu ca dhèu mone mesa na ho j'aj'i mi korban. Nèti èèna ka,

* **22:14** Madhutu lii Ibrani, peka na, *Yahova Yire*, sasoa na, ‘Pe Lamatua sadia tèke ngaa dhu parluu.’

17 bèli-camèd'a, Ja'a pala-bagi èu dènge ana-èpu èu mènghi-nale ae-ae. Èèna na, ra bèba-kacanga, toke dhèu ige rare boe, sèmi hua-hètu ètu dedha-liru, aa salae ètu sebhe dhasi. Ana-èpu èu sèra, èèna na, segi aa'i musu rèngu sèra.

18 Nèti ana-èpu èu, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne abhu mènghi-nale lula èu madhutu le lii paredha Ja'a.'"

19 Èle hèia, Abraham dènge Isak, lèpa hari asa era dhu dhèu sab'a na sèra. Ka lasi palere asa Beer-Syeba. D'ai nèi, Abraham si pea dènge ka.

Ana-èpu Nahor

20 Ca lod'o, Abraham tadèngi na, dhèu èmu ari na Nahor, dhu ngara na Milka, nara iisi ana na.

21 Ana uru, ngara na Us. Ari na, Bus. Èle ka, nara iisi hari Kemuel (dhu j'aj'i ama Aram.)

22 Ka na abhu hari Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf, dènge Betuel.

23 Betuel èèna, ama nèti Ribka.

24 Nahor abhu ana kahèi nèti bhèni piara na, ngara na Reuma. Ana Reuma, nuka: Teba, Gaham, Tahas, dènge Maaka.

23

Abraham padhane dhèu èmu na Sara

1-2 Lod'o Sara madhe, umur na 127 (ca ngasu dua nguru pidhu) tèu le. Lod'o na madhe èèna, Abraham si pea ètu rae Kiryat-Arba (nuka Hebron), ètu rai Kana'an. Ka Abraham beke aa tangi dhèu èmu na dènge d'ara pèd'a.

3 Hèia Abraham kèd'i la'e paraga dènge dhèu-dhèu Het. Ka na peka dènge si, aku nèngu na,

4 “Ja'a ne, dhèu tao mai ètu talora miu se. Ja'a dhu dènge boe rai ca kasib'i sa, sèna ka padhane dhèu èmu ja'a. De ladhe miu sue ja'a, ja'a hèli kore rai miu d'ai ca kasib'i sa, ho tao era padhane ne.”

5 Hèia ra dhaa, aku rèngu na,

6 “Sèmi ne'e, ama! Nèbhu nare sange ne'e, ji'i se tadhe le ama, dhu sama sèmi ca dhèu, dhèu heka dhu ji'i pakab'ua. De sad'i ama d'èi rai mia dhu be'a, dhu pamèci dènge dad'èi ama. Ji'i se dhoka ngo'o di; dhèu èci sa dhu magee boe.”

7 Hèia Abraham pacud'u iisi ho hia hormat mi lamatua rai, dhèu Het sèra.

8 Ka na padhai lii, peka na, “Ladhe miu sèmi lii ja'a na, ja'a manèngi ho peka dènge ana mone Sohar, dhu ngara na Efron.

9 Peka dènge ne, ladhe na d'èi, na pahia dènge ja'a loe na, Makpela, dhu ètu karasa oka na. Na manèngi ca ngaa èèna ka, ja'a tihe. Ja'a neo tihe pama'ète kab'ua na, ètu madha miu aa'i-aa'i mi, sèna ka rai èèna j'aj'i unu ja'a. Ja'a neo tao era èèna, j'aj'i mi ro'a dhèu madhe ji'i.”

10 Lod'o èèna, Efron madhèdi ètu era èèna kahèi, dènge dhèu-dhèu Het sèra. Ka na tadèngi kahèi lii padhai lii Abraham deo na. Hèia na kèd'i titu, ka na b'ala Abraham ètu madha dhèu heka aa'i-aa'i ra ètu sèra, aku nèngu na,

11 “Baku sèmi èèna, ama! Sèmi ne'e ka laa! Oka dènge loe Makpela èèna, ja'a hia iia ama. Sèna ka mu padhane dhèu èmu èu mi èèna. Ja'a pangèd'u rai èèna mi ama, ètu madha dhèu-dhèu ja'a se. Sèna ka rèngu aa'i-aa'i ra j'aj'i sakasii!”

¹² Ka Abraham pacud'u kètu hari mi dhèu Het se.

¹³ Hèia na peka dènge Efron, aku nèngu na, “Sèmi èèna oo, be'a kahèi. Te ngaa miu nanene lii ja'a, la ma. Ja'a neo hèli pama'ète rai na, sèna ka j'aj'i era padhane dhèu-dhèu ja'a.”

¹⁴⁻¹⁵ Hèia, aku Efron na, “Rai èèna, kab'ua na, dhoka èpa ngasu doi pudhi di. Guna ngaa èdhi dua ti padhue kab'ua rai ciki oo'e èèna, dhu sasoa na aad'o. De lamu ka, ho mèti dhèu madhe na, sèna ka padhane ne ètu nèi.”

¹⁶ Ka Abraham d'èi kahèi dènge kab'ua na sange èèna, madhutu sèmi lii Efron. Hèia ètu madha dhèu ae-ae sèra, na ige nare doi pudhi èpa ngasu, tihe kab'ua rai èèna mi Efron.

¹⁷⁻¹⁹ De dènge j'ara sèmi èèna, Abraham abhu dènge rai ne nèti Efron, j'aj'i mi unu na. Rai na nuka ètu Makpela, padètu dènge Mamre (nuka Hebron). Na hèli pama'ète rai ne dènge oka na, dènge loe na, aa dènge aj'u aa'i-aa'i ra. Dhèu-dhèu heka nèti suku Het, aa'i-aa'i ra ka dhu j'aj'i sakasii, peka na, rai èèna dènge isi aa'i-aa'i j'aj'i le unu Abraham.

Èle èèna ka, Abraham la'e padhane Sara ètu d'ara loe èèna, ètu rai Kana'an.

²⁰ Dènge sèmi èèna, dhu uru èèna oka dènge loe na unu dhèu Het, limuri ne j'aj'i le rai unu Abraham. Ka na tao j'aj'i mi era udhu rui ra.

24

Tenge dhèu èmu hia Isak

1 Tèu-tèu mamuri Abraham madhera titu kèna. LAMATUA ladhe-leru ne dènge be'a, aa hia ne mamuri dènge mera-milu.

2-3 Abraham dhu dènge dhèu èci dhu na lèka ho ladhe-leru mèdha-panyau na. Ca lod'o, Abraham paroa nare, ka peka dènge ne, aku nèngu na, “Mu pasa dhilu èu paie-iie! Ja'a manèngi sèna ka èu subha madhe dènge kolongara LAMATUA.* Nèngu ka, Ama Lamatua dhu tao dedha-liru dènge rai-haha ne. Dhu peka na, èu bisa boe more ana bhèni nèti dhèu Kana'an, ho paleo dènge ana ja'a Isak.

4 Te ngaa èu hud'i lamu ku asa rai èta-èsu ja'a, asa a'ari ja'a. Ho tenge ètu rèngu sèi, ana bhèni ca dhèu, ho mu paleo dènge ana ja'a ne.”

5 Hèia dhèu sab'a ne karèi Abraham, aku nèngu na, “Be'a, ama! Te ngaa, sèmi ana bhèni na d'èi boe mai asa ne'e, na tasamia? Ladhe sèmi èèna, hud'i ja'a kèti ana ama ku, ho hia ne leo-èmu ètu nèi, do tasamia?”

6 Hèia, aku Abraham na, “Èu nanene paie! Masi ka tasamia èèna ka, mage èu mèti ana ja'a ne, asa nèi kahèi!

7 Mu sanèd'e, te LAMATUA dhu nèd'u koasa ètu dedha-liru, ka dhu lere ja'a nèti rai èta-èsu ja'a, asa dedha-rai ne'e ne. Aa dhu Na pa'èki le lii pajaji dènge ja'a, dhu peka na, ‘Èèna na, Ja'a hia rai ne aa'i-aa'i mi ana-èpu èu.’ De èu baku madha'u. Sad'i lamu. Te èèna na, Lamatua pua ana pajuu Na nèti sorga, mai bhoke j'ara hia èu,

* 24:2-3 Madhutu lii Ibrani, peka na, “Tao kacui-aa'i èu mi d'ara sanga ja'a.” Sasoa na, subha madhe.

sèna ka èu paraga dènge ana bhèni, dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu ana ja'a.

⁸ Te ngaa ladhe ana bhèni na d'èi boe mai asa ne'e, lii soo-subha ne lèke boe èu. Masi ka tasamia na, èu bisa boe mèti ana ja'a asa nèi."

⁹ Hèia dhèu ne, ded'e subha dènge Abraham, ka na peka, èèna na, nèngu tao madhutu dad'èi Abraham aa'i-aa'i.

¹⁰ Ka dhèu èèna pili nare badha onta canguru ngi'u. Hèia na hua rupa-rupa mèdha dhu kab'ua asa dedha onta se. Hèia la'e ka asa kota Nahor, ètu rai Mesopotamia.†

¹¹ Nèbhu-nèbhu ka mone ne d'ai kota èèna. Hèia na ae kabhèsu dènge onta sèra ètu sebhe kota èèna, dètu dènge madha èi èci. Na ae èèna d'ara lod'o nihia le, ropa ana bhèni-ana bhèni kota èèna mai rara èi ètu madha èi èèna.

¹² Hèia dhèu ne sabaj'a, peka na, "LAMATUA, Èu ka dhu j'aj'i Ama Lamatua nèti lamatua ja'a, Abraham. Bhoke j'ara hia ja'a, sèna ka kakako ja'a ne dènge kab'ua. Pad'elo sasue Èu mi lamatua ja'a, aa baku bhèlu lii pajaji ne dènge ja'a. De hia la ja'a paraga dènge ana bhèni dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak.

¹³ Lamatua, ja'a ka titu ètu karasa madha èi ne. Aa ana bhèni-ana bhèni nèti kota ne, mai rara èi ètu ne'e.

¹⁴ De ja'a manèngi sèmi ne'e: ladhe ja'a padhai lii dènge ana bhèni èci, peka na, 'Ana, ee! Papuru ku èru èi èu hia ja'a kinu.' Ho ladhe na dhaa, peka na, 'Ama, minu la! Aa, pe ja'a hia

† 24:10 Madhutu lii Ibrani, ngara era èèna, *Aram-Naharaim*. Limuri ne, era èèna ètu Siria re bèka badae.

dènge onta ama, rinu hèi!' J'ara ne'e ne j'aj'i tadha dhu peka na, ana bhèni ne ka dhu Ama Lamatua paj'uj'u, j'aj'i mi dhèu èmu Isak! Dènge tadha sèmi ne'e, ja'a ke'a na Lamatua pad'elo le babe'a mi Abraham, lamatua ja'a èèna."

Dhèu sab'a Abraham paraga dènge Ribka

¹⁵⁻¹⁶ Dhu na sabaj'a nare mèka, ana bhèni ca dhèu mai. Ngara na Ribka. Nèngu ne, èpu nèti ari Abraham, nuka Nahor, dènge dhèu èmu na, Milka. Ama Ribka, ngara na Betuel. Ribka ne, bhèni iia nia boe, aa pa'èci nèdhi mèka dènge mone. D'ai era èèna, puru asa d'ara èi la'e, ka na isi èru èi na. Nèbhu boe, ka ca'e mai sa dedha.

¹⁷ Ropa nare dedha, ka dhèu sab'a Abraham èèna, la'e padètu dènge ne. Hèia na manèngi, peka na, "Ana. Hia ku ja'a kinu ciki."

¹⁸ Ka na dhaa, "Minu la, ama!" Hèia na papuru ka èru èi na, ka na hia dhèu ne ninu.

¹⁹ Ropa ninu èle, ka ana bhèni ne peka na, "Pe ja'a laku dhui hari èi, sèna ka hia onta ama se, rinu toke bècu."

²⁰ Ka la'e bhori èi dhu risi, asa d'ara karab'a badha. Hèia na ca'e-la'e mai pèri-pèri hari, dhui èi, ho hia onta se rinu toke bècu.

²¹ Te ngaa dhèu sab'a Abraham, titu ka mau-mau, na taru kira ka ana bhèni ne sab'a. Ka na pangee ètu d'ara na, aku nèngu na, "Ele boe nèngu èèna ka ne'e, dhu Lamatua paj'uj'u."

²² Onta se rinu toke bècu. Hèia dhèu ne nare kadheli sahènga, dènge kanau ca pasa. Mèdha se dhu tao nèti hualaa. Ka na pasa mi sahènga

dènge pasaluu mi ai kariu dènge g'ana ana bhèni ne.‡

²³ Èle èèna ka, dhèu ne karèi ne, aku nèngu na, “Ana, ama mu, ngara na cee? Ladhe mo'o, na ja'a manubha taha ètu èmu ama mu.”

²⁴ Hèia na dhaa, “Ngara ama ku, na Betuel. Aa ngara baki ku, Nahor. Dènge ngara bèi ku, Milka.

²⁵ Ètu èmu ji'i, era j'unu ae, de d'ai miu j'unu. Aa j'u'u ae kahèi, ho hia badha miu se ra'a.”

²⁶ Hèia dhèu sab'a ne pahaha iisi ho mangaj'i mi LAMATUA.

²⁷ Ka na peka, aku nèngu na, “Koa-kio kolongara Lamatua! Ama Lamatua bhoke le j'ara hia ja'a, ka ja'a paraga le dènge a'ari lamatua ja'a Abraham ètu kabarai ne'e. Dènge j'ara ne'e, Lamatua pad'elo sasue Na mi lamatua ja'a, Abraham, aa tao madhutu sama sèmi lii pajaji na dènge ja'a.”

²⁸ Èle èèna ka, ana bhèni ne rai la'e asa èmu, na lolo dènge isi èmu na ngaa dhu j'aj'i le èèna.

²⁹⁻³⁰ Ana mone Ribka, ngara na Laban. Ropa Laban ladhe nèdhi mèdha hualaa se, aa na tadèngi lii lolo ana hèni na, ka rai asa li'u la'e. La'e soru dhèu sab'a Abraham dhu titu era dènge onta ra ètu madha èi.

³¹ Hèia Laban peka, aku nèngu na, “Ama! LAMATUA ka dhu lere miu mai dènge karej'e-karae d'ai ne'e. De baku titu mi li'u ne! Mai lati sa èmu ji'i, te ji'i lalau ngare le kama. Nganga'a hia badha se, dhu tesa.”

‡ 24:22 Madhutu lii Ibrani, peka na, 'kadheli sahènga hualaa èèna, babia na ca tenga syekel (nuka 6 baj'u)'. Aa kanau dua sèra, babia ra '10 syekel (nuka 114 baj'u)'.

Dhèu sab'a Abraham lii d'ai Ribka hia Isak

³² Hèia dhèu sab'a Abraham ne, madhutu dènge ka Laban, lasi èmu Betuel. Ka Laban si papuru mèdha-panyau nèti dedha onta se. Èle èèna ka, ra panga'a onta se. Rèti èi, hia dhèu sab'a dènge anga na se, ho rase haga.

³³ Ropa lalau rare nganga'a-nginu ètu dedha mei, dhèu sab'a ne padhai lii, aku nèngu na, “Ji'i neo nga'a ne, te ngaa ja'a lole uuru ku, mamai ja'a ne.”

Ka Laban dhaa, peka na, “Ama, mu padhai lii ngaa, na peka ka laa.”

³⁴ Hèia dhèu èèna peka, aku nèngu na, “Ja'a ne, dhèu sab'a nèti baki miu Abraham.

³⁵ LAMATUA hia Abraham, lamatua ja'a èèna, mènghi-nale ae titu kèna, ka na kaja-su'i. Lamatua pala-bagi ne doi hualaa pudhi dènge hualaa iia; ènu dhèu bhèni dènge dhèu mone, dènge badha-manu ae-ae, sèmi: sapi, onta, keled'ei, kahib'i-ka'ia, dènge kahib'i-kalèbho.

³⁶ Lod'o lamatua ja'a se, bhèni-mone d'ai heka ku, ka Sara nara iisi ana mone ca dhèu. Nèngu ka dhu bèli-camèd'a unu aa'i pusaka ama na.

³⁷ Ka Abraham pua ja'a subha, peka na, ‘Mage èu more ana bhèni Kana'an kahèi, ho paleo dènge ana ja'a, Isak.

³⁸ Te ngaa èu hud'i more ana bhèni nèti a'ari ja'a unu ku, ho sèna ka j'aj'i dhèu èmu na.’

³⁹ Hèia ja'a karèi ne, aku ja'a na, ‘Tasamia, ladhe ana bhèni ne, no'o boe madhutu ja'a mai sa ne'e?’

⁴⁰ Ka na peka, ‘LAMATUA dhu ja'a madhutu dad'èi Na, pe Na paleha ana pajuu Na nèti sorga,

mai bhoke j'ara hia èu, sèna ka èu abhu ana bhèni ca dhèu nèti a'ari ja'a unu ku, ho j'aj'i mi dhèu èmu ana ja'a.

⁴¹ Te ngaa ladhe a'ari ja'a se'e ro'o boe ana bhèni na mai asa ne'e, lii subha na lèke boe mi dedha èu ne.'

⁴² Ka deo na, ropa ja'a d'ai madha èi èèna, ja'a manèngi-mangaj'i ètu d'ara, peka na, 'LAMATUA nèti lamatua ja'a Abraham. Bhoke ku j'ara hia ja'a, sèna ka mamai ja'a ne dènge kab'ua. Ho sèna ka ja'a abhu ana bhèni dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak.

⁴³ Lamatua, ja'a titu ètu sebhe madha èi ne. Aa ana bhèni-ana bhèni nèti d'ara kota ne mai rara èi ètu ne'e. De ja'a manèngi sèmi ne'e: ladhe ja'a peka dènge ana bhèni èci, aku ja'a na, "Ana, ee! Papuru ku èru èi èu, ho ja'a kinu èi ciki."

⁴⁴ Ho ladhe na dhaa na, "Oo. Minu! Aa èle na, ja'a panginu badha ama se kahèi!" Ladhe j'aj'i madhutu sèmi lii ja'a ne, na èèna ka dhu j'aj'i tadha, ana bhèni ne ka dhu Lamatua paj'uj'u nare hia ana lamatua ja'a.'

⁴⁵ Ja'a dhu dhae èle mèka manèngi-mangaj'i, te Ribka dhu nare le era èèna nèti dènge èru èi na. Ropa na ca'e mai nèti d'ara èi, ja'a lii dènge ne, aku ja'a na, 'Ana, ee! Hia ku ja'a kinu èi ciki.'

⁴⁶ Ka na papuru dènge ka èru èi na, ka na peka, 'Oo. Minu! Aa pe ja'a panginu onta ama se kahèi.' Hèia ja'a kinu, aa onta ja'a se oo rinu kahèi.

⁴⁷ Ka ja'a karèi ne, 'Ama mu, ngara na cee?'

Ka na dhaa, peka na, 'Ama ku, ngara na Betuel. Aa baki ku, ngara na Nahor. Dènge ngara bèi ku,

Milka.' Hèia ja'a papake ne kadheli mi sahènga na, dènge pasaluu kanau hualaa ca pasa mi ai kariu dènge ai g'ana na.

⁴⁸ Èle èèna ka, ja'a pacud'u kètu ho mangaj'i mi Lamatua, ka ja'a peka na, 'Koa-kio kolongara Lamatua! Lamatua bhoke le j'ara hia ja'a, nèti èèna ka, ja'a paraga le dènge a'ari lamatua ja'a Abraham ètu era ne'e ne. Aa paraga le kahèi dènge ana bhèni dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak!'

⁴⁹ De ne'e ne, ladhe ama si neo pad'elo sasue mi lamatua ja'a Abraham, na mi peka pamèu dènge ja'a. Te ngaa ladhe aad'o, peka la mola-mola dènge ja'a. Ho ja'a ke'a, sèna ka tao hari ngaa."

A'ari Ribka sèmi lii karèi dhèu sab'a Abraham hia Isak

⁵⁰ Ropa dhèu sab'a ne padhai lii nare, ka Laban dènge Betuel dhaa, aku rèngu na, "Ladhe LAMATUA dhu ad'u nare le madha j'ara ne, ji'i peka lii ngaa hari.

⁵¹ Ribka ka ne'e ne. More ho mèti, sèna ka na j'aj'i mi dhèu èmu ana Abraham, madhutu sèmi dhu LAMATUA ator èèna."

⁵² Ropa na tadèngi nare, dhèu sab'a ne pacud'u kètu d'ai rai, ka na manèngi makasi mi LAMATUA.

⁵³ Èle èèna ka, nare mèdha nèti hualaa iia dènge hualaa pudhi sèra, dènge mèdha-papake dhu saraga, ka na hia mi Ribka. Aa na hia kahèi mi ana mone na dènge ina na, mèdha-mèdha dhu kab'ua aae.

54 Èle aa'i ka, heka dhèu sab'a ne dènge anga na madhèdi ra'a-rinu aa'i-aa'i ra. Ka ra j'unu ètu èèna. Bèli mad'ae èèna, dhèu sab'a ne palangu lii dènge lamatua èmu se, aku nèngu na, “Hia ka ja'a ho lèpa la asa lamatua ja'a Abraham.”

55 Te ngaa ana mone dènge ina ana bhèni na, peka na, “Te neo hari lèpa lai-lai, tao ngaa ne? Hud'i Ribka pea hari ku dènge ji'i d'ai canguru lod'o sa laa ma, heka lami kèna.”

56 Te ngaa dhèu sab'a èèna dhaa, peka na, “Waa! Baku kai ja'a! Te LAMATUA sue le ja'a, ka toke ja'a rage le bhèni dhu èèna na j'aj'i dhèu èmu Isak. De patabuli ka ji'i se, la'a peka ku dènge lamatua ji'i Abraham.”

57 Hèia ra dhaa, aku rèngu na, “Sèmi ne'e ka laa! Mai ti karèi Ribka, sèna ka te'a dad'èi na tasa mera mia?”

58 Hèia ra paroa ne, aku rèngu na, “Ribka! Di aku èu kèna. Èu neo lamu dènge ka dènge dhèu ne'e do, tasamia?”

Ka Ribka dhaa, peka na, “Ja'a ko'o.”

Isak dènge Ribka paleo èmu

59-60 Hèia ra hia Ribka dènge bhèni dhu leru ne karèi nèti ana iiki ka, ho lasi palere dènge dhèu sab'a Abraham sèra. Ka ra hia Ribka mèn-gi-nale, aku rèngu na, “Ji'i sanao-maena sèna ka Ama Lamatua hia èu mora iisi ana ae-ae, ho ana-èpu mu d'ai riho-kehi. Aa ji'i sanao kahèi, sèna ka ana-èpu èu sèra segi aa'i musu rèngu sèra!”

61 Èle èèna ka, Ribka dènge bhèni dhu leru nèngu na lalau ka mèdha ra, ka ra ca'e onta,

pakèd'i dènge ka, madhutu dhèu sab'a Abraham sèra.

⁶² Isak pea ètu rai Negeb. Lod'o èèna, na heka lèpa kèna nèti madha èi Beer Lahai Roi.

⁶³ D'ara lod'o nihia ca lod'o, na kalua nèti d'ara paleo na, la'e pasiar ciki. Ropa na boti kètu, na ladhe laa na onta-onta kako mai asa era nèngu na.

⁶⁴ Ropa Ribka ladhe nèdhi Isak, hèia na puru lai-lai nèti dedha onta.

⁶⁵ Ka na karèi dhèu sab'a Abraham, aku nèngu na, “Dhèu mone cee ka mai nèi?”

Ka dhèu ne dhaa, peka na, “Nèngu na, ana lamatua ja'a kèna.” Hèia Ribka nare salalu na, pa'abhe rèhu na.

⁶⁶ Ka dhèu sab'a ne lolo dènge Isak, aa'i-aa'i dhu j'aj'i le.

⁶⁷ Hèia Isak todhe nèti ka Ribka lasi asa d'ara paleo ina na, ka dua ra paleo ka èmu. Lula Isak sue seli eele Ribka, ka na susa heka dènge mamadhe ina na.

25

Abraham leo hari èmu

¹ Ka Abraham leo hari èmu dènge bhèni èci, ngara na Katura.

² Hèia Katura matana ana hia ne. Ana se, ngara ra: Simran, Yoksan, Medan, Midian, Isbak, dènge Sua.

³ Ana Yoksan ka: Seba dènge Dedan. Ana-èpu Dedan nuka, dhèu Asyur, dhèu Letus, dènge dhèu Leum.

⁴ Ana Midian ka: Efa, Efer, Henok, Abida dènge Eldaa. Rèngu aa'i-aa'i se, ana-èpu Katura.

5-6 Lod'o dhu Abraham mamuri era, na hag'e nare le mèdha-panyau hia ana Hagar dènge ana-ana Katura, èci-èci ka dènge unu na. Èle èèna ka, Abraham pua si lasi pea re bèka dhimu rai Kana'an, sèna ka ra pakaj'èu nèti ana na Isak. Ka pusaka na aa'i-aa'i, na pangèd'u mi ana na Isak.

Abraham madhe

7-8 Lod'o umur Abraham d'ai 175 (ca ngasu pidhu nguru lèmi) tèu, na madhe.

9-10 Ka ana na, Isak dènge Ismael, padhane ne ètu d'ara loe Makpela, dhu padètu dènge Mamre. Rai ne, dhu uru èèna, Abraham hèli nare nèti Efron, ana Sohar, dhèu Het. Ka dhu uru èèna, ra padhane le Sara ètu d'ara loe èèna.

11 Èle madha Abraham, ka Ama Lamatua hia mèngi-nale mi Isak, ka na mamuri mera-milu. Lod'o èèna, Isak pea dètu dènge madha èi Beer Lahai Roi.

Ana-èpu Ismael

12 Ne'e ne, lii lolo nèti mamuri Ismael. Nèngu ne, ana Abraham dènge dhèu èmu limuri na, Hagar, dhu j'aj'i ènu Sara nèti Masir.

13-16 Ana-ana Ismael, mone dhèu canguru dua. Ngara ra dhu madhutu nèti dhu uru tèka d'ai ana limuri tèka, nuka: Nebayot, Kedar, Adbeel, Mibsam, Misma, Duma, Masa, Hadad, Tema, Yetur, Nafis, dènge Kedma. Ana-ana sèra ka, j'aj'i bèi-baki nèti canguru dua suku, dhu èci-èci ka dènge kabarai ra. Ra pangare kabarai ra èci-èci, madhutu ngara bèi-baki ra.

17 Ropa umur Ismael d'ai 137 (cangasu tèlu nguru pidhu) tèu, ka na madhe.

18 Te ngaa ana-èpu na sèra, èci pamusu dènge èci. Ka ra pea pahag'a, mulai nèti rai Hawila d'ai rai Syur, dhu palane dènge rai Masir, toke d'ai rai Asyur.☆

Esau dènge Jakob

19 Ne'e ne, lii lolo nèti mamuri Isak, ana Abraham.

20 Lod'o Isak madhèdi dènge Ribka, umur na 40 (èpa nguru) tèu le. Ama Ribka, ngara na Betuel. Ana mone Ribka, ngara na Laban. Rèngu se, dhèu Aram, nèti Padan Aram.*

21 Ribka dhu dènge mèka ana. Nèti èèna ka, Isak manèngi-mangaj'i mi LAMATUA, sèna ka Na bhoke era ana Ribka. Hèia LAMATUA tadèngi lii manèngi Isak, ka Ribka dènge babia.

22 Te ngaa ana dhu Ribka kad'o ne, dhèu dua. Aa ana se paliku taruu ètu d'ara kabake ina ra. Ka Ribka ngee ka ètu d'ara na, “Nga tao ka ana dua se, sèmi ne'e?” Hèia na pakarèi dènge LAMATUA.

23 Ka LAMATUA dhaa, peka na,
 “Ètu d'ara kabake èu na, abhu dua suku, dhu èèna na loe boe dènge pamusu.

Dhu limuri èra risi nèti dhu uru.
 Ka a'a na, lalau-lalo'o ari na.”

24 Ropa lod'o d'ai, Ribka nara iisi ana mone dhèu dua.

☆ **25:18** Lii Lolo dhu Uru Tèka 16:12 * **25:20** Padan Aram èèna, nuka Mesopotamia, ètu ca bèka badae d'ara rai Siria.

²⁵ Dhu a'a, isi na mea, dènge ngi'u na pènu dènge rèu. Nèti èèna ka, ra pangare ne, *Esau* (dhu sasoa na 'dènge rèu').

²⁶ Èle èèna ka, ari na heka kalua kèna. Te ngaa dhu na kèpe hui tètdu a'a na. Nèti èèna ka, ra pangare ne, *Yakob* (dhu sasoa na 'hui tètdu'). Lod'o Ribka nara iisi ana na se, umur Isak 60 (èna nguru tèu) kèna.

Yakob monya a'a na Esau

²⁷ Lod'o ana dua se kapai, Esau dhu ne'a mèu kasiro badha hui. Ae ka dhu na pea ètu d'ara j'ami. Te ngaa Yakob dhu mau-mau, dhu d'èi dhoka pea ètu d'ara èmu di.

²⁸ Isak d'èi na'a sisi badha hui. Nèti èèna ka, na sue risi Esau. Te ngaa Ribka sue risi Yakob.

²⁹ Ca lod'o, Yakob dhu tao bubur kab'ui, aa Esau heka lèpa nèti kasiro badha hui kèna. Na lèpa dènge manganga, ka roe titu kèna.

³⁰ Ka na peka dènge Yakob, aku nèngu na, "Ari, ee! Hia ku ja'a bubur kab'ui mea ciki ètu d'ara èru èèna, ho ja'a ku'a! Te ja'a manganga bia." (Nèti èèna ka, ra pangare na, *Edom*, dhu sasoa na 'mea').

³¹ Ka, aku Yakob na, "Be'a a'a. Te ngaa pasilu ku dènge hak a'a èèna!"†

³² Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, "Hak a'a ne, ngaa kèna, hud'i nèngu sèna! Neo more, na more la. Te ja'a manganga bia. Sod'e mèti bubur èèna lai-lai mai, te ja'a taha heka."

† **25:31** Madhutu ad'a rèngu, ana mone uuru, gati madha ama na, aa abhu pusaka ae risi nèti ari na si.

³³ Te ngaa, aku Yakob hari na, “Mata ku a'a! Èu subha uuru ku, dhu peka na, èu pangèd'u le hak a'a èèna mi ja'a ne.” Ka Esau ded'e subha sèmi dhu Yakob peka.

³⁴ Hèia Yakob sod'e dènge ka hia ne bubur kab'ui deo na dènge roti. Ropa na'a-ninu nare, ka la'e dènge ka.

Dènge j'ara ne'e ka, Esau pusi boe dènge hak a'a na.

26

Isak monya dhèu aae Abimelek

¹ Ca tèka, ètu d'ara rai èèna, lèke tèu man-ganga, èci èèna ka dènge tèu Abraham mamuri era. Ka Isak la'e manèngi Abimelek, dhèu aae Pilistin, sèna ka na pea ètu Gerar.

² Na tao sèmi èèna, lula LAMATUA dhu pad'elo le iisi Na mi nèngu, peka na, “Mage lamu ka asa Masir hèi. Pea la mi era dhu èèna na Ja'a paj'uj'u hia èu.

³⁻⁴ Ladhe èu manubha ètu era èèna, Ja'a sama-sama dènge èu, aa pala-bagi èu mènghi-nale rupa-rupa. Èèna na, Ja'a pabèba ana-èpu èu sama sèmi hua-hètu ètu dedha-liru. Aa Ja'a hia kateme rai ne mi èu dènge ana-èpu èu. Nèti ana-èpu èu ka, dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne abhu mènghi-nale. Dènge j'ara ne'e, Ja'a tao madhutu lii pajaji dhu Ja'a pa'èki le dènge ama mu Abraham.*

⁵ Ja'a tao sèmi ne'e ne, lula ama mu madhutu dad'èi Ja'a, paredha Ja'a, dènge atora Ja'a.”

* 26:3-4 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8

⁶ Ka Isak pea taha ètu Gerar.

⁷ Ribka ne, bhèni iia titu kèna. Ka ropa dhèu ètu Gerar ladhe rèdhi ne, ra pakarèi. Te ngaa Isak peka na, “Ribka ne, ana hèni ja'a.” Na madha'u, ladhe na peka na dhèu èmu nèngu, dhèu se pamadhe ne, aa Ribka parame rare.

⁸ Isak dhu pea nèbhu le ètu nèi, hèia ca lod'o, dhèu aae nèdhi nèti ro'a jendela na, ladhe laa na Isak dènge Ribka dhu pa'ango.

⁹ Ka na pua dhèu lasi paroa Isak, hèia na peka, “Isak! Ja'a dhu ke'a le, bhèni ne dhèu èmu èu! Te ngaa tasamia ka, èu peka na, nèngu ne ana hèni èu?”

Hèia Isak dhaa, aku nèngu na, “Sèmi ne'e ama! Ja'a ne madha'u, ladhe ja'a peka na nèngu ne dhèu èmu ja'a, mage dhoka dhèu pamadhe ja'a.”

¹⁰ Ka dhèu aae dhaa, peka na, “Sèmi dhèu ètu se'e j'unu dènge dhèu èmu èu, tatu èu pasala ji'i! Tasamia ka, èu ad'u j'ara ne'e mi dedha ji'i se?”

¹¹ Èle èèna ka, dhèu aae Abimelek pasanèd'e ana kabarai na, aku nèngu na, “Miu nanene paie-iie! Cee ka dhu bani gagu dhèu ne'e, do dhèu èmu na, èèna na ja'a huku pamadhe ne.”

Ra patao-palaha lula madha èi

¹² Tèu èèna, Isak sèle hini ètu dedha rai dhèu se'e. Lod'o d'ai puu-g'ètu, ka na abhu isi rai cangasu hari, lula LAMATUA hia ne mamèngi.

¹³ Lula mèdha-panyau na asa ae, ka na kaja titu kèna.

¹⁴ Badha-manu na sèmi sapi, kahib'i-kalèbho asa tabha ae. Dhèu-dhèu sab'a na, ae kahèi. Nèti èèna ka, dhèu Pilistin tèka d'ara dènge ne.

15 Uru èèna, Abraham, ama Isak, dhu kèi èi ae-ae. Te ngaa limuri ne, dhèu Pilistin dhènu eele aa'i si dènge rai.

16 Ka dhèu aae Abimelek peka dènge Isak, aku nèngu na, “Isak! Be'a risi èu pakèd'i ka nèti kabarai ne'e. Lula koasa èu, risi eele le nèti ji'i se.”

17 Èle èèna ka, Isak pakèd'i nèti era èèna, ka lasi pea hari ètu d'ara mamoo Gerar.

18 Ètu era ne'e, ra kèi hari madha èi dhu uru èèna, dhèu Pilistin dhènu eele aa'i si. Ka na pangare madha èi se madhutu ngara dhu ama na pangare.

19 Ropa dhèu sab'a Isak se kèi èi ètu d'ara mamoo Gerar, hèi lèke èi madha dhu sabhoka mai.

20 Lula madha èi ne'e ka, dhèu-dhèu madhenge badha nèti Gerar, patao dènge dhèu madhenge badha Isak. Dhèu se peka na, “Ne'e ne, madha èi ji'i!” Nèti èèna ka, Isak pangare madha èi na *Esek*, dhu sasoa na ‘patao-palaha’.

21 Hèia dhèu-dhèu Isak se, kèi hari èi leo ca madha. Te ngaa ra patao-palaha hari, lula èi èèna. Nèti èèna ka, Isak pangare na *Sitna*, dhu sasoa na ‘palab'a’.

22 Èle èèna ka, Isak tèke eele era èèna, la'e kèi hari èi èci. D'ai ne'e ne, ra patao-palaha heka. Ka Isak pangare madha èi ne *Rehobot*, dhu sasoa na ‘era taleo’. Hèia na peka, aku nèngu na, “Limuri ne, Lamatua hia le èdhi pea ètu era taleo. Ho ètu era ne'e ne, èdhi asa bèba-kacanga.”

23 Ka nèti era ne'e, Isak si lasi hari era pea asa Beer Syeba.

24 Ka mèda na, LAMATUA pad'elo iisi Na mi Isak, hèia Na peka, “Isak! Ja'a ne, Ama Lamatua nèti ama mu Abraham. De mage mu madha'u, te Ja'a ladhe-leru èu. Èèna na, Ja'a pala-bagi èu mènghi-nale. Aa ana-èpu èu asa bèba-kacanga. Ja'a ad'u madha j'ara ne'e, lula lii pajaji Ja'a dènge ama mu.”

25 Hèia Isak pudhi hadhu, tao mei korban ètu èèna. Ka na manèngi makasi mi LAMATUA. Hèia, na pea ètu era èèna, ka dhèu sab'a na kèi hari èi.

Dhèu aae Abimelek padame dènge Isak

26 Lod'o èèna, dhèu aae Abimelek mai nèti Gerar. Angalai na Ahusat, dènge kètu kapai sordad'u na, Fikol, mai dènge ne, ho paraga dènge Isak.

27 Ka Isak karèi, aku nèngu na, “Ama dhèu aae! Uru èèna, miu se dhu babège eele ja'a nèti kabarai miu. De ne'e ne, miu se mai tao ngaa hari?”

28 Hèia ra peka na, “Sèmi ne'e. Ji'i dhu nge'a le, Lamatua dhu j'aga pa'ère èu. Nèti èèna ka, ji'i pangee, hua iia èdhi dua ti pa'èki lii pajaji dhu peka sèmi ne'e: èu j'oka subha, peka na,

29 miu se baku tao karehe dènge ji'i, aa ji'i kahèi baku tao karehe dènge miu. Mema ji'i se d'ara be'a dènge miu. Nèti èèna ka, ca hari ni, miu se lami dènge mera-milu nèti kabarai ji'i ne. Ji'i dhu nge'a le, LAMATUA ka dhu pala-bagi mènghi-nale mi miu.”

30 Èle èèna ka, Isak tao pesta, ka ra'a-rinu aa'i-aa'i ra.

³¹ Ka asa bèli mad'ae èèna, rèngu j'oka lii soo-subha. Hèia Isak patalala si lèpa dènge dame.

³² Lod'o èèna kahèi, dhèu sab'a Isak mai peka lula-nèti èi dhu rèngu kèi, na, “Ama! Ji'i rage le èi.”

³³ Hèia Isak pangare madha èi ne *Syeba* (dhu sasoa na 'subha'). Ka ra pangare kota èèna Beer Syeba, toke sange ne'e.*

Esau leo dènge bhèni dhèu dua nèti suku leo

³⁴ Ropa umur Esau d'ai èpa nguru tèu, na leo dènge bhèni dhèu dua nèti suku Het. Bhèni èci, ana nèti Beeri, ngara na Yudit. Èci hari, ana Elon, ngara na Basmat.

³⁵ Bhèni dhèu dua se, papèd'a d'ara Isak dènge Ribka.

27

Ribka leko-monya Isak ho hia Yakob mèn-gi-nale

¹ Ropa Isak manahu asa d'ara heka, nèdhi heka ngaa-ngaa, lula musu madha na ahu le. Ka na paroa ana uuru èèna, dhu na sue risi èèna, peka na, “Esau. Mai ku sa ne'e!”

Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, “Tasamia, ama?”

² Ka Isak peka hari, “Sèmi ne'e! Ja'a ne, ètu d'ara heka le. Ke'a boe, pèri lod'o ja'a ne madhe.

³ De more rèka èu, lamu kataki mèti badha hui ci'u hia ja'a.

* **26:33** Madhutu lii Ibrani, *Syeba* sasoa na bisa 'subha', bisa 'pidhu', bisa 'kalua mèn-gi'. Madhutu lii Ibrani, *Beer* sasoa na 'madha èi'.

4 Mu pananasu pabe'a-be'a, madhutu dad'èi ja'a, ho mèti mai hia ja'a. Ladhe ku'a-kinu kora, ja'a hia mema èu mènghi-nale. Sad'i èu unu le mènghi-nale èèna, ja'a madhe èèna ka, ngaa-ngaa tao heka.”

5 Hèia Esau la'e dènge ka, kataki badha hui. Te ngaa Ribka dhu tadèngi kahèi lii padhai Isak deo na.

6 Ka Ribka la'e peka dènge Yakob, aku nèngu na, “Yakob! Èu nanene ku! Deo na, ja'a tadèngi ama mu pua Esau sèmi ne'e:

7 ‘Lamu kataki more ku badha hui ci'u, mai mu pananasu pabe'a-be'a hia ja'a. Ladhe ku'a-kinu kora, ja'a hia èu mènghi-nale ètu katanga madha LAMATUA.’

8 De mu nanene paie-iie! Mu madhutu mola-mola lii paredha ja'a ne.

9 De lamu ka asa era badha èdhi sèi, ho kèpe more kalèbho èni dhu kabèb'u dua ngi'u. Roro ho mèti sisi mai asa ja'a. Pe ja'a pananasu madhutu dad'èi ama mu.

10 Ladhe panasu kore, mèti hia ama mu na'a. Ho èle na, na hia èu mènghi-nale, heka na madhe kèna. Dènge sèmi ne'e ka, èu ka dhu abhu mènghi-nale èèna. A'a mu abhu boe.”

11 Te ngaa Yakob peka dènge ina na, “Ina! A'a ku Esau, ngi'u na dhu pènu dènge rèu, te ngaa ja'a ne, isi dhu milu aadha-aadha!

12 Mage dhoka ama ku g'ag'e isi ja'a, ladhe na ne'a na ja'a dhu leko-monya na. Hèia na dhoo ja'a!”

13 Ka ina na dhaa, aku nèngu na, “Èu baku cag'ag'a! Hud'i laa ina ka dhu ator! Ladhe ama

mu dhoo èu, pe ina ka pasae! Mu mate ia ka, la more ka kahib'i sèra.”

14 Ka Yakob la'e nare kahib'i dua ngi'u sèra, hèia na roro, ka nèti hia ina na. Hèia Ribka pananasu madhutu dad'èi Isak.

15 Ka Ribka la'e nare mèdha-papake Esau dhu be'a, ho na papake mi Yakob.

16 Hèia na pahutu kahèi kacui-aai dènge ladhe goro Yakob, pake ka'uri kahib'i deo sa.

17 Ka na pangèd'u Yakob nganga'a dhu pananasu nare deo na, dènge roti dhu tunu nare.

18 Hèia Yakob ded'e nèti nganga'a se'e, hia ama na na'a. Ka na lii, aku nèngu na, “Ama. Ja'a mai hari le.”

Hèia Isak dhaa, peka na, “Hee! Èu ne, cee?”

19 Ka Yakob dhaa, peka na, “Ja'a, Esau ana mone uuru ama ku! Ja'a sab'e le, madhutu sèmi dhu ama pua deo na. Kèd'i, ho mu'a-minu ka. Lula ja'a pananasu kore le sisi badha hui dhu ja'a kèti nèti d'ara j'ami. Mu'a, ho èle na, ama pala-bagi ja'a mèngi-nale.”

20 Hèia Isak peka, aku nèngu na, “Èu ne, bia tai nga! Abhu malai titu kèna, badha hui èèna!”

Hèia Yakob dhaa, “Ja'a abhu le, lula LAMATUA dhu èu mangaj'i èèna, ka dhu tulu ja'a.”

21 Ka Isak paroa Yakob, aku nèngu na, “Padètu ku asa ne'e mai, sèna ka ja'a g'ag'e sèku èu. Èu ne, tare'a ana ja'a Esau, do aad'o?”

22 Hèia Yakob la'e padètu-dètu dènge ama na, ka ama na g'ag'e ne. Ka Isak peka, “Lii ne, sèmi lii Yakob! Te ngaa kacui-aai na, kacui-aai Esau.”

²³ Te ngaa Isak dhu tadhe iia boe Yakob, lula kacui-aa'i na rèu sèmi Esau. Ka ropa na neo hia mènghi-nale mi Yakob,

²⁴ na karèi hari era, aku nèngu na, “Èu ne, tare'a-re'a Esau, do?”

Hèia Yakob dhaa, peka na, “Tare'a-re'a ama. Ja'a ne, Esau!”

²⁵ Ka Isak peka na, “Na, j'ole ka sisina mai, sèna ka ja'a ku'a. Èle ku, pe ja'a hia èu mènghi-nale.” Hèia Yakob hia sisi dènge èi anggor hia ama na na'a-ninu.

²⁶ Na'a nare ka, Isak lii, aku nèngu na, “Ana, ee! Mai padètu asa ne'e, ho mu uu ku ja'a laa.”

²⁷ Ka ropa Yakob padètu dènge ne, ho uu ne, Isak sangèd'u nare hèu mèdha-papake Esau. Hèia na padhai lii hia mènghi-nale mi Yakob, aku nèngu na,

“Hèu ana ja'a tare'a-re'a sèmi hèu j'u'u ètu d'ara pad'a, dhu abhu mamèngi nèti LAMATUA.

²⁸ Hud'i laa Ama Lamatua patiri èi paringi nèti dedha-liru,
sèna ka oka-tedhe èu j'aj'i mi rai hèu mènghi.

Hud'i laa Na hia èu are dhu udhu sobhu-sobhu,
dènge hua anggor dhu pènu ako-pènu èru.

²⁹ Suku-suku j'aj'i mi ènu èu,

Aa dhèu-dhèu leo pahaha iisi mi dedha èu.

Èu j'aj'i mi lamatua nèti a'ari èu.

Aa rèngu patitu kètu urutuu ètu madha èu.

Dhèu cee dhu dhoo èu, rèngu abhu dhoo kahèi.

Aa dhèu cee dhu hia mènghi-nale mi èu, rèngu abhu mènghi-nale kahèi.”

Esau lèpa, ka na manèngi Isak ho hia ne berkat kahèi

³⁰ Ropa Isak hia nare mènghi-nale mi Yakob, ka heka bhodho li'u la'e tèke eele ama na, cag'ag'a laa Esau lèpa nèti kataki badha hui.

³¹ Hèia la'e pananasu, ka sod'e nèti hia ama na. Ka na parèi ama na, aku nèngu na, “Ama, kèd'i mu'a. Ja'a lalau kore le sisi badha dhu ja'a kataki kore. Mu'a more ku, pe hia ja'a berkat.”

³² Te ngaa Isak malaa, ka na karèi, “Hee! Te èu ne, cee hari ne?”

Hèia Esau dhaa, aku nèngu na, “Ja'a ne'e, Esau! Ana uuru ama ku.”

³³ Ka Isak cag'ag'a, hèia na karèi, aku nèngu na, “Ladhe sèmi èèna, deo na cee ka dhu hia ja'a sisi, ka ja'a ku'a èèna? Ka ja'a hia ne mènghi-nale. Aa mènghi-nale èèna, bisa heka ère hari.”

³⁴ Ropa tadèngi nare, Esau roe ai ca palèpa, ka na tangi d'ara pèd'a dènge roma iisi, aku nèngu na, “Tasamia ne, ama, ee! Bagi hia ja'a berkat hèi ma.”

³⁵ Hèia Isak peka, “Ari mu ka monya ja'a, ka parame nare berkat dhu pala èu di.”

³⁶ Ka aku Esau na, “Nèngu na leko-monya ja'a dua hari kèna. Uru èèna, parame nare hak a'a. Ka ne'e ne, parame nare hari berkat dhu madhutu iia-iia na unu ja'a. Nèka na, ngara na ‘Yakob’ Te ngaa ele boe ama dhu dènge berkat era, ho hia ja'a. Do, aad'o heka?” (Yakob sasoa na ‘kèpe hui tèdhu’, te ngaa sasoa dhu leo ‘tuka leko-monya’.)

³⁷ Hèia Isak dhaa, aku nèngu na, “Ja'a dhu ded'e le nèngu, j'aj'i lamatua èu. Aa a'ari na aa'i-aa'i ra, j'aj'i mi ènu na. Ja'a hia na le, unu are pènu soka-pènu karo, dènge hua anggor pènu ako-pènu èru. De ana, ee! Mamèngi tasamia hari, dhu ja'a ne pala-bagi mi èu?”

³⁸ Masi ka tadèngi nare le sèmi èèna, te ngaa Esau loe boe dènge pamako ama na, peka na, “Mamèngi na dhodhoka èci di, do? Tatu ama dènge hari mamèngi dhu leo hia ja'a. Masi ka ciki oo'e èèna ka, sad'i ja'a ne abhu!” Ka Esau tangi hari dènge d'ara laho mae-mae.

³⁹ Ka Isak b'ala ne, peka na,
 “Mamuri èu ne, èèna na kaj'èu nèti oka-tedhe
 dhu hèu mèngi,
 lula èi paringi patiri boe nèti dedha-liru mai,
 ho pabasa rai èu.

⁴⁰ Èu ne, mamuri dhoka nèti samala èu di.
 Aa tasa mera mia èèna ka, èu ne j'aj'i ènu
 ari mu.
 Dhodhoka ladhe bèli-camèd'a, èu bani
 lab'a ne, èèna na èu heka rai eele nèti
 d'ara adhe-aaï na.”

Ribka pua Yakob rai

⁴¹ Lula j'ara sèmi ne'e ne ka, Esau tèke d'ara dènge ari na Yakob, lula parame nare mamèngi na. Ka Esau pangee na, “Nèbhu heka, ama ku madhe. De hud'i laa, pe d'ai ku lod'o. Ladhe èle beke, ja'a pamadhe ne!”

⁴²⁻⁴³ Ropa Ribka tadèngi Esau dhu neo ad'u j'ara karehe, ka na peka dènge Yakob, aku nèngu na, “Èu nanene ku lii ne! A'a mu neo b'ala d'ara

pèd'a na, de na neo pamadhe èu. De be'a risi, èu ne rai lai-lai asa to'o mu Laban, ètu kota Haran.

⁴⁴ Lamu asa nèi, pea ako nèbhù, toke èle nanasa a'a mu.

⁴⁵ Ladhe na bhèlu eele ku tatao èu ne, pe ja'a pua dhèu dhiu paroa èu, sèna ka èu lèpa hari mai. Lula ja'a ko'o boe, sèna ka ana ja'a dua-dua mi ele parènga d'ara ca lod'o èèna ka."

⁴⁶ Hèia Ribka roma iisi dènge Isak, peka na, "Ja'a ru'a le dènge dhèu èmu Esau, dhèu Het se! De ladhe Yakob todhe nare hari kahèi ana bhèni nèti dhèu Het se, hua iia ja'a madhe ka laa."

28

¹ Hèia Isak paroa nare Yakob, ka hia ne mènghi-nale aa holo ne, peka na, "Sanèd'e paie! Èu mage leo ka dènge ana bhèni Kana'an hèi.

² De lamu ka asa Padan Aram, asa baki mu Betuel. Lamu madhèdi dènge ana bhèni to'o mu Laban ca dhèu.*

³ Hud'i laa Ama Lamatua dhu Koasa Risi Eele na, hia èu mamènghi, sèna ka ana-èpu èu bèba-kacanga, ho nèti rèngu ka j'aj'i suku ae-ae dhu kapai.

⁴ Hud'i laa, lii pajaji Ama Lamatua dènge Abraham èèna, noto mi dedha èu ne, dènge ana-èpu èu. Sèna ka èu unu rai dhu Ama Lamatua jaji tèke le mi Abraham."✧

* **28:2** Padan Aram èèna, nuka Mesopotamia, ètu d'ara negara Siria re badae, padètu-dètu dènge Irak. Haran èèna, kota ètu Padan Aram. ✧ **28:4** Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8

⁵ Padhai lii nare, ka Isak hia Yakob la'e asa Padan Aram, asa èmu to'o na Laban, dènge baki na Betuel.

Esau leo dènge ana bhèni Ismael

⁶ Esau dhu tadèngi le kahèi, dhu peka na Isak hia Yakob mamèngi, aa kai ne sèna ka baku leo dènge bhèni Kana'an. Aa na tadèngi hèi, dhu Isak hia Yakob leo dènge ana bhèni to'o na Laban ètu Padan Aram.

⁷ Ka Yakob madhutu lii paredha ina dènge ama na, ka pakèd'i la'e asa Padan Aram.

⁸ Aa Esau dhu ne'a le kahèi, ama na d'èi boe dhèu èmu na, bhèni Kana'an dua sèra.

⁹ Hèia na la'e asa ama aae na Ismael, ka leo hari èmu dènge ana bhèni Ismael ca dhèu, ngara na Mahalat. Mahalat ne, ana mone na ka Nebayot.

Yakob nii ètu Betel

¹⁰ Ka Yakob tèke eele Beer Syeba, la'e asa Haran.

¹¹ Ropa lod'o cèna, Yakob d'ai era èci, ka na j'unu ètu era èèna. Na neo j'unu, nare hadhu cue, tao lalaka kètu na.

¹² D'ara mèda èèna, na nii. Na ladhe nèdhi langa èci dhu patitu ètu rai, suu na d'ai dedhaliru. Ka ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga, ca'epuru ètu dedha langa èèna.

¹³ Ètu d'ara nii na, Yakob ladhe nèdhi LAMATUA dhu titu ètu karasa nèngu, hèia na lii, aku nèngu na, "Ja'a ne LAMATUA, Ama Lamatua nèti baki mu Abraham, dènge ama mu Isak. Èèna na, Ja'a hia rai ne mi èu dènge ana-èpu èu.

14 Bèli-camèd'a, ana-èpu èu ae-ae, sama sèmi ahu rai ne. Rèngu se, èèna na, pea palème era-era ètu rai-haha ne. Nèti ana-èpu èu ka, suku aa'i-aa'i ètu rai-haha ne, abhu mènghi-nale.*

15 Mage mu bhèlu! Èu ne ètu mia èèna ka, Ja'a bera-bera dènge èu. Ladhe èèna na, Ja'a lere kèti hari èu mai asa dedha-rai ne'e. Ja'a bhera boe èu. Aa èèna na, Ja'a tao aa'i madhutu sèmi lii pajaji Ja'a dènge èu.”

16 Ropa Yakob kèd'i nèti bhèj'i, na padhai lii, aku nèngu na, “Ja'a heka ke'a kèna, LAMATUA dhu ètu era ne'e kahèi.”

17 Na madha'u, ka na pangee, na, “Boo! Era ne'e ne pamadha'u ja'a, nga. Tatu Èmu Ama Lamatua ètu era ne'e ne! Aa era ne'e ne, j'aj'i hèb'a babèdho sorga.”*☆

18 D'ara mad'ae aae era, Yakob kèd'i le èèna. Ka nare hadhu dhu na tao lalaka deo na. Hèia na patitu j'aj'i mi tadha. Ka na bhorì èi mènysi asa dedha hadhu èèna, hèia na mangaj'i mi Lamatua.

19 Ka na pangare era ne *Betel*, dhu sasoa na 'Èmu Lamatua'. (Uru èèna, era ne ngara na Lus.)

20 Èle èèna ka, Yakob ded'e subha, aku nèngu na, “Ladhe Ama Lamatua dhu dènge ja'a, aa j'aga ja'a ètu d'ara kakako ja'a ne, aa panga'e dènge papake ja'a,

21 toke ja'a lèpa dènge sod'a, èèna na LAMATUA j'aj'i mi Ama Lamatua ja'a.

22 Hadhu dhu ja'a patitu ne, j'aj'i mi era sogo-tagu mi Ama Lamatua. Aa aa'i-aa'i dhu Lamatua

☆ 28:14 Lii Lolo nèti Dhèu Pajuu-paleha 3:25, Galati 3:8 ☆ 28:17 Yohanis 1:51

pala-bagi mi ja'a, ja'a hia Na ca pala nèti canguru pala.”

29

Yakob d'ai èmu to'o na Laban

¹ Hèia Yakob kako hari ka asa bèka dhimu.

² Ca lod'o, ladhe nèdhi èi ca madha, dètu dènge rae cue. Padètu-dètu dènge madha èi èèna, abhu tèlu kaboko kahib'i-kalèbho, dhu mate rinu èi. Te ngaa hadhu aae cue dhu ra pasaguru mi hèb'a èi na.

³ Dhu tema le, ladhe kahib'i tesa aa'i-aa'i ra, ana-ana madhenga kahib'i se, lasi bhoke hadhu na, heka ra dhui kèna, panginu kahib'i si. Panginu rare na, ra katange hari hadhu na la'e.

⁴ Ka Yakob kako la'e asa madha dhèu madhenge kahib'i se, hèia na karèi, aku nèngu na, “Miu se, dhèu mia?”

Hèia ra dhaa, “Ji'i se, nèti rae Haran ne'e.”

⁵ Ka Yakob karèi hari, aku nèngu na, “Miu tadhe to'o ja'a, Laban, do? Nèngu na, ana Nahor.”

Ka ra dhaa, “Ji'i tadhe ne.”

⁶ Hèia Yakob karèi hari, aku nèngu na, “Na be'a-be'a, sina ma?”

Ka ra peka, “Oo, na be'a-be'a. Ladhe, ana bhèni na ka nèi. Ngara na, Rahel. Nuka eo nèti kahib'i ama na mai sa ne'e, ho hia rinu ètu ne'e. Mate ne.”

⁷ Hèia Yakob peka hari, “Loo nètu era. De be'a risi, badha mia ètu se'e le, panginu ka si. Sèna ka lere mèti hari asa d'ara pad'a, ho ra'a hari j'u'u.”

8 Te ngaa ra peka, “We, j'ara na aad'o sèmi èèna! Ji'i mate toke tesa aa'i ku, heka ji'i pakeso hadhu ne, heka panginu badha se kèna.”

9 Yakob padhai lii era, Rahel d'ai le era èèna dènge kahib'i ama na. Nèngu ka dhu biasa ladhe-leru si.

10 Ropa Yakob nèdhi Rahel dènge kahib'i sèra, la'e dènge ka pa'eso eele hadhu dhu saguru hèb'a èi na. Ka na panginu badha to'o na sèra.

11 Èle ka, la'e uu Rahel, dènge tangi.

12 Ka na lolo dènge Rahel, aku nèngu na, “Ari! Ja'a ne, ana nèti Ribka, ana hènì ama mu.” Hèia Rahel rai sa èmu la'e, peka dènge ama na.

13 Ropa Laban tadèngi lii lolo Rahel, dhu peka na Yakob ana nèti ana hènì na Ribka, ka la'e dènge ka, soru nare Yakob. Ropa na d'ai, liku nare Yakob, ka na uu, hèia gale nèti dènge ka, lasi asa èmu na. Ka Yakob lolo aa'i-aa'i dènge to'o na.

14a Hèia Laban lii, aku nèngu na, “Mema tare'a! Èdhi dua ti dhu pa'a'ari.”

Yakob nare Lea dènge Rahel, j'aj'i dhèu èmu na

14b Ropa Yakob pea dènge rèngu d'ai ca hèru,

15 Laban padhai lii dènge ne, aku nèngu na, “Yakob! Ja'a ko'o boe, sèna ka èu sab'a hia ja'a dènge iia-iia d'ara, lula èdhi se dhu pa'a'ari. De èu neo sèna ka rui-j'aj'èra èu ja'a b'ae ca ngaa?”

16 Laban ne, dhu dènge ana bhènì dhèu dua. Dhu uru, ngara na Lea. Aa ari na, ngara na Rahel.

17 Lea ne, musi madha na ako ahu.* Te ngaa Rahel, rèhu na bhèni iia, aa ngi'u na saraga bia.

18 Yakob d'èi risi Rahel. Ka na peka dènge Laban, “Ladhe to'o ku mo'o, ja'a sab'a hia to'o ku pidhu tèu, sad'i to'o ku hia ja'a madhèdi dènge Rahel.”

19 Hèia Laban dhaa, aku nèngu na, “Ja'a ko'o! Be'a risi, ja'a paleo èu dènge Rahel, lula èdhi dua ti dhu a'ari. Mage dhoka na madhèdi dènge dhèu leo. De mu pea mi ne'e, sèna ka sab'a hia ja'a.”

20 Ka Yakob sab'a hia Laban pidhu tèu, sèna ka na bisa madhèdi dènge Rahel. Lula na d'èi madhe-madhe Rahel, nèti èèna ka, pidhu tèu èèna, na pangee nuka sèmi pèri-pèri lod'o di.

21 Ropa risi nèti pidhu tèu, ka na pasanèd'e Laban, aku nèngu na, “To'o! Ja'a sab'a le hia to'o ku pidhu tèu, de paleo ka ja'a dènge Rahel.”

22 Hèia Laban tao tatao, ka na nèru aa'i rae lesa ètu rae èèna.

23-27 Ropa d'ai mèda èèna, Laban hia boe Rahel, te ngaa na pua Lea maso asa d'ara paleo Yakob. Ka Yakob j'unu dènge ne. Asa bèli èèna, Yakob heka ne'a kèna, nèngu dhu leo dènge Lea di. Hèia Yakob la'e patao dènge Laban, aku nèngu na, “Nga tao ka, to'o pasèru ja'a sèmi ne'e? Ja'a sab'a sèmi ènu pidhu tèu kateme hia mi èu, sèna ka bisa abhu Rahel! Nga tao ka to'o pasilu dènge Lea?”

Ka Laban dhaa, “Baku nasa ku! Madhutu ad'a ji'i ètu rai ne'e, ari bisa boe leo uuru èmu nèti

* 29:17 Lii Ibrani ètu ne'e, mèu iia boe.

a'a. De be'a risi sèmi ne'e! Èu mate hari ku pidhu lod'o, d'ai èle tatao ne, heka èu abhu Rahel kèna. Sad'i èu sab'a hari hia ja'a pidhu tèu." Hèia Laban pangèd'u dènge ènu bhèni èci, hia mi Lea. Ngara na Silpa.

²⁸ Lii padhai Laban deo na, Yakob d'èi kahèi. Nèti èèna ka, èle tatao ne pidhu lod'o, ka Laban pamadhèdi hari Yakob dènge Rahel.

²⁹ Ka Laban hia ènu na dhèu bhèni èci, ngara na Bilha, sèna ka j'aj'i mi ènu Rahel.

³⁰ Hèia Yakob pa'èci ka dènge Rahel. Na d'èi risi Rahel nèti Lea. Ka Yakob sab'a hari hia to'o na pidhu tèu.

Ana-ana Yakob

³¹ Te ngaa LAMATUA ne'a le, Yakob sue risi Rahel nèti Lea. Nèti èèna ka, Na hia Lea nara iisi ana. Te ngaa Rahel abhu boe ana.

³² Hèia Lea dènge babia, ka nara iisi ana mone ca dhèu. Na pangare ne, *Ruben* (dhu sasoa na 'mèdhi si, abhu ana'),[†] lula na peka na, "LAMATUA ladhe nèdhi le sasusa ja'a. Nèti èèna ka, limuri ne, dhèu èmu ja'a tao madha-dhilu mi ja'a."

³³ Ka Lea dènge hari babia, hèia nara iisi hari ana mone èci. Na pangare ne, *Simeon* (dhu sasoa na, ele boe 'dhèu tadèngi le'), lula na peka na, "LAMATUA dhu ne'a na, dhèu èmu ja'a sue boe ja'a. Tu d'ai èèna ka, Na hia ja'a ana dhèu èci hari."

[†] **29:32** Madhutu lii Ibrani, 'Ruben' sasoa na 'mèdhi, abhu ana'. Aa lii na oe sama sèmi lii èci, dhu sasoa na 'na ladhe nèdhi sasusa ja'a'.

34 Èle èèna ka, Lea kad'o hari ana èci, ka nara iisi ana mone ca dhèu. Na pangare na *Lewi*,[‡] lula na peka na, “Dènge ana ne'e ne, èle dènge lii langu ja'a. D'ara dhèu èmu ja'a, pa'èki dènge ja'a, lula ja'a matana hia ne ana mone, dhèu tèlu kèna.”

35 Ka Lea dènge hari babia ca tèka, hèia nara iisi ana mone èci. Na pangare na, *Yahuda* (dhu sasoa na ele boe 'koa-kio'), lula na peka na, “Dènge j'ara ne'e ne, ja'a neo koa-kio LAMATUA!” Èle ka, Lea dènge heka ana.

30

1 Te ngaa Rahel dhu abhu mèka ana. Nèti èèna ka, nèngu tèke d'ara dènge a'a na. Hèia na peka dènge dhèu èmu na, “A'a! Hia ku ja'a ana laa, ma. Ladhe aad'o, be'a risi ja'a madhe ka laa.”

2 Te ngaa Yakob jèke ne, aku nèngu na, “Èu ngee na, ja'a ne, Lamatua, ho bisa hia èu ana!?”

3 Ka Rahel b'ala na, “Sèmi ne'e: hua iia èu more Bilha, ènu ja'a na. J'unu dènge ne, sèna ka na matana hia ja'a ana.”

4 Hèia na pangèd'u Bilha mi dhèu èmu na. Ka Yakob j'unu dènge ne.

5 Ka Bilha dènge babia, hèia nara iisi ana mone ca dhèu.

6 Hèia Rahel padhai lii, aku nèngu na, “Ama Lamatua nanene le lii manèngi-mangaj'i ja'a. Nèti èèna ka, Na hia ja'a ana mone ca dhèu. Ama

‡ 29:34 Lewi sasoa na ele boe 'pa'èki', do 'paliku padètu-dètu'.

Lamatua pama'ète le, lii langu ja'a dènge mola-mola." Ka na pangare ana ne, *Dan* (dhu sasoa na 'pama'ète lii').

⁷ Èle èèna ka, Bilha dènge hari babia, ka nara iisi ana mone èci.

⁸ Ka Rahel peka, aku nèngu na, "Ja'a limuri ne pa'uji dènge a'a ku, ka ja'a segi." Nèti èèna ka, na pangare ana na, *Naftali* (dhu sasoa na 'pa'uji', do 'pa'ère').

⁹ Ropa Lea ne'a na nèngu ne dènge heka ana, ka na paleo ènu na Silpa dènge Yakob.

¹⁰ Ka Silpa nara iisi ana mone ca dhèu.

¹¹ Hèia Lea peka na, "Kalua ja'a, mèngi le." Ka na pangare na, *Gad* (dhu sasoa na 'kalua mèngi').

¹² Ka Silpa nara iisi hari ana mone èci.

¹³ Hèia Lea padhai lii, peka na, "Waa! Limuri ne, ja'a heka karej'e kèna! Mi laladhe ee, te bèli-camèd'a, dhèu bhèni aa'i-aa'i ra, peka na ja'a ne oto bia." Nèti èèna ka, na pangare ana ne, *Aser* (dhu sasoa na 'karej'e').

¹⁴ Ca lod'o, lèke dènge hèru puu-g'ètu are, Ruben la'e asa d'ara j'ami. Na rage ana aaj'u ca kapua dhu j'aj'i sèmi èi na'i ho hia dhèu bhèni abhu kolo. Ka Ruben nèti hia ina na Lea. Ropa Rahel nèdhi, ka na peka dènge Lea, aku nèngu na, "A'a! Bagi ku ja'a ciki, èi na'i dhu Ruben nèti èèna."

¹⁵ Te ngaa Lea b'ala, aku nèngu na, "Wee! Èu ne seli-kolane! Parame more le dhèu èmu ja'a. Te ngaa roca mèka na. Mu neo hari unu aj'u èi na'i èèna nèti ana ja'a? Me'a heka makae d'ara!"

Te ngaa Rahel dhaa, “Sèmi ne'e, a'a! Ladhe ja'a abhu èi na'i na, mèda ne'e èu pa'èci dènge Yakob.” Ka Lea d'èi kahèi.

¹⁶ Ka pe d'ai loo nihia sa, Yakob lèpa nèti d'ara oka. Lea la'e soru nare ne, ka na peka, “A'a! Mèda ne, èu j'unu dènge ja'a! Lula ja'a dhu hèli kore le èu, dènge kab'ua èi na'i ana ja'a!” Ka mèda na, Yakob j'unu dènge Lea.

¹⁷ Ka Ama Lamatua tadèngi lii manèngi-mangaj'i Lea. Nèti èèna ka, na dènge babia, hèia nara iisi ana mone ka lèmi.

¹⁸ Hèia Lea pangare ana na, *Isaskar*, (dhu sasoa na, 'b'ae j'aj'èra'), lula na peka na, “Ama Lamatua b'ae-baj'a le j'aj'èra ja'a, lula ja'a hia le Silpa madhèdi dènge dhèu èmu ja'a.”

¹⁹ Èle èèna ka, Lea dènge babia hari, hèia nara iisi ana mone ka èna.

²⁰ Ka na peka, aku nèngu na, “Ama Lamatua parasee ja'a mèdha dhu be'a. Ka limuri ne, dhèu èmu ja'a hud'i pakab'ua ku ja'a, lula ja'a matana hia ne ana mone dhèu èna.” Nèti èèna ka, na pangare ana ne, *Sebulon* (dhu sasoa na 'pakab'ua').

²¹ Ka Lea nara iisi hari, te ngaa ana bhèni, ka na pangare na, *Dina*.

²² Te ngaa Ama Lamatua dhu bhèlu boe Rahel, ka sèmi lii manèngi-mangaj'i na. Nèti èèna ka, Na bhoke era ana na.

²³ Hèia Rahel dènge babia, ka nara iisi ana mone ca dhèu. Ka na peka, “Ama Lamatua saku eele le d'ara makae ja'a.”

²⁴ Hèia na pangare ana na *Yusuf* (dhu sasoa na ele boe 'hud'i laa na hia tabha hari'), lula aku

nèngu na, “Ja'a manèngi, sèna ka Ama Lamatua hia ja'a ana mone ca dhèu hari.”

Yakob tenge j'ara ho pa'ae badha-manu na

²⁵ Lod'o Rahel nara iisi Yusuf, Yakob peka dènge Laban, aku nèngu na, “To'o! Ladhe mo'o, ja'a neo lèpa asa rai ètu-èsu ja'a.

²⁶ Ja'a neo laku dènge ana-dhèu èmu ja'a. To'o, èu dhu me'a le, ja'a ne sab'a tèu-tèu nèti mad'ae d'ai loo nihia. De ja'a b'ae pama'ète le rèngu se. Nèti èèna ka, rèngu se, j'aj'i le unu ja'a ka teme aae.”

²⁷ Hèia, aku to'o na, “Ana, ee! Èu nanene ku lii ja'a laa! Madhutu lii malare dhu ja'a abhu, Lamatua hia ja'a mamèngi lula èu.

²⁸ De èu neo manèngi ca ngaa, peka, sèna ka ja'a b'ae! Sad'i èu baku tèke eele ja'a, te ngaa sab'a taruu hia ja'a.”

²⁹ Ka Yakob peka, “To'o! Èu mèdhi unu mu le, sasab'a-la'a ja'a. Nèti èèna ka, badha-manu to'o se, bèba-kacanga.

³⁰ Lod'o dhu ja'a dhae mai mèka, mèdha-panyau to'o ku ae èèna mèka. Te ngaa limuri ne, to'o kaja le. Lamatua pala-bagi le to'o ku mamèngi, lula sasab'a-la'a ja'a ka. Te d'ai le lod'o na, sèna ka ja'a sab'a hia ana-dhèu èmu ja'a.”

³¹ Hèia Laban karèi ne, aku nèngu na, “De sèmi èèna na, ja'a b'ae èu tasamia?”

Ka Yakob dhaa, peka na, “To'o ku, hia ia ka ja'a ngaa-ngaa. Te ngaa badha-manu to'o ku, ja'a ladhe-leru taruu, sad'i mu tao ku j'ara èci.

³² Ladhe mo'o, deo ne'e kahèi, ja'a laku asa badha-manu to'o sèi, ho hag'e si. Mía dhu dènge boe katèd'a aa dènge boe karata, sèra sa unu to'o ku taruu. Te ngaa mia dhu dènge katèd'a aa dhu karata, hia mi ja'a. Dènge kahib'i-kalèbho dhu mèdhi, ja'a kora aa'i si. Se'e se, hud'i laa j'aj'i mi bab'ae rui-j'aj'èra ja'a.*

³³ D'ai lod'o limuri, pe to'o me'a ja'a ne sab'a dènge mola, do aad'o. Sad'i lake more, mai ho mu parisa badha-manu ja'a. Ladhe mu abhu kahib'i-ka'ia dhu dènge boe katèd'a, aa dhu karata boe, do, kahib'i-kalèbho dhu pudhi, èèna na, dhu me'a le èèna, ja'a mana'u badha-manu to'o.”

³⁴ Ka Laban d'èi kahèi, aku nèngu na, “Oo! J'ara na sèmi èèna ka.”

³⁵ Te ngaa ètu d'ara lod'o èèna kahèi, Laban hag'e dènge badha dhu katèd'a, dhu karata, dènge kahib'i-kalèbho dhu mèdhi. Ka na pangèd'u mi ana na si, ho ladhe-leru.

³⁶ Hèia eo rèti ka badha se asa era èci dhu kaj'èu na tèlu lod'o kako haga nèti era Yakob si. Ka Yakob madhenge ka badha dhu ata se.

³⁷ Èla èèna ka, Yakob poro nare dadana aaj'u nèti aj'u tèlu rupa. Ka na cacì pakarata ka'uri aj'u sèra, tao strep-strep.

³⁸ Hèia aj'u dhu strep-strep se, na tèke asa d'ara karab'a kahib'i. Badha se dhu tema le pa'ango aa paleo ètu era èèna.

* **30:32** Uru èèna, dhèu pangee kahib'i-kalèbho dhu pudhi, dhu be'a. Rèngu sèra ae. Aa kahib'i-kalèbho dhu mèdhi, karehe. Te ngaa rèngu se, ciki di. Kahib'i-ka'ia dènge kalèbho dhu katèd'a aa dhu karata sèra, ciki oo'e di.

³⁹ De ladhe badha se paleo ètu madha aj'u strep-strep se, ra matana ana dhu rèu ra katèd'a dènge karata.

⁴⁰ Ka ladhe badha Laban se neo paleo, Yakob patangare si asa kahib'i dhu katèd'a dènge karata sèra. Hèia ana dhu ra matana sa rèu ra katèd'a dènge karata kahèi. Dènge j'ara sèmi èèna ka, badha na asa ae. Ka na pacèri eele si nèti badha Laban sèra.

⁴¹ Ropa badha dhu èra neo paleo, Yakob nare kadhèli aj'u dhu strep-strep sèra, tao mi d'ara karab'a ètu madha si.

⁴² Te ngaa ladhe kahib'i dhu roe dènge malakagod'a neo paleo, Yakob soro tèke si. Ka badha dhu roe, sèra unu to'o na Laban. Aa mia dhu èra, sèra unu nèngu.

⁴³ Dènge j'ara ne'e ne, Yakob j'aj'i dhèu kajasu'i. Ka kahib'i-ka'ia na, kahib'i-kalèbho na, onta na, keled'ei na, dènge ènu na bhèni-mone, udhu sobhu-sobhu.

31

Yakob rai tèke eele Laban

¹ Ca tèka, Yakob tadèngi lii padhai ana-ana Laban se, aku rèngu na, “Kakaja-sasu'i Yakob sèra, lula na kao nare aa'i mèdha-panyau ama èdhi.”

² Yakob nèdhi kahèi rèhu to'o Laban mare heka, aa be'a heka dènge ne, sèmi uru èèna.

³ Hèia LAMATUA peka dènge Yakob, “D'ai le lod'o, ho èu lèpa asa ina dènge ama mu. Ja'a palere-lere dènge èu.”

⁴ Ka Yakob hia dhèu lasi paroa Rahel dènge Lea, sèna ka mai paraga dènge ne ètu era ani badha, ètu d'ara mamoo.

⁵ Hèia na peka dènge ra, aku nèngu na, “Limuri ne, ja'a ladhe-ladhe na, ama miu na rèhu na mare heka dènge ja'a. Aa babe'a na mi ja'a, sèmi heka uru èèna. Te ngaa Ama Lamatua dhu ama ku sogo-tagu èèna, palere-lere dènge ja'a.

⁶ Miu dua mi se me'a le, nèbhu nare sange ne'e, ja'a j'aj'i kuli ètu ama miu!

⁷ Te ngaa sèmi èèna, d'ara na la'e kahèi, ka na kapod'e-kabèli taruu ja'a. Ka na ub'a rui-j'aj'èra ja'a, canguru hari kèna. Masi ka sèmi èèna, Ama Lamatua j'aga pa'èra ja'a.

⁸ Lod'o ama miu peka na, ‘Badha dhu rèu ra katèd'a sèra j'aj'i mi unu èu,’ ho ladhe lod'o badha se matana, ana dhu katèd'a hua-hua. Lod'o leo hari, na peka, ‘Badha dhu karata sèra, j'aj'i mi unu èu,’ ka badha se matana ana karata aa'i-aa'i.

⁹ Ama Lamatua ad'u sèmi èèna na, sèna ka nare aa'i badha-manu ama miu èèna, ho hia mi ja'a.

¹⁰ Ca tèka, ropa badha se paleo, ja'a kèdhi ètu d'ara nii, dhu peka na, badha mone aa'i-aa'i dhu paleo, abhu dhu katèd'a aa dhu karata hèi.

¹¹ Ka ana pajuu Lamatua nèti sorga paroa ja'a, peka na, ‘Yakob!’

Hèia ja'a dhaa, ‘Tasamia, Lamatua?’

¹² Ka na lii, ‘Ladhe ku laa! Badha mone dhu paleo sèra, dhodhoka dhu karata dènge katèd'a

di. Ja'a ka ad'u sèra sa, lula Ja'a dhu kèdhi le, ngaa dhu Laban tao mi dedha èu.

¹³ Ja'a ne, Ama Lamatua, dhu pad'elo iisi mi èu ètu Betel èèna. Ètu era nèi, èu patitu hadhu, ka mu bhori èi mènysi ètu dedha na, ka èu sogo-tagu Ja'a. Ka èu pa'èki lii pajaji dènge Ja'a ètu nèi. De kèd'i ka, tèke eele ka rai ne'e ne, lamu ka asa kabarai ina-ama èu.'"

¹⁴ Hèia Rahel dènge Lea b'ala lii na, aku rèngu na, "La'a ma! Ji'i dènge heka pusaka ngaa-ngaa nèti ama ji'i Laban.

¹⁵ Nèbhu nare sange ne'e, mone heka ne tao ji'i sèmi dhèu leo kara sa. Na pahie eele le ji'i se. Ka na'e aa'i le kab'ua-kadheli ji'i se.

¹⁶ De mèdha-panyau dhu Ama Lamatua nare sèra nèti ama ji'i Laban, aa'i-aa'i sèra j'aj'i le unu èdhi dènge ana-ana èdhi se. De ladhe aku Lamatua tasa mera mia, te'a dhoka madhutu di!"

¹⁷⁻¹⁸ Èle èèna ka, Yakob lalau mèdha-panyau na. Hèia na paca'e ana-dhèu èmu na asa dedha onta lasi, aa na eo nèti badha-manu na aa'i-aa'i, dènge mèdha-panyau dhu na abhu ètu Padan Aram, ho lasi asa rai Kana'an.

¹⁹ Lod'o èèna, Laban dhu la'e g'ute rèu kahib'i-kalèbho na. Ka Rahel mana'u nare patung mèdha sogo-tagu ama na.

²⁰ Aa Yakob si lasi palangu boe lii dènge to'o na.

²¹ Na bau nèti aa'i mèdha-panyau na, ka ra kako pamèri-mèri, lasi re loko Efrat, asa ledhe Gilead.

Laban la'e bate Yakob

22 Rarai Yakob si èèna d'ai tèlu lod'o ku, heka Laban ne'a kèna.

23 Hèia Laban oru nare ka dhèu-dhèu na, lasi bate Yakob si. D'ai pidhu lod'o ku, heka ra paraga dènge si ètu ledhe Gilead.

24 Ka d'ara mèda èèna, Lamatua pad'elo iisi Na mi Laban ètu d'ara nii. Na peka na, “Laban! Ladhe èu padhai lii dènge Yakob, j'aga paie hèb'a èu na.”

25 Mèda èèna, Yakob si dhu patitu paleo ètu ledhe Gilead. Aa Laban si patitu unu ra kaj'èu boe nèti era èèna kahèi.

26 Èle ka, Laban mai paraga dènge Yakob. Hèia na lii, aku nèngu na, “Nga tao ka, èu rai mèti ana bhèni ja'a se, dènge boe lii ugu-ge'e sa hèi? Mu tao si sèmi dhèu dhu èu segì ètu d'ara papara-pakèj'i.

27 Èu ne ad'a aad'o, palangu boe sa hèi dènge ja'a! Ladhe èu peka dènge ja'a be'a-be'a, ele boe ja'a tao sisi-kau, ho ta'a-tinu boko-boko, ho lere miu dènge lii sod'a,* heka ji'i patabuli miu kèna.

28 Sasala èu èci hari ka, èu hia boe ja'a uu ana-èpu ja'a hèi. Tatao èu ne goa titu kèna!

29 Carui boe, ladhe ja'a ne neo paj'èra èu! Te ngaa malo-malo ka mèda-mèda na, Ama Lamatua dhu ama mu sogo-tagu èèna, kai ja'a peka na, ladhe ja'a padhai lii dènge èu, ja'a hud'i j'aga paie-iie ku hèb'a ja'a.

30 Mema, ja'a dhu ke'a le, èu pakèd'i lula èu dhu neo le lèpa. Te ngaa tasamia ka, èu mana'u

* 31:27 Madhutu lii Ibrani peka na, ‘sod'a pake dènge dere iiki aa dènge alat musiik dhu pake dhari sanár’.

mèti patung mèdha sogo-tagu ja'a?"

³¹ Hèia Yakob b'ala, aku nèngu na, "To'o baku nasa ku dènge ja'a! Ja'a pakèd'i mau-mau èèna, lula ja'a mage dhoka mo'o boe ja'a kèti ana-ana se!"

³² Te ngaa Yakob dhu ne'a nare boe, na dhèu èmu na Rahel ka dhu mana'u nèti. Ka na lii, aku nèngu na, "To'o! Mèdha sogo-tagu èèna, mu tenge ne! Ladhe mèdhi ètu cee, huku pamadhe ne. Parisa aa'i mèu-mèu. Ladhe abhu kahèi pusaka to'o dhu leo, more aa'i si. Hud'i laa, dhèu se'e se j'aj'i sakasii."

³³ Hèia Laban la'e parisa ka asa d'ara paleo se èci-èci. Na la'e uru asa d'ara paleo Yakob. Èle ka, la'e asa d'ara paleo Lea. Èle ka, la'e asa d'ara paleo ènu se dua ra. Te ngaa abhu boe ngaa-ngaa. Paleo Rahel limuri tèka.

³⁴ Te ngaa Rahel dhu huni le mèdha sogo-tagu sèra ètu d'ara lalaka onta. Ka na madhèdi ètu dedha. D'ai d'ara paleo ne, Laban tenge paie-iie, te ngaa na rage boe.

³⁵ Hèia Rahel peka dènge ama na, aku nèngu na, "Ama mage mu nasa kahèi. Te ja'a bisa boe titu, lula ja'a abhu hèru." Masi ka sèmi èèna, Laban tenge taruu, te ngaa abhu boe mèdha sogo-tagu sèra.

³⁶ Ka Yakob nasa, hèia na pajèka dènge Laban, aku nèngu na, "Ja'a ne tao bhelu ngaa mi to'o? Ka to'o mai bate ja'a, sèmi dhu ja'a ne, dhèu bhelu-katub'a sa!

³⁷ Mèdha-panyau ja'a, to'o ceb'e eele si. De mu abhu ngaa? More ka mai tèke mi madha ne,

sèna ka aa'i-aa'i ti tèdhi. Aa hud'i laa, dhèu se'e ka dhu pama'ète mèdha èèna unu cee.

³⁸ Dua nguru tèu kèna, ja'a sab'a kuli mi to'o. Lod'o ja'a madhenga badha-manu to'o, ci'u sa legu boe. Aa ku'a kèdhi boe ci'u sa hèi!

³⁹ Ladhe badha hui-hahi hui, kadhi pamadhe badha to'o ci'u, ja'a peka boe, te ngaa ja'a gati. Aa ladhe dhèu mana'u, to'o pua ja'a gati, masi ka ja'a sala boe.

⁴⁰ Ladhe re mèu, madha lod'o ai pamango ja'a. Aa ladhe mèda, ja'a maringi rig'i-rig'i. Ja'a pasaruru boe ciki sa, toke mèu rai, lula madhenge badha-manu to'o.

⁴¹ Mema tare'a, dua nguru tèu èèna! Ja'a sab'a canguru èpa tèu, sèna ka abhu ana bhèni to'o, dhèu dua se. Ka ja'a sab'a hari èna tèu, sèna ka ja'a unu badha-manu se'e. J'aj'i kuli nèbhu nare sange èèna, te ngaa to'o pakura rui-j'aj'èra ja'a d'ai canguru hari.

⁴² Malo-malo ka, dènge Ama Lamatua, dhu baki ku Abraham, dènge ama ku Isak, dhu sogotagu Ne. Ladhe Na lèru boe ja'a ne, ele boe to'o hia ja'a lèpa dènge ai hua da'u-da'u. Te ngaa Ama Lamatua dhu pa'abhe boe musi madha Na mi j'aj'èra ja'a, aa Na tao madha-dhilu mi sasab'a-la'a ja'a aa'i-aa'i. Nèti èèna ka, mèda deo na, Na mai kai to'o, sèna ka baku lii sakaa dènge ja'a."

Yakob dènge Laban pa'èki lii pajaji

⁴³ Ropa nanene nare lii padhai Yakob, ka Laban dhaa, aku nèngu na, "Sèmi ne'e! Bhèni

dua se, ana ja'a. Ana dhu ra matana se, aa'i-aa'i ra èpu ja'a. Badha-manu aa'i-aa'i se, unu ja'a. Aa'i-aa'i dhu èu ladhe mèdhi ètu se'e se, unu ja'a. Te ngaa ja'a neo tao si, tasamia? Ja'a bisa boe magee si.

⁴⁴ De be'a risi, èdhi dua ti pa'èki lii pajaji. Sèna ka lii pajaji èèna ka dhu èki èdhi dua ti.”

⁴⁵ Hèia Yakob nare ka hadhu aae cue, na patitu ètu èèna, sèna ka j'aj'i mi tadha.

⁴⁶ Hèia Yakob pua dhèu sab'a na, lasi udhu hadhu. Ka ra madhèdi ra'a-rinu ètu era èèna, padètu dènge hadhu sèra.

⁴⁷ Hèia Laban pangare hadhu udhu sèra, *Yegar Sahaduta*. Te ngaa Yakob pangare na, *Galeed*.†

⁴⁸ Ka Laban padhai lii, aku nèngu na, “Hadhu udhu se, j'aj'i sakasii mi èdhi dua ti.” Nèti èèna ka, era èèna ngara na, *Galeed*.

⁴⁹ Laban pangare kahèi era èèna, *Mispa* (dhu sasoa na 'era j'aga dhu dedha'), lula na peka na, “Pe èèna na, LAMATUA ka dhu j'aga èdhi dua ti, ho masi ka dua ti pakaj'èu, baku kako eele lii pajaji ne.

⁵⁰ Ladhe èu tao karehe ana ja'a se, do leo-èmu dènge bhèni leo hari, tatu ja'a ke'a boe. Te ngaa mu sanèd'e! Ama Lamatua ka dhu j'aj'i sakasii mi èdhi dua ti.

⁵¹⁻⁵² Èu ladhe ku hadhu dhu patitu ne, dènge hadhu dhu udhu se. Sanèd'e, hadhu se'e ka dhu j'aj'i mi too dènge lane. Èu bisa boe kako seli

† **31:47** Madhutu lii Aram, *Yegar Sahaduta* sasoa na 'hadhu sakasii'. Madhutu lii Ibrani, *Galeed* sasoa na 'hadhu sakasii' kahèi.

hadhu se, ho tao bhelu mi ja'a. Aa ja'a kahèi bisa boe kako seli hadhu se, ho tao bhelu mi èu.

⁵³ Dua ti pa'èki lii pajaji ne, dènge kolongara Ama Lamatua nèti bèi-baki èdhi. Nuka Ama Lamatua nèti baki mu Abraham dènge baki ja'a Nahor. Nèngu èèna ka, dhu j'aj'i hakim, sèna ka pama'ète lii èdhi dua ti.”

Ropa nanene nare, hèia Yakob j'oka soo-subha dènge kolongara Ama Lamatua, dhu ama na Isak sogo-tagu.

⁵⁴ Èle èèna ka, Yakob roro badha, ho j'aj'i mi korban hia mi Lamatua ètu ledhe èèna. Hèia na paroa dhèu aa'i-aa'i mai ra'a-rinu pa'èci, ka ra beke d'ai lod'o rea.

⁵⁵ Asa bèli mad'ae èèna, Laban la'e liku dènge uu ana-èpu na aa'i-aa'i ra. Ka na hia si mènghi-nale, hèia na lèpa hari asa rai na.

32

Yakob madha'u paraga dènge a'a na Esau

¹ Èle èèna ka, Yakob si kako taruu. Hèia ana pajuu Lamatua nèti sorga sèra mai paraga dènge ne.

² Ropa ladhe nèdhi si, na lii, aku nèngu na, “Era ne'e ne, sèmi era ae sordad'u Lamatua!” Nèti èèna ka, era èèna na pangare na, *Mahanaim* (dhu sasoa na 'dua era ae iisi').

³ Ka Yakob pua dhèu na pèri-pèri lasi uuru asa rai Edom (nuka Seir), sèna ka lasi peka dènge a'a na Esau, ho ne'a mamai na.

⁴ Hèia Yakob peka dènge si, aku nèngu na, “Lami peka dènge a'a ku Esau, sèmi ne'e: 'Lamatua Esau! Ènu mu Yakob, hia ji'i ngèti lii

karej'e-karae mi a'a na. Peka na, “Karèi nèti ja'a pakèd'i, toke sange ne'e ne, ja'a pea ètu d'ara èmu to'o Laban.

⁵ Limuri ne, ènu lamatua na dènge le unu sapi, keled'ei, rupa-rupa kahib'i, dènge ènu bhèni-mone. Ja'a hia uru dhèu se'e dhiu, ho peka dènge a'a ku, mamai ja'a ne. Ja'a sanao sèna ka a'a ku sèmi ja'a dènge d'ara kateme.” ” Èle ka dhèu se lasi.

⁶ Ropa dhèu se lèpa hari mai, ra lolo dènge Yakob, aku rèngu na, “Ji'i paraga le dènge a'a mu Esau. Nuka na mai re limuri nèi, dènge dhèu na èpa ngasu dhèu mone, neo mai paraga dènge èu.”

⁷ Ropa na tadèngi nare, sangasa Yakob rèbha-rèbha, aa na madha'u ae. Ka na hag'e eele dhèu na dènge badha-manu j'aj'i mi dua kaboko.

⁸ Na pangee, “Ladhe Esau mai, ho na age kaboko dhu uru, na kaboko dhu limuri bisa rai, tenge sod'a.”

⁹ Hèia Yakob manèngi-mangaj'i, aku nèngu na, “Ama Lamatua! Èu j'aj'i Lamatua nèti baki ja'a Abraham, aa nèti ama ku Isak. Nanene ku lii manèngi ja'a la! Uru èèna, Lamatua ka dhu hia ja'a lèpa asa a'ari ja'a, ètu kabarai ne'e. Lamatua ka dhu moa tèke, peka na pe Lamatua uri pamola j'ara.

¹⁰ Ja'a ne madhutu mola-mola na, bisa boe abhu sasue dènge mamako Lamatua. Uru èèna, lod'o ja'a pège loko Yarden, ja'a kèti dhoka tatea di. Te ngaa limuri ne, ja'a lèpa kèti dènge dhèu dua nau, aa dènge badha-manu ae.

11 Ja'a mangingi, mage dhoka a'a ja'a Esau, mai pare pamadhe ji'i aa'i-aa'i mi. De ja'a manèngi sèna ka Ama Lamatua hia mamuri mi ja'a, dènge ana-dhèu èmu-kamali aa'i-aa'i mi.

12 Lamatua dhu jaji tèke, èèna na pala-bagi mi dedha ja'a mamèngi ae-ae, aa hia ana-èpu ja'a bèba-kacanga, sama sèmi salae ètu nebhe dhasi, dhu dhèu ige rare boe.”

13 Èle ka, Yakob si j'unu ètu era èèna. Asa bèli èèna, na hag'e badha pèri-pèri ngi'u ho rèti hia a'a na.

14 Na pili nare kahib'i rena dua ngasu ngi'u, kahib'i mone dua nguru ngi'u, kahib'i-kalèbho rena dua ngasu ngi'u, kahib'i-kalèbho mone dua nguru ngi'u,

15 onta rena tèlu nguru ngi'u dènge ana susu, sapi rena èpa nguru ngi'u, canguru ngi'u sapi mone, keled'ei rena dua nguru ngi'u, dènge canguru ngi'u keled'ei mone.

16 Ka na hag'e ka badha se, èci-èci ka dènge anga na. Hèia na papala ka, èci-èci dènge ana madhenge na. Ka na peka dènge dhèu se'e, aku nèngu na, “Miu kako uuru. Pe ja'a dhiu. Te ngaa mi palaladha ho kaboko èci pakaj'èu nèti kaboko dhu leo sèra.”

17 Ka na peka dènge kaboko dhu uuru tèka, aku nèngu na, “Ladhe a'a ku Esau paraga dènge èu, aa na karèi, peka na, ‘Èu lamu mia? Èu ne, ènu nèti cee? Badha-manu se, unu cee?’

18 Na mi dhaa, peka na, ‘Badha-manu se, unu ènu mu, Yakob. Na pa'adhu hia a'a na, Esau. Te ngaa nèngu nuka nèti limuri nèi.’”

¹⁹⁻²⁰ Lii sèmi èèna, na peka kahèi dènge dhèu madhenga badha cahag'e sèra hèi, aku nèngu na, “Ladhe mi paraga dènge a'a ku Esau, mi hia ne badha-manu se. Aa mi peka dènge ne, ja'a re limuri.” Lula madhutu a'abhu Yakob, na hia badha se aa'i-aa'i mi Esau, èèna na Esau sèmi nèngu dènge be'a.

²¹ Nèti èèna ka, na hia uuru rèti badha se. Te ngaa mèda èèna, nèngu pea ètu èèna era.

Yakob palèka dènge Lamatua

²² Mèda na, Yakob kèd'i, ka na pua dhèu èmu na dhèu dua, dènge dhèu èmu piara dhèu dua, dènge ana na dhèu canguru èci sèra, lasi uuru pège asa cabèka loko Yabok.

²³ Ropa ra d'ai ca bèka loko, ka na hia aa'i mèdha-panyau na asa nèi.

²⁴ Te ngaa Yakob pea ka mesa-mesa ètu èèna. Hèia dhèu mone èci mai, ka dua ra palèka d'ai oe mèu.

²⁵ Ropa mone ne ne'a na nèngu segi boe Yakob, ka na kalabhe mi kolo keja Yakob, ka gage na tabod'a eele nèti era na.

²⁶ Hèia mone ne lii, aku nèngu na, “Patabuli ja'a, te ciki hari, lod'o rea kèna.”

Te ngaa, aku Yakob na, “Èu hia ja'a mèn-gi-nale, heka ja'a patabuli èu kèna!”

²⁷ Ka mone ne karèi ne, “Ngara èu ne, cee?”

Na dhaa, peka na, “Yakob.”

²⁸ Hèia mone ne lii hari, aku nèngu na, “Èu ngara heka Yakob. Te ngaa mulai nèti deo ne'e ne, dhèu paroa èu, *Isra'el*, lula èu lab'a le dhèu rai-haha dènge Ama Lamatua, ka èu segi.”

(Ngara Isra'el sasoa na 'dhu palèka dènge Ama Lamatua'.)

²⁹ Ka Yakob karèi ne, “Èu peka ku ngara èu la.”

Te ngaa mone ne peka na, “Èu neo me'a ngara ja'a, tao ngaa?” Hèia na hia mènghi-nale mi Yakob ètu era èèna.

³⁰ Ka Yakob padhai lii, aku nèngu na, “Ja'a kèdhi le Ama Lamatua madha dènge madha, te ngaa ja'a mamuri era.” Nèti èèna ka, Yakob pangare era èèna, *Peniel*, dhu sasoa na, 'Rèhu Lamatua'.

³¹ Ropa Yakob tèke eele era èèna, lod'o dhu rea le. Te ngaa na kako ged'a, lula gage na tabod'a.

³² Nèti èèna ka, toke d'ai sange ne'e, dhèu Isra'el ra'a boe sisi isi lasona, lula Lamatua kalabhe patabod'a eele gage bèi-baki ra Yakob.

33

Yakob paraga dènge a'a na Esau

¹ Ètu d'ara lod'o èèna kahèi, Yakob ladhe nèdhi Esau, dènge dhèu na èpa ngasu sèra, mai asa rèngu. Ka na papala ana na mi ina ra èci-èci.

² Na hia dhèu èmu piara sèra dènge ana ra kako uuru. Èle ka, Lea dènge ana-ana na, heka Rahel dènge ana na Yusuf limuri tèka.

³ Te ngaa Yakob kako uuru nèti rèngu aa'i-aa'i ra. Ropa na padètu dènge a'a na, na patitu kètu urutuu, ka na pacud'u d'ai rai pidhu hari.

⁴ Te ngaa lod'o Esau ladhe nèdhi ari na, rai dènge ka, la'e liku nare Yakob. Dua ra paliku dènge pa'uu. Hèia dua ra tangi d'ara pèd'a.

⁵ Ropa Esau nèdhi bhèni dènge ana-ana si, ka na karèi, aku nèngu na, “Se'e se, cee ka se'e?”

Ka Yakob peka, “Rèngu se'e se, dhu Ama Lamatua pala-bagi hia ja'a, ènu a'a ku ne.”

⁶ Hèia dhèu èmu piara na, dènge ana niki ra lasi pahaha iisi ètu madha Esau.

⁷ Èle ka, Lea dènge ana-ana na, lasi pahaha iisi mi Esau kahèi. Dhu lasi limuri, Yusuf dènge ina na Rahel lasi pahaha iisi mi Esau kahèi.

⁸ Èle èèna ka, Esau karèi, aku nèngu na, “Èu pa'adhu badha pèri nau sèi, èu neo tao ngaa?”

Hèia Yakob dhaa, aku nèngu na, “Sèmi ne'e, a'a! Ja'a hia mi a'a ku, sèna ka a'a ku sèmi ja'a dènge d'ara taleo.”

⁹ Te ngaa Esau peka, “Ja'a dènge mèdha-panyau ae kahèi. De hia ia ka ja'a ngaa-ngaa.”

¹⁰ Te ngaa Yakob b'ala, peka na, “Baku, a'a. A'a ku hud'i sèmi la mèdha se, sèna ka j'aj'i mi tadha, peka na, a'a ku sèmi ja'a dènge d'ara taleo. Te ropa a'a ku b'ui mari, ka ja'a sèmi dhu kèdhi b'ui mari nèti Ama Lamatua.

¹¹ De ja'a manèngi, a'a ku sèmi la mèdha-panyau dhu kab'ua aad'o se. Lula Ama Lamatua be'a titu kèna dènge ja'a ne. Nèti èèna ka, Na hia ja'a unu ngaa-ngaa se aa'i-aa'i.” Lula Yakob pamako taruu, no'o do no'o boe èèna ka, Esau sèmi nare kahèi.

¹² Hèia Esau peka dènge Yakob, aku nèngu na, “Ladhe sèmi èèna, miu pa'èra ho lati palere. Ja'a lere miu.”

¹³ Te ngaa aku Yakob na, “Hud'i laa, a'a! A'a ku ladhe mèdhi unu mu. Ana mu se, ana iiki ae era. Rèngu se dhae èra èèna mèka. Aa badha ae

ka dhu heka matana. Ladhe ta pakaseti si kako pamèri, ètu d'ara ca lod'o, èèna na madhe aa'i si.

¹⁴ De be'a risi, a'a ku si kako uuru. Pe ji'i kako mau-mau dhiu. Ladhe èèna na, ja'a dhiu ngad'o a'a ku ètu Seir.”

¹⁵ Hèia Esau lii hari, na peka, “Ladhe sèmi èèna, ja'a tèke eele dhèu ja'a se cahag'e, sèna ka pad'elo j'ara hia miu.”

Te ngaa, aku Yakob na, “Hud'i laa, a'a, ee! Sad'i ja'a ke'a le, a'a ku sèmi ja'a dènge be'a.”

¹⁶ Tadèngi nare, Esau pakèd'i ka, tèke eele si, lèpa asa Seir.

¹⁷ Te ngaa nèti era èèna, Yakob la'e asa Sukot. D'ai nèi, na tao èmu dènge oka hia badha aa'i-aa'i ra. Nèti èèna ka, era èèna ra pangare na *Sukot* (dhu sasoa na 'èmu pea taha').

¹⁸ Te ngaa nèbhu boe ka, Yakob si kako nèti Padan Aram, lasi d'ai rae Sikem ètu rai Kana'an dènge sod'a-mole. Hèia ra patitu paleo, sèna ka ra pea padètu dènge rae èèna.

¹⁹ Rai dhu Yakob patitu paleo ne, hèli nare nèti Hemor, ana Sikem. Kab'ua rai ne, ca ngasu doi iia.

²⁰ Ètu era ne, na pudhi hadhu, tao mei korban. Ka na pangare era ne'e, *El-Elohe-Isra'el*, dhu sasoa na 'Ama Lamatua nèti Isra'el'.

34

Sikem tao pakarehe Dina, ana bhèni Yakob

¹ Ca lod'o, Dina, ana bhèni Yakob dènge Lea, la'e pangad'o dènge bhèni anga-aangalai na ètu rae èèna.

² Dhèu aae kabarai ne, ngara na Hemor, nèti suku Hewi. Ngara ana mone na, Sikem. Ca tèka, Sikem ladhe nèdhi Dina, ka rai nèti ne, hèia na tao pakarehe ne.

³ Sikem d'èi madhe-madhe Dina ne. Ka na solo mako, sèna ka Dina no'o dènge ne.

⁴ Hèia Sikem peka dènge ama na, aku nèngu na, “Ama! Lamu karèi Dina hia ja'a, sèna ka ja'a madhèdi dènge ne.”

⁵ Tatao Sikem ne, Yakob dhu tadèngi le, te ngaa na mau-mau, aa tao boe ngaa-ngaa. Te lod'o èèna, ana mone na sèra, ètu d'ara pad'a madhenge badha rèngu. Ka na mate si mai ku.

⁶ Lod'o èèna, Hemor, ama Sikem, mai padhai lii dènge Yakob, ho neo karèi Dina hia Sikem.

⁷ Ètu talora dua ra padhue-padhai era, ana-ana Yakob lèpa nèti d'ara pad'a. Ropa ra tadèngi Sikem dhu tao pakarehe le ana hèni ra, ka d'ara ra pèd'a, ka ra nasa bia. Ka ra peka, “Madha j'ara dhu sèmi ne'e ne, lèke boe ètu Isra'el. De ji'i se sèmi boe dhèu tao bhelu-katub'a sèmi èèna.”

⁸ Ka Hemor pamako Yakob, aku nèngu na, “Ana ja'a Sikem d'èi tare'a-re'a ana èu Dina. De ja'a manèngi d'ara èu, sèna ka mo'o la, paleo ana bhèni èu dènge ne.

⁹ Ladhe mo'o ana-ana èdhi se paleo iisi-aanga ra. Ana-ana mone nèti miu, madhèdi dènge ana-ana bhèni nèti ji'i. Sèmi èèna kahèi, ana-ana mone ji'i madhèdi dènge ana-ana bhèni miu.

¹⁰ Sèna ka èdhi pea pa'oru pa'èci ètu d'ara rai ne'e. Sad'i miu d'èi era mia èèna ka, mi pea la dènge boe ngaa-ngaa. Mi d'aga, sèna ka abhu kakaja ètu ne'e.”

11-12 Hèia Sikem peka dènge ama Dina dènge a'a na sèra, peka na, “Miu se, sad'i manèngi ngaa, ja'a dhoka madhutu di. Masi ka miu manèngi doi pamèu madha, dènge kab'ua pèri-pèri èèna ka, ja'a hia. Sad'i mo'o ja'a leo dènge ana hènì miu.”

13 Te ngaa ana-ana Yakob se re'a le, Sikem dhu tao pakarehe ana hènì ra Dina. Hèia ra karihu-kahadhu, ka ra bèle, peka mi Sikem dènge ama na Hemor,

14 aku rèngu na, “Ji'i bisa boe hia ana hènì ji'i leo dènge dhèu dhu suna boe. Te èèna na, era makae ji'i èèna!

15 Te ngaa j'ara na sèmi ne'e: Miu se, hud'i sama ku sèmi ji'i, mone aa'i-aa'i ra, ana iiki, dhèu kapai, hud'i suna ku.

16 Ladhe miu madhutu j'ara ne'e, èdhi heka paleo kèna. Aa ji'i pea ètu rai ne'e hènì, sèna ka èdhi j'aj'i mi èci.

17 Te ngaa ladhe miu madhutu boe dad'èi ji'i, aa mo'o boe suna, ji'i ngare hari ana hènì ji'i, ho kèd'i eele rai ne'e.”

18 Hèia Hemor dènge ana na Sikem ro'o kahèi.

19 Te ngaa Sikem no'o heka mate, lula d'ara na d'èi ae Dina. Dhèu isi rai ètu èèna pakab'ua Sikem ne titu kèna.

20 Ka Hemor dènge Sikem lasi asa era pama'ète lii, ètu hènì a tedhe rae èèna, hèia ra padhue lii ne dènge kabarai sèra. Ra peka, aku rèngu na,

21 “A'ari aa'i-aa'i! Dhèu Isra'el se, d'èi mamuri mera-milu dènge èdhi. De hud'i laa ta pea pa'èci dènge rèngu ètu dedha-rai ne'e. Rai ne taleo, de

èdhi bisa pea pa'èci aa'i-aa'i ti. Èdhi se bisa leo dènge ana bhèni rèngu. Aa rèngu bisa madhèdi dènge ana bhèni èdhi kahèi.

²² Lii manèngi rèngu dhoka èci di, nèti èdhi se. Ra manèngi, èdhi mone se aa'i-aa'i hud'i suna ku, madhutu ad'a rèngu.

²³ Ladhe èdhi se pab'ali le dènge rèngu, èèna na badha-manu dènge mèdha-panyau ra j'aj'i unu èdhi. De be'a risi èdhi to'o la madhutu dad'èi ra. Mai sèna ka aa'i-aa'i ti suna! Mo'o, sina ma?"

²⁴ Ka dhèu aa'i-aa'i ètu sèra sa, sèmi lii padhai lii Hemor dènge ana na Sikem. Hèia dhèu mone aa'i-aa'i ètu rai èèna suna palere-lere.

²⁵ D'ara lod'o ka tèlu, ropa rèngu dhu suna se, nu'a ra dhu pèd'a era, ka ana mone Dina, Simeon dènge Lewi, rare samala ra, kako mau-mau, lasi asa d'ara kota. Ka dua ra pare pamadhe aa'i-aa'i dhèu mone sèra.

²⁶ Hemor dènge Sikem, ra pare pamadhe kahèi. Hèia ra rèti dènge ka Dina nèti d'ara èmu Sikem, lèpa èmu rèngu.

²⁷ Aa ana Yakob dhu cahag'e sèra, maso asa d'ara kota èèna, ra parama rèti aa'i mèu-mèu isi kabarai èèna. Ra nasa, lula dhèu tao pakarehe ana hènì ra ètu èèna.

²⁸ Ra parama rèti mèdha-panyau dhèu nèti d'ara èmu ra, dènge eo rèti badha-manu aa'i-aa'i ètu d'ara pad'a.

²⁹ Rèti aa'i bhèni dènge ana-ana, aa parame rare aa'i mèdha dhu kab'ua nèti kabarai ne.

³⁰ Ropa Yakob ne'a j'ara dhu j'aj'i èèna, na peka dènge Simeon dènge Lewi, "Miu dua mi se, goa

ngaa ka ne'e? Miu paj'èra ja'a! Èèna na, dhèu Kana'an dènge dhèu Peris dènge dhèu aa'i-aa'i ra ètu dedha rai ne'e, tèka d'ara dènge èdhi se. Rèngu se, dhèu ae-ae. Te ngaa èdhi se, dhèu ciki di. Ladhe rèngu se mai age èdhi, na, ra palaho aa'i èdhi.”

³¹ Te ngaa ana se dhaa dènge lii nasa, peka na, “Ama! Ama pangee na hud'i laa ji'i soro tèke si, sèna ka ra tao ana hènì ji'i ne, bhènì kajeo!”

35

Yakob si rai asa Betel

¹ Èle èèna ka, Ama Lamatua padhai lii dènge Yakob, peka na, “Ja'a ne, Ama Lamatua dhu pad'elo iisi mi èu, lod'o èu rai nèti madha a'a mu Esau. Kèd'i, lamu dènge ka asa Betel. Ladhe d'ai nèi, mu patitu mei korban hia Ja'a. Aa pea dènge ka ètu èèna.”

²⁻³ Ka Yakob peka dènge isi èmu na aa'i-aa'i, aku nèngu na, “Aa'i-aa'i ti lati dènge ka asa Betel. Uru èèna, lod'o ja'a ètu d'ara j'aj'èra, Ama Lamatua ka dhu ladhe-leru ja'a ètu èèna. Ja'a neo tao mei korban ètu nèi. De mi core eele mèdha sogo-tagu miu. Aa mi pamèu iisi mi, ho mi gati mèdha-papake leo, te èdhi neo pahaha iisi mi Ama Lamatua.”

⁴ Ka ra oru mèdha sogo-tagu, dènge ate-ate* ra aa'i-aa'i ra. Hèia Yakob dhènu mèdha se aa'i-aa'i ra ètu kapua aj'u aae ca kapua dhu padètu dènge rae Sikem.

* 35:4 Uru èèna, ètu ate-ate se, abhu rupa mèdha sogo-tagu rèngu.

⁵ Ropa Yakob dènge dhèu na aa'i-aa'i pakèd'i nèti Sikem, Ama Lamatua hia d'ara madha'u mi dhèu-dhèu dhu pea ètu d'ara rae-rae dhu padètu dènge rae Sikem, ka ra bani boe tao karehe mi Yakob si.

⁶ Ka Yakob si d'ai dènge sod'a ètu Betel (dhu uru èèna, ngara na *Lus*), ètu rai Kana'an.

⁷ Ètu ne'e, Yakob pudhi hadhu, tao mei korban. Ka na pangare era ne, *El Betel*, (sasoa na 'Betel unu Ama Lamatua'), lula uru èèna Ama Lamatua pad'elo iisi mi Yakob ètu era èèna, lod'o nèngu rai nèti madha a'a na.

⁸ Padètu dènge rae Betel, abhu aj'u aae ca kapua, ngara na *Alon Bakut*. Sasoa na 'aj'u tangi dhèu madhe'. Pake ngara ne, lod'o Debora, ina dhu lalau-lalo'o Ribka, madhe, ka padhane ètu karasa aj'u èèna.

⁹ Lod'o Yakob lèpa nèti Padan Aram, Ama Lamatua pad'elo hari iisi Na, ka hia na berkat.

¹⁰ Hèia Lamatua peka dènge ne, "Nèti deo ne'e ne, èu ngara heka Yakob, te ngaa *Isra'el*.[†]

¹¹ Ja'a ne, Ama Lamatua dhu Koasa Risi Eele. De èu matana pa'ae-ae, aa ana-èpu èu sèmi èèna kahèi. Bèli-camèd'a, suku-suku mai nèti ana-èpu èu. Aa nèti ana-èpu èu sèra, cèu dhèu aae-dhèu aae.

¹² Rai dhu pangèd'u mi baki mu Abraham, dènge ama mu Isak, Ja'a hia mi èu dènge ana-èpu èu."

¹³⁻¹⁴ Lod'o Ama Lamatua peka nare, Yakob patitu dènge hadhu ètu era èèna, sèna ka j'aj'i mi tadha ho na baku bhèlu eele lii Lamatua. Ka

[†] **35:10** *Isra'el* sasoa na 'dhu palèka dènge Lamatua'.

na bhori èi anggor dènge èi mènysi mi dedha hadhu na, hèia na mangaj'i mi Lamatua.

¹⁵ Era èèna, na pangare 'Betel'.

Rahel madhe nara iisi

¹⁶ Èle èèna ka, Yakob si pakèd'i nèti Betel. Ropa rèngu kaj'èu èèna mèka nèti rae Efrata (nuka Betlehem èèna), Rahel dhu d'ai le lod'o nara iisi na. Te ngaa nara iisi carui, hèia na roe titu kèna.

¹⁷ Ka ropa na pèngu stenga madhe, dhèu ai tadha peka dènge ne, "Pa'èra d'ara èu, te mora iisi hari ana mone ca dhèu! De baku paroe iisi."

¹⁸ Lod'o Rahel oe ma'ète a'ae, na pangare ana ne, *Ben-Oni*, (dhu sasoa na 'ana nèti j'aj'èra ja'a'). Ka heka na madhe kèna. Te ngaa Yakob hia ana ne ngara *Benyamin*, (dhu sasoa na 'ana ai g'ana').

¹⁹ Ka ra padhane Rahel ètu sebhe j'ara dhu la'e asa Efrata, (dhu limuri ne, ngara na Betlehem).

²⁰ Hèia Yakob pudhi lutu bhatu ètu ro'a dhèu èmu na èèna. D'ai sange ne'e, ro'a Rahel ne era.

Ana-ana Yakob

²¹ Èle èèna ka, Yakob‡ pea boe mi ca era sa. Ca tèka, na patitu paleo ètu sebhe manara Eder.

²² Lod'o rèngu ètu era èèna, Ruben j'unu dènge Bilha, dhèu èmu piara ama na. Èèna ka, Yakob ne'a j'ara ne'e kahèi.

Ana mone Yakob, canguru dua dhèu.

‡ 35:21 Sasuri dhu uru tèka, peka na, 'Isra'el'. Isra'el dènge Yakob èèna, dua ngara dhu hia mi ca dhèu.

²³ Ana-ana nèti Lea, nuka: Ruben (ana uuru Yakob), Simeon, Lewi, Yahuda, Isaskar, dènge Sebulon.

²⁴ Ana-ana Rahel, nuka: Yusuf dènge Benyamin.

²⁵ Ana-ana nèti Bilha, ènu Rahel: Dan dènge Naftali.

²⁶ Aa ana-ana nèti Silpa, ènu Lea, nuka: Gad dènge Aser.

Rara iisi ana se ètu Padan Aram.

Isak, ama Yakob madhe

²⁷ Èle èèna ka, Yakob la'e ngad'o ama na Isak asa Mamre, dhu dètu dènge Kiryat-Arba (dhu limuri ne, ngara na Hebron). Uru èèna, baki na Abraham pea ètu èèna.

²⁸⁻²⁹ Umur Isak d'ai 180 (ca ngasu aru nguru) tèu, heka madhe kèna. Ka ana na Esau dènge Yakob padhane ne.

36

Ana-èpu nèti Esau

¹ Ne'e ne, ana-èpu Esau. Ngara Esau dhu leo, Edom.

² Esau leo dènge ana bhèni Kana'an dhèu dua. Èci dhèu Het, ana bhèni nèti Elon, ngara na Ada. Dhèu èmu na èci hari, dhèu Hewi, ngara na Oholibama. Ama na, ngara na Anah, aa baki na Sibeon.

³ Esau leo kahèi dènge ana Ismael, ngara na Basmat. Ana mone Basmat, ngara na Nebayot.

⁴ Ada, dhèu èmu uuru Esau, nara iisi Elifas. Basmat matana Rahuel.

⁵ Aa Oholibama matana Yeus, Yalam dènge Kora. Ana Esau aa'i-aa'i ra sèra rara iisi si ètu rai Kana'an.

⁶ Ca tèka, Esau pidha asa rai leo cue dhu kaj'èu nèti Yakob. La'e nèti aa'i bhèni-ana niki, dhèu-dhèu sab'a, badha-manu, dènge mèdha-panyau na.

⁷ Esau pacèri dènge Yakob, lula badha-manu ra dènge mèdha-panyau ra ae d'ai seli. Nèti èena ka, era pea rèngu katata ètu rai èena.

⁸ Hèia Esau (nuka Edom) la'e pea ètu ledhe ètu Seir.

⁹ Se'e se, ana-èpu Esau dhu ra peka na 'dhèu Edom'. Rèngu pea ètu era ledhe Seir.

¹⁰⁻¹³ Ada, dhèu èmu Esau, nara iisi ana mone ca dhèu, ngara na Elifas. Elifas ne, ana mone na, dhèu lèmi, nuka: Teman, Omar, Sefo, Gatam dènge Kenas. Dhèu èmu piara Elifas, ngara na Timna. Nara iisi ana mone ca dhèu, ngara na Amalek.

Dhèu èmu Esau, Basmat, nara iisi ana mone ca dhèu, ngara na Rehuel. Rehuel abhu ana mone dhèu èpa, nuka: Nahat, Sera, Syama, dènge Misa.

¹⁴ Dhèu èmu Esau, Oholibama, ana nèti Anah, aa èpu nèti Sibeon, nara iisi ana mone dhèu tèlu, nuka: Yeus, Yalam, dènge Kora.

¹⁵⁻¹⁶ Ana-èpu Esau se pahag'a lème, ka j'aj'i mi suku ae-ae. Èci-èci ka dènge kapala suku ra. Ana-ana Elifas, dhu ana uuru nèti Esau, j'aj'i kapala suku nèti suku Teman, suku Omar, suku Sefo, suku Kenas, suku Kora, suku Gatam dènge suku Amalek. Rèngu aa'i-aa'i se'e, ana-èpu nèti Esau dènge dhèu èmu na Ada.

17 Ana-ana Rehuel, dhu ana nèti Esau, j'aj'i kapala suku nèti suku Nahat, suku Sera, suku Syama, dènge suku Misa. Aa'i-aa'i se, ana-èpu Esau dènge dhèu èmu na, Basmat.

18 Ana-ana nèti Esau dènge dhèu èmu na, Oholibama, j'aj'i kapala suku nèti suku Yeus, suku Yalam, dènge suku Kora.

19 Suku se'e aa'i-aa'i ra nèti ana-èpu Esau.

Ana-èpu Seir

20-21 Ètu era èèna, abhu dhèu Hori èci, ngara na Seir. Ana-ana na pahag'a palème rai, ka j'aj'i suku ae-ae. Èci-èci ka dènge kapala suku na. Èle èèna ka, ana-ana na se j'aj'i kapala suku nèti suku Lotan, suku Sobal, suku Sibeon, suku Anah, suku Dison, suku Eser, dènge suku Disan.

22 Ana Lotan nuka: Hori dènge Heman. (Ana hènì Lotan, nuka Timna.)

23 Ana-ana Sobal, nuka: Alwan, Manahat, Ebal, Sefo, dènge Onam.

24 Ana-ana nèti Sibeon, nuka: Aya, dènge Anah. Anah ne'e ka dhu rage madha èi pana ètu d'ara mamoo, lod'o na madhenga keled'ei ama na.

25-26 Ana bhèni nèti Anah, nuka Oholibama. Aa ana mone na, nuka, Dison. Ana-ana Dison, nuka: Hemdan, Esban, Yitran, dènge Keran.

27 Ana-ana Eser, nuka: Bilhan, Saawan, dènge Akan.

28 Ana-ana Disan, nuka: Us, dènge Aran.

29-30 De kapala-kapala suku nèti dhèu Hori sèra, nuka: Lotan, Sobal, Sibeon, Anah, Dison, Eser, dènge Disan. Rèngu aa'i-aa'i se pea ètu rai Seir.

Dhèu aae-dhèu aae Edom

³¹ Lod'o dhu kabarai Isra'el dènge mèka dhèu aae, te ngaa ètu rai Edom dènge le dhèu aae. Ngara dhèu aae se, dhutu-dhutu, nuka:

³² Ra ded'e Bela, ana nèti Beor, j'aj'i dhèu aae ètu kota Dinhaba.

³³ Ropa Bela madhe, ra ded'e Yobab ho gati ne, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na Sera, nèti rae Bosra.

³⁴ Ropa Yobab madhe, ra ded'e Husam ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Husam ne, nèti rai dhèu Teman.

³⁵ Ropa Husam madhe, ra ded'e Hadad ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na Bedad, nèti rae Awit. (Nèngu ka dhu segi dhèu Midian, lod'o ra pamusu ètu Moab.)

³⁶ Ropa Hadad madhe, ra ded'e Samla ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Nèngu ne, nèti rae Masreka.

³⁷ Ropa Samla madhe, ra ded'e Saul ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Saul èèna, nèti rae Rehobot, dhu ètu sebhe loko.

³⁸ Ropa Saul madhe, ra ded'e Baal-Hanan ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Ama na, ngara na Akbor.

³⁹ Ropa Baal-Hanan madhe, ra ded'e Hadar ho gati na, j'aj'i dhèu aae. Hadar ne, nèti rae Pau. Aa dhèu èmu na, ngara Mehetabel. Ama Mehetabel, ngara na Matret. Aa baki na, Mesahab.

⁴⁰⁻⁴³ De kapala-kapala suku dhu j'aj'i nèti ana-èpu Esau, nuka: Timna, Alwa, Yetet, Oholibama, Èla, Pinon, Kenas, Teman, Mibsar, Magdiel, dènge Iram. Rèngu se èci-èci pangare rai ra madhutu ngara rèngu unu ra.

De aa'i-aa'i se'e, lii lolo nèti ana-èpu Esau, dhèu Edom èèna.

37

Yakob lèpa hari asa rai Kana'an

^{1-2a} Ne'e ne, lii lole nèti Yakob si. Ca tèka ka, Yakob la'e pea hari asa rai Kana'an. Èèna, era pea ama na Isak nèti uru ka.

Yusuf dènge a'a na si

^{2b} Tèu èèna, ana Yakob èci, nèti dhèu èmu na Rahel, ngara na Yusuf. Yusuf ne'e, ropa umur na d'ai 17 (canguru pidhu) tèu, nèngu dènge a'a na si, tema le j'aga kahib'i-kalèbho rèngu. A'a na sèra, ana nèti ina leo hari, ngara na Bilha dènge Silpa. Te ngaa Yusuf ne'e tuka tenge lii mi dedha a'a na si, ho la'e pana'e ama na.

³ Lod'o dhu rara iisi Yusuf na, ama na dhu heka le. Nèti èèna ka, na sue Yusuf ne risi eele nèti ana-ana na leo sèra. Ca lod'o ka, Yakob j'au kodho madhera èci dhu saraga bia* hia Yusuf.

⁴ Ropa a'a na si ladhe-ladhe la'a na ama na sue risi Yusuf, hèia ra mulai tèka d'ara dènge ne, ro'o boe padhai lii dènge ne.

⁵⁻⁷ Mèda ca lod'o ka Yusuf nii. Kèd'i nèti bhèj'i ka, na lolo dènge a'a na si lii nii deo na, aku nèngu na, "We! Mi nanene ku la! Ja'a nii, na èdhi aa'i-aa'i ti, èki are ètu d'ara oka. Kabèdhi laa, are dhu ja'a èki titu dhoo-dhoo. Te ngaa are miu, oke mere are ja'a deo na, ka pacud'u mi unu ja'a." Ra nanene rare sèmi èèna, hèia a'a na se'e tabha nasa hari dènge ne.

* **37:3** Madhutu lii Ibrani, sasoa na bisa 'kodho madhera dhu rupa-rupa warna', aa bisa kahèi 'kodho madhera dhu saraga' nuka kodho madhera dènge ka'ae madhera.

⁸ Hèia ra jèke ne, aku nèngu na, “We! Èu ngee na, èu neo j'aj'i dhèu kapai kèna, ho neo paredha ji'i, do?” Taga na lolo lii nii ne'e, hèia asa ra nasa dènge ne.

⁹ Nèbhu boe, Yusuf nii hari ca tèka. Na lolo hari dènge a'a na si, aku nèngu na, “We! Ja'a nii hari, sèmi ne'e ka. Ja'a kèdhi madha lod'o, hèru, dènge hua-hètu canguru èci. Aa'i-aa'i sèra, pahaha iisi mi ja'a.”

¹⁰ Hèia Yusuf lolo hari lii nii deo na dènge ama na, aa dènge a'a na sèra.

Ka ama na jèke ne, aku nèngu na, “Lii nii ngaa, kèna! Èu ngee na, ja'a dènge ina mu, dènge a'ari èu sèra, mai uu kabaj'èla èu, do? Èu nia ae le èèna, nga!”

¹¹ Nèti èèna ka, a'a na sèra tèka d'ara bia dènge ne. Te ngaa ama na pangee taruu lii nii èèna ètu d'ara na.

Ra pahie Yusuf asa Masir, ka na j'aj'i ènu

¹² Ca tèka ka, a'a Yusuf sèra rèti kahib'i-kalèbho ama na, asa era j'u'u dètu dènge rae Sikem.

¹³ Nèbhu boe ka, ama na peka dènge Yusuf, aku nèngu na, “A'a mu si j'aga kahib'i-kalèbho dètu dènge Sikem. De èu pa'èra, ho lamu ladhe ku si la.”

Ka Yusuf dhaa, aku nèngu na, “Ja'a laku, ama.”

¹⁴ Hèia ama na peka hari, aku nèngu na, “Èu lamu ladhe a'a mu si, dènge kahib'i-kalèbho èdhi. Ladhe ra samia na, mai peka dènge ja'a.”

Ka Yusuf pakèd'i ka nèti d'ara pad'a Hebron, la'e taruu d'ai Sikem.

15 D'ai nèi, na tenge a'a na si, palème d'ara pad'a èèna. Na paraga dènge dhèu mone èci, ka dhèu èèna karèi ne, aku nèngu na, “Èu tenge ngaa?”

16 Yusuf dhaa, aku nèngu na, “Ja'a tenge a'a ja'a. Rèngu eo kahib'i-kalèbho dètu ètu era ne'e. De ama, èu paraga dènge si, do aad'o?”

17 Hèia, dhèu deo na peka, aku nèngu na, “Ra aad'o heka ètu ne'e. Te ja'a tadèngi, ra peka na lasi padètu dènge rae Dotan.”

Hèia Yusuf la'e taruu, ka paraga dènge si ètu rae Dotan.

18 Ropa ladhe rèdhi Yusuf nèti kaj'èu, ra padhue rare lii èci neo pamadhe ne.

19 Èci peka dènge èci, aku rèngu na, “Miu ladhe ku la! Mone eele tuka nii na, nuka mai nèi!

20 De mai ho ti pamadhe ne. Ho èèna na, ti core eele ne asa d'ara madha èi madhe èèna. Ladhe d'ai èmu na, ti peka dènge ama peka na, badha hui ra'e ne. Ho èèna na, ti ladhe sèku, lii nii na sèra sa mia!”

21 Ropa nanene èèna, hèia a'a na Ruben tenge j'ara ho patabuli eele Yusuf. Hèia na kai ari na si, aku nèngu na, “We! Èdhi baku pamadhe ne!

22 Be'a risi èdhi kèpe ne, ti tao asa d'ara madha èi madhe nèi. Ètu èèna, era dhu dhèu aad'o, de èci sa rèdhi boe ne. Sad'i baku pasuti raa na.” Na peka sèmi èèna, lula na tenge j'ara ho patalale Yusuf, ho hia na lèpa hari èmu.

23 Ropa Yusuf d'ai madha a'a na si, ra kèpe ne, ka ra rèbhi eele kodho dhu saraga aae ètu ua na.

24 Ka ra nuni pa'oro ne, hèia ra tule ne asa d'ara madha èi madhe èèna.

25 Èle èèna ka, ra lèpa, lasi ra'a-rinu. Ètu talora ra'a-rinu, kabèdhi la ra ladhe rèdhi dhèu canau mai re èèna. Dhèu sèra kako rèti dènge badha onta ra, hue dènge mèdha d'aga, sèmi raa aj'u hèu mèngi, bubhu-bubhu dènge èi na'i rupa-rupa. Dhèu sèra sa, dhèu Ismael, dhu mai nèti rae Gilead neo lasi kaj'èu d'ai Masir.

26 Èle èèna hèia, Yahuda peka dènge a'ari na sèra, aku nèngu na, “Ee! Be'a risi sèmi ne'e. Èdhi baku pamadhe ne. A'oto na ngaa? Tasa mera mia èèna ka, èdhi bisa boe pahuni raa na.

27 Be'a risi èdhi pahie ne dènge dhèu Ismael sèi. Èdhi tao ne samia èèna ka oo, nèngu ne'e ari d'èlu èdhi. Nèti èèna ka, baku èdhi pamadhe ne!” Aa'i-aa'i ra d'èi kahèi dènge lii Yahuda èèna.

28 Ropa dhèu d'aga sèra[†] d'ai era èèna, hèia a'a Yusuf sèra lasi ère rare ne, nèti d'ara madha èi madhe deo na. Ka ra pahie ne mi dhèu Ismael sèra dènge kab'ua 20 (dua nguru) bua doi pudhi.‡ Ka dhèu Ismael sèra rèti Yusuf asa rai

[†] **37:28 a:** Sasuri lii Ibrani ae ka dhu peka, na, ‘dhèu nèti rai Midian’. Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e peka na dhèu Midian sèra dènge dhèu Ismael sèra, dua ngara, te ngaa ca suku. Rèngu sèra j'aj'i ana-èpu Ismael, aa rèngu pea ètu rai Midian. (Ladhe ètu *Tuka Pama'ète Lii 8:22-24*). Abhu dhèu d'èlu-mèu cahag'e hari dhu peka na, dhèu Midian dènge dhèu Ismael sèra j'aj'i nèti dua suku, te ngaa rèngu sama-sama dhèu d'aga. [‡] **37:28 b:** Dhèu d'èlu-mèu sèra peka na, taa èèna, ra biasa pahia ènu dhu ngèru era, dènge kab'ua dua nguru doi pudhi. Sasuri lii Ibrani peka na doi pudhi èèna sikel.

Masir.

²⁹ Lod'o ra pahie Yusuf ne, Ruben ne'a boe. Ropa na la'e patigi sa d'ara madha èi madhe na, capa na kabèdhi, ladhe la'a na Yusuf aad'o heka ètu d'ara. Nèti èèna ka, na ciu pamae kodho ètu ngi'u na, lula d'ara na pèd'a ae titu kèna.

³⁰ Hèia na la'e sa ari na si, ka na peka, aku nèngu na, “Ira ii! Ari èdhi aad'o heka ètu era èèna! Ja'a tao samia hari?”

³¹ Hèia ra roro kahib'i ci'u, ka rare kodho Yusuf dhu saraga aae èèna, cèb'u sa d'ara raa kahib'i deo na.

³² Hèia ra lèpa ka rèti dènge kodho deo na, pad'elo dènge ama na, ka ra peka, aku nèngu na, “Ama! Ji'i pili ngare kodho ne'e. Ama ku ladhe sèku la. Tao-tao ne'e kodho ari ji'i Yusuf.”

³³ Ropa nèdhi kodho deo na, Yakob tadhe dènge. Hèia na peka, aku nèngu na, “Ira ii! Ne'e kodho ana ja'a. Èle boe badha hui ra'e ana ja'a. Ira iii! Ana ja'a madhe le!”

³⁴ Nèti èèna ka, Yakob ciu pamae kodho ètu ngi'u na, ka na pake karo, taga nèti d'ara na susa titu kèna. § Na tangi lii ooi-ooi sène nare lod'o nèbhu aae.

³⁵ Ana na, ana mone dènge ana bhèni sèra aa'i-aa'i ra, mai padhai lii pakarej'e d'ara ama ra, te ngaa tao rare boe ne. Aku nèngu na, “Aad'o! Sasusa ja'a ne bisa d'ai madhe kèti. Te ja'a bisa boe bhèlu ana èci ne'e.” Mema d'ara Yakob j'èra taruu, lula na ngee nèdhi ana na Yusuf dhu madhe èèna.

§ 37:34 Yakob ciu kodho ètu ngi'u na, ka na pake karo, sama sèmi dhèu Yahudi biasa pake ètu d'ara mamadhe.

³⁶ Lod'o-lod'o dhu Yakob ètu d'ara susa era, dhèu d'aga sèra* d'ai le Masir. D'ai nèi, ka lasi pahie eele Yusuf dènge dhèu kapai èci ètu nèi, ngara na Potifar. Dhèu ne'e komedhaa j'aga nèti dhèu aae Masir.

38

Yahuda dènge dhèu èmu ana na, Tamar

¹ Èle èèna ka, Yahuda tèke eele a'ari na, ka la'e pea dènge angalai na èci, ngara na Hira, ètu rae Adulam.

² Ètu èèna, dhèu mone èci, dhèu Kana'an, ngara na Sua. Yahuda d'èi ana bhèni na èci, ka nare j'aj'i dhèu èmu na. Dhèu èmu Yahuda ne'e nara iisi ana mone pagod'o-pagod'o dhèu pèri-pèri.

³ Ana uuru èèna, ngara na Er.

⁴ Ana ka dua, ngara na Onan.

⁵ Aa ana ka tèlu, ngara na Sela. Lod'o ina na nara iisi Sela na, Yahuda si pidha le asa rae Kesib.

⁶ Ropa ana mone uuru, dhu ngara na Er èèna kapai, ka ama na la'e tenge dhèu hia ne. Ngara ana bhèni na Tamar. Ka dua ra j'aj'i paleo èmu.

⁷ Lula Er ne, bhelu-katub'a, ka Ama Lamatua huku pamadhe ne. Nèti èèna ka, nèngu dènge boe kolo.

⁸ Hèia Yahuda paroe nare ana mone ka dua na, ka na peka, aku nèngu na, "Onan! A'a mu Er madhe, dènge boe ana. Madhutu ad'a èdhi na, èu hud'i leo hari ku dènge dhèu èmu a'a mu ne. Sèna ka èu bisa hia kolo hia a'a mu."

* **37:36** Alkitab madhutu lii Ibrani peka ètu ayat ne'e, na, dhèu d'aga sèra, 'dhèu Midian'.

⁹ Mema Onan ne'a le ad'a sèmi ne'e. Te ngaa na no'o boe hia kolo mi a'a na Er. Nèti èèna ka, ladhe rèngu j'unu pa'èci, na pasuti eele hua hini nèngu asa li'u, sèna ka Tamar baku dènge babia.

¹⁰ Taga tatao Onan sèmi ne'e ka, Lamatua nasa bia dènge ne. Nèti èèna ka, Lamatua huku pamadhe ne kahèi.

¹¹ Ropa Yahuda nèdhi ana mone na dua sèra dhu leo dènge Tamar madhe sèmi èèna, hèia Yahuda madha'u. Ka na pangee mage dhoka ana mone ka tèlu èèna, leo hari dènge Tamar na madhe kahèi. Nèti èèna ka, la'e peka dènge Tamar, aku nèngu na, "Be'a risi èu lèpa hari asa d'ara adhe-aai ina dènge ama mu. Ladhe ana ja'a Sela kapai, na èu lèpa hari mai ho leo dènge ne." Hèia Tamar lèpa dènge ka.

¹² Nèbhu-nèbhu hèia, dhèu èmu Yahuda madhe. Na j'èra toke d'ai pa'èle lod'o sasusa na.* Ka na la'e gale nare angalai na Hira, ka lasi asa rae Timna. Ètu èèna, dhèu rame-rame g'ute rèu kahib'i-kalèbho ho pahia.

¹³ Dhèu lolo dènge Tamar, peka na, "To'o mu la'e lèru dhèu g'ute rèu kahib'i-kalèbho ètu rae Timna."

¹⁴ Lod'o èèna, ana limuri Yahuda, ngara na Sela, kapai le. Te ngaa Tamar ne'a le, na, to'o na no'o boe paleo Sela dènge ne. Nèti èèna ka, Tamar tenge j'ara neo katèju hak nèngu. Na bhoke eele mèdha-papake bhèni balu ètu ngi'u na, ka na silu mèdha-papake dhu be'a. Na

* **38:12** Madhutu ad'a rèngu, ladhe dhèu èmu ra madhe, rèngu bisa boe kalua èmu, dènge pake mèdha-papake susa. Toke d'ai pèri-pèri hèru.

pake salalu pahutu kètu dènge rèhu na. Ka la'e madhèdi ètu hèn'a tedhe sebhe j'ara rae Enaim, dhu biasa dhèu kako re èèna lasi rae Timna.

¹⁵ Ropa Yahuda kako re èèna, na ladhe nèdhi dhèu bhèni èci madhèdi ètu èèna. Na neo laa na dhèu bhèni kajeo, te Tamar dhu lalau iisi dènge mèdha-papake saraga, aa pahutu rèhu na kahèi.

¹⁶ Yahuda ne'a nare boe na dhèu bhèni na, dhèu èmu ana na dhu madhe sèra. Hèia na kako la'e padètu dènge bhèni deo na ka, na peka dènge ne, aku nèngu na, “Ee! Sèmi ja'a dènge èu na, èu manèngi ca ngaa?”

Hèia Tamar dhaa, aku nèngu na, “Èèna nèti d'ara d'èi ama.”

¹⁷ Aku Yahuda na, “Sa mia! Sèmi ja'a hia èu kahib'i ci'u?”

Hèia Tamar dhaa hari, aku nèngu na, “Bisa ama. Sad'i ama hia ku ja'a mèdha èci ho ja'a kèd'u. Pe pèri lod'o ho ama pa'adhu kahib'i èèna mai oo, ngaa-ngaa tao boe.”

¹⁸⁻¹⁹ Hèia Yahuda karèi hari, aku nèngu na, “De ja'a tèka mèdha ngaa mi èu?”

Tamar dhaa, aku nèngu na, “Ama tèke eele cap, dènge dhari dhu ama inu, dènge tatea dhu ama kèpe èèna hèn.” Nanene nare ka, Yahuda hia mèdha sèra la'e.

Hèia dua ra lasi bhèj'i ka. Èle èèna ka, Tamar lèpa la'e èmu. D'ai èmu ka, na bhoke mèdha-papake saraga dènge salalu, ka gati dènge mèdha-papake bhèni balu. Nèti èèna ka, Tamar dènge babia.

²⁰ Nèbhu boe hèia, Yahuda manèngi tolong angalai na Hira, aku nèngu na, “Èu mèti kahib'i

ne'e hia dhèu bhèni kajeo dhu ètu Enaim èèna, ho mèti hari mèdha ja'a dhu ètu nèngu sèra." Lod'o Hira la'e d'ai nèi, na karèi palème, te ngaa paraga boe dènge bhèni èèna.

²¹ Ka na karèi dhèu-dhèu ètu sèra, aku nèngu na, "Eee! Miu mèdhi dhèu bhèni kajeo dhu biasa madhèdi ètu hèb'a tedhe èèna, do? Na ètu mia, ee?"

Dhèu sèra dhaa, aku rèngu na, "Ama, ètu ne'e bhèni kajeo aad'o!"

²² Hèia Hira lèpa hari peka dènge Yahuda, aku nèngu na, "Ja'a paraga boe dènge bhèni èèna. Ja'a tenge palème, te ngaa dhèu ètu sèra peka aku rèngu na, ètu rae èèna bhèni kajeo aad'o."

²³ Yahuda dhaa, aku nèngu na, "Hud'i ka la, nèngu abhu mèdha sèra! Sad'i dhèu baku pamakae èdhi! Ja'a neo b'ae, te ngaa èdhi paraga boe dènge bhèni èèna na."

²⁴ Ropa d'ai tèlu hèru hèia, dhèu lasi lolo dènge Yahuda, peka na, "Dhèu èmu ana èu na tao ngi'u na sèmi dhèu bhèni kajeo. Ka na dènge babia le."

Nanene nare èèna hèia, Yahuda nasa bia. Hèia na pua dhèu, aku nèngu na, "Lami nuni pa'oro ne mai, ho labhu asa d'ara ai la'e!"

²⁵ Ka dhèu lasi ka nuni rèti Tamar mai. Te ngaa na pad'elo cap dènge tatea èèna. Ka na pua dhèu lasi peka dènge to'o na, aku nèngu na, "Parisa ku mèdha se'e. Dhèu dhu unu cap dènge tatea ne'e ka dhu ad'u-ue tatao ne'e, ka ja'a dènge babia ne."

²⁶ Ropa nèdhi mèdha se'e, Yahuda tadhe dènge, na mèdha sèra unu nèngu. Hèia na padhai lii dènge ka, aku nèngu na, "Mema dhèu

bhèni ne'e sala boe. Ja'a ka dhu sala. Madhutu iia na, ja'a ka dhu paleo bhèni ne'e dènge ana ja'a Sela. Te ngaa ja'a ka ko'o boe." Karèi nèti èèna ka, Yahuda pa'èci heka dènge Tamar.

²⁷ D'ai hèru ka Tamar nara iisi ana dhèu dua.

²⁸ Lod'o Tamar nara iisi na, kabèdhi laa ana èci pacèu uuru kacui-aai èci sa li'u mai. Ka dhèu ai tadha dhu panara iisi na nare loa hèngu mea, ka èki mi kanau riti na. Bhèni na peka, aku nèngu na, "Ana uuru ka ne'e."

²⁹ Te ngaa ana èèna ère hari kacui-aai na sa d'ara. Hèia, ana èci na kalua uuru hari. Nèdhi sèmi èèna hèia, bhèni ai tadha èèna peka, aku nèngu na, "Waa! Èu èra titu kèna! Nèti èèna ka, èu paseti ho kalua uuru sa li'u." Bhèni na pangare ne, *Peres*, (dhu sasoa na, 'paseti sa li'u').

³⁰ Èle èèna ka, dhu èki dènge loa hèngu mea deo na kalua. Ra pangare ne *Sera* (sasoa na 'mea gèu-gèu').

39

Yusuf dènge dhèu èmu Potifar

¹⁻² Dhèu Ismael sèra rèti Yusuf d'ai Masir, hèia ra pahie eele ne dènge dhèu kapai èci ètu nèi, ngara na Potifar. Dhèu ne'e komedhaa sordad'u dhu j'aga ètu dhèu aae Masir. Yusuf j'aj'i ènu ètu èmu Potifar. Ètu èèna, LAMATUA dènge Yusuf, ka sasab'a ngaa dhu na tao, nèti babe'a hua-hua.

³ Dhèu kapai ne'e ladhe-ladhe na, sasab'a Yusuf nèti babe'a hua, ka na ngee ètu d'ara na, LAMATUA tare'a-re'a dènge Yusuf.

4 Nèti èèna ka, komedhaa ne'e d'èi Yusuf, ka na lèka ne. Hèia na ded'e ne j'aj'i madho ètu èmu na. Aa, na hia ne paredha d'ara èmu nèngu, sèmi èèna kahèi, mèdha-panyau na aa'i-aa'i.

5 Lula Yusuf pea ètu èèna, ka Lamatua hia mamuri hua iia mi lamatua èmu, dhèu Masir èèna. Isi èmu na, mèdha-panyau na, oka-tedhe na, aa sasab'a-la'a na, j'aj'i dènge be'a.

6 Lula Potifar ladhe-ladhe la'a na Yusuf sab'a dènge be'a, ka na pangee heka ngaa-ngaa, dhoka na'a-ninu di.

Yusuf ne, mone iia.

7 Na pea ètu èèna nèbhu mèka. Te ngaa dhèu èmu Potifar na, d'èi Yusuf. Ka na mai pamako ne ho dua ra j'unu pa'èci.

8 Te ngaa Yusuf no'o boe. Ka na peka sèmi ne'e ka, "Baku ina ee! Ja'a ne, ènu Potifar, dhu na pangèd'u le koasa ho ja'a tao ai-hèb'a mi sasab'a nèngu aa'i-aa'i.

9 Ètu d'ara èmu ne'e, abhu boe dhèu èci sa dhu koasa risi nèti ja'a. Aa'i-aa'i dhu ètu d'ara èmu ne'e, na saraka mi kacui-aa'i ja'a. Dhodhoka ina ku di, aad'o. Tasamia ka, ja'a bisa tao j'ara karehe ne'e. Èèna lèke boe dènge dad'èi Ama Lamatua!"

10 Masi ka sèmi èèna, dhèu èmu Potifar ne pakaseti taruu bèli-bèli. Te ngaa Yusuf ne tao boe madha-dhilu dènge ne.

11 Ca tèka, Yusuf kako la'e asa d'ara èmu, ho sab'a sasab'a nèngu. Lod'o èèna, dhèu leo aad'o èci sa ètu èmu.

12 Ka dhèu èmu Potifar na raga mai ka, na kèpe kodho Yusuf, ka na ère ne, hèia na peka, aku

nèngu na, “Mai! Ata dhodhoka èdhi dua ti. De mai ho ti j'unu.”

Te ngaa Yusuf d'èi boe. Ka na parui, hèia kodho na bhoke eele nèti ua na, ka na rai asa li'u. Aa kodho deo na ètu kacui-aaì bhèni èèna era.

¹³ Ropa dhèu èmu Potifar ladhe laa, na, Yusuf rai li'u le la'e, aa kodho na tèke eele,

¹⁴⁻¹⁵ hèia na paroa dhèu sab'a sèra, ka na peka, aku nèngu na, “We! Miu mai ladhe ku laa! Deo na, ana mone dhèu Ibrani na, maso sa d'ara kama ja'a. Na neo pamakae ja'a. Malo ka ja'a pa'oo, ka na rai, tèke eele kodho na ètu ja'a ne. Dhèu èmu ja'a ne, nèti dhèu bhèlu asa d'ara èmu, ho hia èdhi ta'e makae!”

¹⁶ Bhèni na kèpe pa'ère kodho èèna, toke d'ai dhèu èmu na lèpa.

¹⁷ Ropa dhèu èmu na nare d'ara èmu, na lolo peka na, “A'a! Dhèu Ibrani dhu mèti mai sa èmu ne'e, deo na maso asa d'ara kama ja'a, neo pakarehe ja'a!

¹⁸ Malo ka ja'a pa'oo, paroa ana sab'a se'e. Hèia na rai tèke eele kodho na, ka ne'e.”

¹⁹ Tadèngi nare lii lolo dhèu èmu na, Potifar nasa bia.

²⁰ Hèia na paredha ka dhèu lasi kèpe Yusuf. Ka ra pamaso asa d'ara bèdho dhèu aae.

²¹ Te ngaa LAMATUA bhèlu boe Yusuf. Nèti èèna ka, LAMATUA ladhe-leru ne taruu, ka kapala ètu d'ara bèdho èèna, sue Yusuf ae titu kèna.

²² Na lèka Yusuf, ka hia ne j'aj'i madho ho laladhe ana bèdho sèra aa'i-aa'i ra. Aa, hia na lalau sasab'a ètu èèna kahèi.

²³ Lula lèka ne, ka kapala èmu bèdho na, tao heka ai-hèb'a mi ngaa-ngaa ètu d'ara bèdho èèna. LAMATUA ladhe-leru taruu Yusuf, nèti èèna ka, sasab'a ngaa ètu d'ara bèdho na kako dènge be'a.

40

Yusuf peka sasoa lii nii, nèti ana bèdho dhèu dua

¹⁻³ Ètu d'ara bèdho èèna, abhu kahèi dhèu dua, dhu uru na j'aj'i kapala urusan ètu d'ara èmu dhèu aae Masir. Èci lalau dhua èi dhèu aae. Aa èci hari lalau roti dhèu aae. Dua ra tao pasala dhèu aae. Nèti èèna ka, dhèu aae nasa, ka na pamaso si asa d'ara bèdho. Dua ra pea ètu era èci dènge Yusuf.

⁴ Kapala èmu bèdho na, paredha Yusuf lalau dhèu dua se'e. Ra ètu d'ara bèdho na, ele boe ca tèu do dua tèu le.

⁵ Mèda ca lod'o ka, dua ra nii. Ca dhèu ka dènge nii na. Aa, lii nii dua sèra, èci-èci ka dènge sasoa na.

⁶ Bèli mad'ae èèna, Yusuf ladhe na dua ra rèhu susa.

⁷ Ka na karèi si, aku nèngu na, “Nga tao ka mad'ae ne'e, miu dua mi roe-roe?”

⁸ Hèia ra dhaa, peka na, “Mèda deo na, ji'i nii. Te ngaa ji'i nge'a boe sasoa na samia!”

Hèia Yusuf peka dènge dua ra, aku nèngu na, “Dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne'e, èci sa re'a boe sasoa nii, dhodhoka Ama Lamatua di. De miu lolo ku laa. Pe èèna ho ja'a karèi sasoa nèti Lamatua.”

9 Hèia dhèu dhu lalau dhua èi hia dhèu aae èèna, lolo uuru peka na, “Ètu d'ara nii, ja'a ladhe kèdhi aj'u anggor ca kapua.

10 Aj'u anggor ne dadana nèngu tèlu di. Aj'u na muri mai ka dènge rèu, hela, dènge hua girugari dhu madhasa.

11 Aa ja'a kèd'u galaa dhu dhèu aae biasa pake ninu. Ja'a puu hua anggor, ka pacèli èi sa d'ara galaa deo na. Hèia kèti asa dhèu aae, hia na ninu.”

12 Tadèngi nare hèia, Yusuf peka dènge ne sèmi ne'e ka, “Ama, ee. Sasoa nii na sèmi ne'e ka: dadana tèlu, sasoa na di tèlu lod'o ka.

13 Ètu d'ara tèlu lod'o ne, dhèu aae kalua eele ama nèti d'ara bèdho ne'e. Ho na hia hari, ama lalau dhua èi hia dhèu aae sèmi uru na.

14 Ladhe ama abhu babe'a sèmi èèna, baku bhèlu ja'a, ee? Ladhe ama sue ja'a, peka dènge dhèu aae kalua eele ja'a nèti era ne'e.

15 Te ja'a ne, madhutu madha j'ara na dhu mola, rèngu se rare ja'a dènge laka-seti, nèti rae dhèu Ibrani. D'ai era ne'e, ja'a tao boe sasala ngaa èci sa. Te ngaa rèngu pamaso ja'a asa d'ara bèdho ne'e. Rèngu tao ja'a sèmi dhèu bhelukatub'a sa.”

16 Ropa tadèngi nare sasoa nii ne'e be'a mi dedha angalai na, hèia dhèu èci dhu lalau roti na, lolo hari nii nèngu, peka na, “Ari Yusuf. Nii ja'a sèmi ne'e ka: ja'a tèd'u soe pagod'o-god'o tèlu.

17 Ètu d'ara soe re dedha tèka na, pènu dènge koki dhèu aae, dhu rupa ae titu kèna. Te ngaa manu-bhui lela mai ka ra'e aa'i koki d'ara soe dhu ètu kètu ja'a na.”

18 Ropa Yusuf tadèngi nare, ka na dhaa, peka na, “Sasoa lii nii ama, sèmi ne'e ka: soe tèlu sèra, sama kahèi dènge tèlu lod'o.

19 D'ara tèlu lod'o ne, mu ladhe, te dhèu aae pua dhèu mai poro rare kètu èu. Ho èèna na, ra kadhoe ngi'u aae èu ètu agarii. Hèia manu-bhui tutu ra'e aa'i sisi èu.”

20 Ropa d'ai tèlu lod'o, dhu lèke dènge lod'o hari jadi dhèu aae, na tao tatao dhu kapai hia dhèu kapai na aa'i-aa'i sèra. Na paredha ho dhèu lasi kalua eele dhèu dua sèra nèti d'ara bèdho.

21 Ka na hia hari mone dhu lalau dhua èi na, sab'e sasab'a nèngu uru na.

22 Te ngaa dhèu dhu lalau roti dhèu aae èèna, ra poro eele kètu na, ka ra kadhoe ngi'u na, sama sèmi ngaa dhu Yusuf peka dènge rèngu dua ra.

23 Te ngaa mone dhu lalau dhua èi dhèu aae ne, sanèd'e heka Yusuf. Na bhèlu eele lii moa Yusuf.

41

Yusuf peka sasoa lii nii dhèu aae Masir

1 Pe d'ai dua tèu risi sa, hèia dhèu aae Masir nii. Na nii na, nèngu dhu titu ètu sebhe loko Nil.

2 Kabèdhi laa, nèngu nèdhi sapi pidhu ngi'u dhu kabèb'u bia. Ka'uri ra kale'e. Ra kalua nèti d'ara loko, ka ra'a j'u'u ètu sebhe loko èèna.

3 Nèbhu boe, sapi pidhu ngi'u dhu leo hari, kalua nèti d'ara loko deo na. Ngi'u sapi sèra malaka-god'a. Ra titu padètu dènge sapi kabèb'u sèra.

⁴ Hèia sapi malaka pidhu ngi'u sèra, dhèle aa'i pidhu sapi dhu kabèb'u sèra. Hèia dhèu aae kabèdhi, ka na marèi dènge.

⁵ Nèbhu boe ka, dhèu aae bhèj'i luu hari. Ka na nii hari ca tèka. Lii nii na sèmi ne'e ka: nèngu ladhe nèdhi are pidhu huri dhu isi pènu, bhodho nèti laa are dhu sub'u.

⁶ Èle èèna ka, nèdhi hari are pidhu huri dhu isi aad'o, aa dhu kamale dhae-dhae sène, lèke lai ngèlu dhu pana.

⁷ Ka pidhu huri are dhu isi aad'o sèra, dhèle aa'i pidhu huri are dhu isi pènu deo sa. Hèia dhèu aae kabèdhi ka nèti bhèj'i. Heka nèngu ne'a kèna, nèngu dhu nii hari di.

⁸ Mad'ae aae èèna, d'ara isi na be'a boe. Hèia, na paredha dhèu lasi paroa aa'i dhèu ai tadha dènge dhèu d'èlu-mèu, ètu rai Masir mai paraga dènge ne. Ka na lolo lii nii na sèra dènge si. Te ngaa dhèu èci sa bisa boe peka sasoa lii nii deo sa mi dhèu aae.

⁹ Ka mone dhu lalau dhua èi dhèu aae èèna, heka sanèd'e nèdhi Yusuf kèna. Hèia la'e peka dènge dhèu aae, aku nèngu na, “Ama! Ja'a mangaku sala.

¹⁰ Uru èèna, dhu ama ku nasa dènge ja'a, dènge angalai ku èci na, ka pamaso ji'i asa d'ara bèdho,

¹¹ mèda ca lod'o ka, ji'i dua mi nii. Èci-èci ka dènge nii na. Aa sasoa nii se'e, sama boe kahèi.

¹² Ètu d'ara bèdho na, abhu ana mone Ibrani èci. Kapala èmu bèdho nedhe ana mone ne, j'aj'i kapala urusan ho lalau ji'i. Ji'i lolo lii nii ji'i

dènge ne, ka na peka sasoa lii nii sèra dènge ji'i.

¹³ Nèti èèna ka, ama dhèu aae ded'e hari ja'a. Aa angalai ja'a na, abhu huku madhe. Se'e se j'aj'i sama sèmi ngaa dhu ana mone Ibrani na peka.”

¹⁴ Nanènè nare lii ne'e hèia, dhèu aae pua dhèu lasi lai-lai rare Yusuf nèti d'ara bèdho mai. Ka Yusuf pamèu iisi na, aa na gati mèdha-papake na, ka na la'e paraga dènge dhèu aae.

¹⁵ Ropa na d'ai madha hèia, dhèu aae peka, “Ja'a nii, te ngaa dhèu èci sa re'a boe sasoa lii nii sèra. Te ngaa dhèu peka na èu me'a.”

¹⁶ Hèia Yusuf dhaa, aku nèngu na, “Ama dhèu aae. Ja'a èèna ka oo, ke'a boe ngaa-ngaa kahèi. Dhoka Ama Lamatua di dhu ne'a, ho Na peka sasoa lii nii sa, dènge lèke. Na neo peka lii dhu be'a mi ama dhèu aae.”

¹⁷ Hèia dhèu aae lolo ka, lii nii sèra dènge ne, aku nèngu na, “Ètu d'ara nii èèna, ja'a titu ètu sebhe loko Nil.

¹⁸ Ja'a ladhe la'a na sapi pidhu ngi'u dhu kabèb'u bia, dènge ka'uri dhu kale'e. Ra kalua nèti d'ara loko mai, ka ra'a j'u'u ètu sebhe loko èèna.

¹⁹ Hèia sapi pidhu ngi'u dhu leo mai hari. Rèngu se'e dhu malaka-god'a. Ètu rai Masir ne'e, ja'a kèdhi mèka sapi dhu malaka-god'a sèmi èèna!

²⁰ Dhu pamalaa ja'a, pidhu sapi dhu malaka-god'a sèra, kabèdhi laa dhèle aa'i pidhu sapi dhu kabèb'u se.

21 Sapi dhu malaka sèra dhèle aa'i, te ngaa ngi'u ra malaka taruu sèmi èèna ka. Hèia ja'a kabèdhi dènge ka.

22 Èle èèna ka, ja'a bhèj'i luu hari, ka nii hari ca tèka. Ja'a kèdhi pidhu huri are dhu isi pènu, kalua nèti laa are ca kapua dhu sub'u.

23 Èle èèna ka, ja'a kèdhi hari, pidhu huri are dhu isi aad'o, aa dhu kamale dhae-dhae, lèke lai ngèlu pana.

24 Ka pidhu huri are dhu bèdhu sèra dhèle aa'i pidhu huri are dhu isi pènu sèra. Èle èèna ka, ja'a kèd'i nèti bhèj'i. Ka ja'a lolo lii nii se'e mi dhèu d'èlu-mèu se'e, te ngaa èci sa bisa boe peka sasoa lii nii sèra."

25 Hèia Yusuf padhai lii, peka na, "Ama dhèu aae! Lii nii dua sèra, sasoa na dhoka èci di. Ama Lamatua peka le, mi ama dhèu aae, ngaa dhu Na neo tao.

26 Sasoa na sèmi ne'e ka: pidhu sapi dhu kabèb'u, dènge pidhu huri are dhu isi pènu sèra, sasoa na, tèu dhu bècu-manèsa pidhu tèu. Sasoa ra dhoka èci di.

27 Sèmi èèna kahèi, pidhu sapi dhu malaka-god'a, dènge pidhu huri are dhu isi aad'o, sasoa na, tèu manganga pidhu tèu.

28 De Lamatua dhu peka mema le, ngaa dhu Nèngu neo tao. Èèna sama kahèi, dènge ngaa dhu ja'a peka deo na.

29 Ladhe bèli-camèd'a, ètu rai Masir ne'e, d'ara pidhu tèu, èdhi abhu bècu-manèsa palème rae.

30-31 Èle èèna na, heka èdhi abhu manganga d'ara pidhu tèu. D'ara pidhu tèu na, manganga madèu aae. Toke èdhi abhu boe nganga'a

calamusi sa, ètu dedha rai Masir ne'e. Dhèu aa'i-aa'i manganga ae titu kèna, ka ra bhèlu eele uru na dhu rèngu abhu le babècu pidhu tèu.

³² De ladhe ama dhèu aae abhu nii dua hari, sasoa na, Ama Lamatua ka dhu ator tèke. Nèbhu heka, ngaa dhu Na ator ne, j'aj'i kèna.

³³ Nèti èèna ka, ja'a manèngi sèmi ne'e: be'a risi ama dhèu aae tenge dhèu d'èlu-mèu èci, dhu bisa tao ai-hèb'a la'a dènge be'a. Aa ded'e ne, ho ladhe-leru kabarai ne'e dènge be'a.

³⁴ D'ara pidhu tèu dhu bècu èèna, be'a risi ama dhèu aae ded'e hari dhèu, ho ra oru-pakaboko nganga'a dhu risi eele. Nganga'a dhu risi sèra, bagi mi lèmi ho tèke ca pala.

³⁵ Ana kabarai ne'e, hud'i madhutu dènge be'a paredha ama dhèu aae, ho pakaboko are-are dhu risi eele, nèti rae-rae ètu rai Masir ne'e. Aa ra soli sa d'ara soka ho j'aga paie.

³⁶ Sèna ka pidhu tèu dhu manganga nèi mai te, èdhi dhu sadia le nganga'a. Dènge j'ara sèmi ne'e, èci sa madhe boe manganga."

Dhèu aae ded'e Yusuf j'aj'i ai g'ana na ètu rai Masir

³⁷ Ropa tadèngi lii padhai lii Yusuf ne, dhèu aae dènge dhèu kapai sèra, sèmi ngaa dhu na peka dènge dhèu aae èèna.

³⁸ Ka dhèu aae padhai lii, peka na, "Roh Ama Lamatua hia le koasa mi Yusuf ne'e. Nèti èèna ka, èdhi abhu heka dhèu dhu risi nèti nèngu."

³⁹ Èle èèna ka, dhèu aae padhai lii dènge Yusuf, peka na, "Ama Lamatua peka dènge èu, ngaa-ngaa se'e aa'i-aa'i. Nèti sèmi ne'e ka, heka

ji'i nge'a kèna èu ne'e tare'a-re'a dhèu mèu. Aa mamèu èu ne, risi eele dhèu ètu mia-mia.

⁴⁰ Nèti èèna ka, deo ne'e kahèi ja'a ded'e èu j'aj'i ai g'ana ja'a. Sèna ka èu j'aj'i dhèu kapai ètu d'ara èmu ja'a. Aa ana kabarai ja'a nanene lii paredha èu. Dhoka ja'a di dhu risi nèti èu.”

⁴¹⁻⁴² Èle èèna ka, dhèu aae puru eele kadheli dhu dènge cap nèti ai na, ka na pasaluu mi ai Yusuf. Ka na padhai lii, aku nèngu na, “Dènge ne'e ne, ja'a ded'e èu, j'aj'i ai g'ana ja'a ètu rai Masir.” Hèia na papake kodho madhera dhu milu èci mi Yusuf, aa na pa'inu rate hualaa cakoko mi ladha-goro na.

⁴³ Èle èèna ka, dhèu aae hia hari Yusuf kareta ka dua nèngu. Ka na hia dhèu lasi uuru, ho pa'oo peka na, “We! Patalele j'ara oo! Pahaha iisi mliu!* Dhèu kapai neo re ne'e!” Dènge j'ara ne'e, dhèu aae ded'e le Yusuf, j'aj'i ai g'ana na ètu rai Masir.

⁴⁴ Hèia dhèu aae padhai lii dènge Yusuf, peka na, “Sèmi ne'e. Èu dhu me'a le ja'a ne dhèu aae. Te ngaa ja'a peka le dènge ana kabarai Masir aa'i-aa'i, peka na, ladhe èu hia boe ijin, rèngu bisa boe tao ngaa èci sa.”

⁴⁵ Èle ka, dhèu aae pangare Yusuf madhutu ngara Masir, na *Safnat Panea*. Aa, na hia Yusuf madhèdi dènge ana bhèni èci, ngara na Asnat. Ama dhèu èmu na, ngara na Potifera. Nèngu ne'e ka dhu j'aj'i ama agama ètu d'ara kota On.†

* **41:43** Lii Ibrani dhu asli, sasoa na bisa 'pacud'u', do 'pakabua' kahèi. † **41:45** Ngara kota On madhutu lii Yunani, 'Heliopolis'.

Dènge j'ara ne'e, Yusuf j'aj'i dhèu kapai ètu rai Masir.

⁴⁶ Lod'o na j'aj'i dhèu kapai ètu rai Masir, umur nèngu 30 (tèlu nguru) tèu le. Hèia na kako palème rai Masir.

⁴⁷ Ètu d'ara pidhu tèu dhu bècu-manèsa ne'e, oka-tedhe pènu dènge nganga'a.

⁴⁸ Hèia Yusuf kaboko nganga'a dhu risi, ka na tèka paia si. Ètu era mia dhu na pakaboko nganga'a, ètu èèna kahèi na soli asa d'ara soka.

⁴⁹ Are dhu pakaboko nare, ae titu kèna. Èci èèna ka, dènge salae ètu nebhe dhasi, ka dhèu uku rare heka.

⁵⁰ D'ai mèka tèu manganga, dhèu èmu Yusuf, Asnat nara iisi le ana mone dhèu dua.

⁵¹ Ka Yusuf padhai lii, peka na, "Ama Lamatua tao j'ara ne'e, sèna ka pabhèlu ja'a nèti j'aj'èra dhu lod'o ja'a kalua nèti d'ara èmu ama ku." Nèti èèna ka, ana uuru, na pangare ne *Manase* (dhu sasoa na ele boe 'bhèlu').

⁵² Lod'o na abhu ana ka dua, na padhai lii hari, peka na, "Ja'a abhu j'aj'èra ae d'ai seli ètu era ne'e. Te ngaa sasue dènge ladhe-leru Ama Lamatua ka, ja'a abhu ana ètu ne'e." Ka na pangare ana ne'e *Efraim*.‡

⁵³ Nèbhu boe ka, èle pidhu tèu dhu bècu-manèsa na.

⁵⁴ Aa pidhu tèu manganga madèu d'ai kèna, sama sèmi dhu uru èèna Yusuf peka le. Ètu era leo, dhèu manganga le. Te ngaa rae-rae ètu Masir nganga'a ae era.

‡ 41:52 Ètu d'ara lii Ibrani, *Efraim* sasoa na 'abhu ana', do 'rai hèu mèngi', do 'asa ae'.

⁵⁵ Te ngaa nèbhu-nèbhu, kabarai Masir manganga kahèi. Ka lasi asa dhèu aae ho ra manèngi nganga'a. Aa dhèu aae pua si lasi asa Yusuf, sèna ka ra madhutu paredha Yusuf.

⁵⁶ Te ngaa rai manganga ètu mia-mia asa tabha, toke d'ai rae-rae ètu rai Masir. Nèti èèna ka, Yusuf bhoke aa'i soka nganga'a sèna ka pahie dènge dhèu Masir.

⁵⁷ Lula manganga ae titu kèna, ka dhèu nèti mia-mia mai hèli nganga'a ètu Yusuf ètu rai Masir.

42

A'a Yusuf lasi hèli nganga'a asa Masir

¹ Tèu èèna, Yakob tadèngi dhèu palolo na abhu are ètu Masir. Ka na peka dènge ana na si, aku nèngu na, “Ana ee! Miu nga tao madhèdi mau-mau ka laa?”

² Ja'a tadèngi na ètu Masir pahia nganga'a. Hua iia lami hèli, sèna ka èdhi baku madhe manganga.”

³ Ka a'a Yusuf canguru dhèu se'e pa'èra ka, lasi hèli nganga'a asa Masir.

⁴ Te ngaa Yakob hia boe ari Yusuf dhu ngara na Benyamin, la'e dènge a'a na si. Te, na pangee, “Mage dhoka, ana ne'e abhu hari j'aj'èra ètu talora j'ara.”

⁵ Lula dhèu ae nèti mia-mia tadèngi le abhu nganga'a ètu Masir, ka ra lasi hèli asa nèi.

Manganga ne d'ai le rai Kana'an kahèi. Ka ana-ana Yakob se,* lasi hèli kahèi asa Masir.

⁶ Tèu èèna, Yusuf j'aj'i ai g'ana dhèu aae Masir. Ladhe dhèu nèti mia-mia mai hèli are, Yusuf ka dhu pahia. Nèti èèna ka, lod'o a'a na si d'ai nèi, rèngu patitu kètu urutuu, ho tab'e Yusuf toke rèhu rèngu oe d'ai rai.

⁷⁻⁸ Ropa Yusuf ladhe nèdhi a'a na si, na tadhe le èèna. Te ngaa Yusuf tao iisi sèmi dhèu Masir. Nèti èèna ka, rèngu tadhe boe ne hèi. Hèia na jèka si, aku nèngu na, “Ee! Miu se nèti mia?”

Hèia ra dhaa, aku rèngu na, “Ji'i se nèti Kana'an. Ji'i mai hèli nganga'a sa ama wakil.”

⁹ Hèia Yusuf sanèd'e lii nii na uru na. Ka na pamadha'u si, aku nèngu na, “Ja'a lèka boe! Miu se'e dhèu mata-mata. Miu mai tengge rahasia rai Masir, ho èèna na mai musu rai ji'i!”

¹⁰ Te ngaa ra dhaa peka na, “Aad'o, ama! Ji'i se'e dhoka ana pua-paleha nèti ama di. Tare'a-re'a ji'i mai sa ne'e ne, neo hèli nganga'a di. Leo nèti èèna, aad'o.

¹¹ Ji'i aa'i-aa'i se'e, ana nèti ca ama di. Ji'i mai mata-mata boe rai ama ku si ne'e. Ji'i se'e dhèu be'a.”

¹² Te ngaa Yusuf jèka si dènge lii mèdhu hari, peka na, “He! Omo koso! Baku kapod'e-kabèli ja'a. Miu se'e tare'a-re'a dhèu bhelu. Miu mai tengge rahasia rai ne'e!”

¹³ Ka ra peka, “Aad'o ama! Ji'i se'e ana pua-paleha ama ku di. Ji'i mai nèti rai Kana'an. Ji'i

* **42:5** Sasuri madhutu lii Ibrani peka na, ‘ana-ana Isra'el se’. Te ngaa Yakob dènge Isra'el ne, ngara nèti ca dhèu.

aa'i-aa'i mi nèti ca ama, canguru dua dhèu. Ari ji'i dhu limuri tèka, pea dènge ama ji'i. Aa ari ji'i èci aad'o heka!"

¹⁴ Hèia Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Aad'o! Lèke sèmi lii ja'a deo na! Miu se'e dhèu mata-mata.

¹⁵ Na! Karèi sèmi èèna, na miu hia ku tadha èci, sèna ka ja'a ke'a lii padhai lii miu deo sa, tare'a, do aad'o. Ja'a subha ee! Ladhe ari miu dhu limuri na, d'ai boe ne'e, miu èci sa bisa boe kalua nèti rai ne'e!

¹⁶ De hua iia miu pua dhèu èci la'e, ho nèti ari miu dhu limuri èèna asa ne'e mai. Aa miu dhu leo se, ja'a taha. Ja'a neo ke'a miu se'e peka tare'a, do aad'o. Ladhe aad'o, miu se'e tare'a-re'a mata-mata."

¹⁷ Ka Yusuf pua taha si d'ara bèdho tèlu lod'o.

¹⁸ D'ai lod'o ka tèlu, Yusuf la'e padhai lii dènge ra ètu d'ara bèdho, peka na, "Ja'a ne'e, ca dhèu dhu madha'u dènge Lamatua. Aa ja'a madhutu dad'èi Na taruu. Sèna ka miu mamuri, ja'a neo patabuli miu. Te ngaa hud'i dènge ku lii pajaji.

¹⁹ Ladhe miu se'e tare'a padhai lii dhu mola, miu pad'elo ku ngaa èci j'aj'i mi tadha. J'ara na sèmi ne'e: ja'a taha ca dhèu ètu d'ara bèdho ne'e. Dhèu leo lèpa ho mèti ngang'a hia a'ari miu, te ra tatae miu lami mèti ngang'a.

²⁰ D'ai nèi, miu mèti ari miu dhu limuri èèna mai asa ne'e, ho j'aj'i bukti, tare'a miu se'e dhèu be'a. Sèna ka ja'a baku huku pamadhe miu."

Ropa ra tadèngi rare ne'e, ra d'èi kahèi sèmi èèna.

²¹ Ka ra padhue-padhai ka èci dènge èci, peka na, "Waa! Ne'e ne, èdhi heka abhu b'ala kèna,

lula şala dhu èdhi ad'u-ue mi dedha ari èdhi uru na. Èdhi ladhe tèdhi nèngu j'èra titu kèna, d'ai na manèngi sasue èdhi, te ngaa èdhi pusi boe ne. Nèti èèna ka, èdhi abhu j'aj'èra sèmi ne'e ne.”

²² Hèia Ruben pasanèd'e si, peka na, “We! Ari-ari ja'a, ee! Uru na ja'a kai le miu, ho baku paj'èra ana èèna, si? Te ngaa miu-miu se'e ka dhu mo'o boe nanene lii ja'a. Nèti èèna ka, lod'o ne'e èdhi dui tare raa ari èdhi Yusuf èèna.”

²³ Rèngu padhai lii ae-ae sèmi èèna, re'a boe na Yusuf ne'a lii rèngu kahèi. Lod'o Yusuf padhai lii dènge rèngu, na pake lii Masir, ho èèna na dhèu leo lole hari pake lii Ibrani.

²⁴ Tadèngi ra padhai lii sèmi èèna hèia, Yusuf kèd'i eele si, la'e tangi asa era leo. Tangi nare, la'e hari pa'èci dènge si. Ka na pua dhèu èki Simeon ètu madha a'ari na sèra.

A'a Yusuf sèra lèpa asa Kana'an

²⁵ Èle èèna ka, Yusuf paredha dhèu sab'a sèra, ho soli are asa d'ara karo a'a na si. Aa tao hari doi kab'ua are sèra, asa d'ara karo ra èci-èci. Ra tèke ètu hèb'a karo sèra. Na pua dhèu sab'a se'e, ho hia si dènge gee. Ka dhèu sab'a se'e lalau ka, madhutu ngaa dhu Yusuf paredha.

²⁶ Èle ka, a'a na si hua karo nganga'a sèra asa dedha badha keled'ei. Ka ra pakèd'i dènge ka.

²⁷ Ropa d'ai talora j'ara, ra ae. Dhèu èci bhoke karo na, ho neo ani keled'ei na. Na ladhe la'a na, doi na ètu dedha are, ètu d'ara karo èèna.

²⁸ Capa na cag'ag'a! Hèia na paroa a'a na si, peka na, “Irii! Miu mai ladhe ku laa! Madhe èdhi kèna. Ra tao hari doi ja'a asa d'ara karo ne.”

Ladhe rèdhi èèna ka, ra ele ngangee, aa madha'u bia. Ka ra papeka ka, aku rèngu na, “Ama Lamatua tao èdhi samia ka ne?”

²⁹ Hèia ra kako taruu ka, lasi d'ai Kana'an. D'ai nèi ka, ra lolo dènge ama ra, ngaa dhu rèngu paraga ètu rai Masir.

³⁰ Ra lolo, peka na, “Ama, ee! Ai g'ana dhèu aae Masir èèna, bhelu titu kèna. Na jèka taruu ji'i. Na peka na ji'i la'a j'aj'i mata-mata ho neo pa'ele iie rai Masir.

³¹ Ka ji'i dhaa, peka na, ‘Aad'o! Ji'i se'e padhai lii mola-mola. Ji'i mata-mata boe.

³² Ji'i se'e, dhèu be'a-be'a. Ji'i aa'i-aa'i mi, j'aj'i nèti ca ama, dhèu canguru dua. Te ngaa èci madhe le. Aa ari dhu limuri èèna, dènge ama ji'i ètu Kana'an.’

³³ Na peka hari, aku nèngu na, ‘Ja'a neo kèdhi, na, miu se'e dhèu be'a, do aad'o! Miu èci, pea mi ne'e. Aa leo lèpa mèti nganga'a hia a'ari miu, sèna ka ra baku madhe manganga.

³⁴ Hud'i miu mèti ku ari miu èèna mai sa ne'e, heka ja'a ke'a kèna, tare'a-re'a miu se'e dhèu be'a, mata-mata boe. Èèna na, heka ja'a patabuli dhèu miu dhu ja'a taha ne. Aa dènge sèmi èèna, ja'a heka ko'o kèna, miu kako palème dedha rai ne'e.’”

³⁵ Lolo èle hèia, heka ra bhoke karo-karo rèngu dhu pènu dènge are sèra. Te ngaa ra cag'ag'a ladhe la'a na doi rèngu sèra aa'i-aa'i ra, ètu hèb'a karo. Rèdhi sèmi èèna, Yakob dènge ana-ana na madha'u titu kèna.

³⁶ Hèia Yakob padhai lii dènge si, peka na, “Miu se, pa'ele le ana-ana ja'a. Yusuf aad'o heka.

Sèmi èèna kahèi, Simeon. Ne'e miu neo mèti hari Benyamin kèna? Miu se'e, tare'a-re'a neo paj'èra ja'a!"

³⁷ Hèia Ruben peka dènge ama na, aku nèngu na, "Ama, ee! Pangèd'u laa Benyamin asa ja'a mai. Ja'a tago kore. Ja'a jaji kèna mi ama ku, èèna ja'a kèti hari na mai. Te ngaa ladhe aad'o, na ja'a hia ana ja'a, mone dhèu dua sèra ho ama pamadhe aa'i si."

³⁸ Te ngaa Yakob dhaa hari, peka na, "Bisa boe! Miu bisa boe mèti Benyamin. Te a'a na Yusuf, madhe le. Ne'e, di nèngu ka mesa na. Ladhe na abhu calaka ètu j'ara, miu tabha babia mi ja'a, toke madhe kèti."[†]

43

A'a Yusuf sèra lasi hari asa Masir, rèti dènge Benyamin

¹ Tèu èèna, ètu rai Kana'an asa tabha manganga.

² Isi èmu Yakob ra'a aa'i le nganga'a dhu ca hari na, ana na si lasi hèli ètu Masir. Ka na padhai lii dènge ana na si, "Be'a risi lami hari hèli nganga'a asa rai Masir."

³ Te ngaa Yahuda b'ala, peka na, "Ama, ca hari na ai g'ana dhèu aae Masir dhu pasanèd'e le ji'i, aku nèngu na, ji'i bisa boe pad'elo rèhu mi nèngu, ladhe ji'i ngèti boe ari ji'i dhu limuri, Benyamin èèna.

[†] **42:38** Sasuri lii Ibrani peka na, "toke d'ai ja'a puru asa Sheol (èèna era dhèu madhe sèra)".

4 Nèti èèna ka, ama ku hud'i laa hia ji'i ngèti Benyamin. Heka ji'i bisa la'a hèli nganga'a hia ama ku kèna.

5 Te ngaa ladhe ama patabuli boe nèngu, ji'i oo la'a boe kahèi. Lula dhèu Masir na peka le sèmi èèna.”

6 Hèia Yakob jèke si, peka na, “Nga tao ka miu lolo dènge dhèu èèna, peka na, miu dènge ari èci era? Miu tenge j'ara ho paj'èra tabha ja'a!”

7 Ka ra dhaa, peka na, “Baku nasa ama, ee! Te lula dhèu ne, karèi taruu-taruu neo ne'a a'ari èdhi. Na karèi peka na, ‘Tasamia? Ama mi era, do? Miu dènge hari ari dhèu mone dhu leo, do?’ Sèmi èèna na, ji'i dhaa tasamia hari? Pakaseti ka ji'i dhaa ka laa, dènge mola-mola. Te pe, cee ne'a na pua ji'i ngèti hari ari ji'i sa nèi?”

8-9 Ka Yahuda padhai lii hari, aku nèngu na, “Ama hud'i patabuli ku Benyamin la'e dènge ji'i. Ja'a jaji mema, ladhe j'aj'i ngaa-ngaa mi ngi'u ari ji'i ne'e, ja'a ka dhu gati ne. Ladhe ja'a kèti heka nèngu mai asa d'ara kacui-ai ama ku dènge mamuri, hud'i laa sasala na ama ku pasae mi dedha ja'a toke madhe. Nèti èèna ka, ama ku hia la, ho ji'i sama-sama la'a dènge ne, te ji'i neo pakèd'i kèna. De karohe mai lati ka, sèna ka cahag'e baku madhe manganga.

10 Ladhe sèmi èdhi mate boe panèbhu sèmi ne'e, na, èdhi lati-mai dua hari le.”

11 Hèia ama ra padhai lii, peka na, “Ladhe sèmi èèna, na, miu nanene! Lami mere isi rai èdhi dhu be'a risi, sèmi: dhua nasu oni, bubhu-

bubhu, raa aj'u hèu mènghi, èi na'i salap, kanari*
dènge kab'ui dhu leo sèra. Ho sèna ka mèti hia
ai g'ana dhèu aae Masir èèna. Aa peka dènge
ne, ne'e ne tadha mata.

¹² Aa miu mèti doi risi eele nèti ca hari ni, sèna
ka miu bisa hia hari doi kab'ua are uru sèra la'a,
dhu miu mèdhi ètu d'ara karo miu sèra. Tao-tao
dhèu sèra re'a boe, ka tèka sala.

¹³ Miu mèti ari mu. De èèna na lèpa hari lai-
lai!

¹⁴ Ja'a sanao-maena, sèna ka, Ama Lamatua
dhu dènge Koasa Kapai Risi Eele èèna, sab'a mi
d'ara ai g'ana dhèu aae Masir èèna, sèna ka na
sue miu. Aa na hia hari Benyamin dènge Simeon
lèpa palere dènge miu. Te, ladhe ana ja'a se ele,
hud'i laa ja'a pasae j'aj'èra ne'e taruu."

¹⁵ Hèia lasi pakaboko tadha mata sèra dènge
doi, ka lasi asa Masir. Rèti kahèi dènge
Benyamin. D'ai nèi ka lasi paraga dènge Yusuf.

¹⁶ Ropa Yusuf nèdhi Benyamin dènge a'a na si,
na pua kapala urusan na, aku nèngu na, "Lere
mèti dhèu se'e sa èmu ja'a! Ho èèna na, pare
sapi ci'u, mi pananasu ngang'a dhu be'a. Sèna
ka lod'o nètu none, ra'a dènge ja'a."

¹⁷ Hèia kapala urusan èèna, tao sama sèmi lii
paredha Yusuf èèna. Na lere nèti dhèu sèra asa
èmu Yusuf.

¹⁸ Ropa ra kako lasi èmu èèna, a'a na sèra
madha'u bia. Ètu talora j'ara, ra papeka, aku
rèngu na, "We! Nga tao ka na pua rèti èdhi sa
ne'e? Mage dhoka na neo pasusa èdhi. Lula doi

* **43:11** Sasuri madhutu lii Ibrani peka na, '*shaqed*'. Isi na èci
èèna ka dènge isi kanari.

dhu ra tao hari asa d'ara karo èdhi ca hari na. Ra sangaja rèti èdhi sa ne'e, sèna ka ra kèpa èdhi j'aj'i ènu nèngu. Ho èèna na, ra parama rara keled'ei èdhi sèra.”

¹⁹ Nèti èèna ka, ropa ra dètu èmu Yusuf na, ra padhai lii dènge kapala urusan èèna, peka na,

²⁰ “Ama! Baku nasa dènge ji'i, te ca hari na dhu ji'i mai hèli nganga'a ètu ne'e.

²¹⁻²² Ropa ji'i lèpa d'ai talora j'ara, ji'i ae ngara iisi, ho bhèj'i ciki. Hèia ji'i bhoke karo ho neo panga'a badha. Ladhe la'a na, doi bab'ae ji'i èci-èci ka ètu d'ara karo sèra. Ji'i nge'a boe cee ka dhu tao la'a! Nèti èèna ka, ji'i ngèti hari doi sèra ka se'e. Ji'i manèngi sèna ka ama ku baku nasa. Aa ji'i ngèti doi ka risi kahèi, neo hèli hari nganga'a.”

²³ Hèia kapala urusan èèna dhaa, aku nèngu na, “Mau-mau, baku madha'u! Ele boe Lamatua miu èèna ka dhu hia miu berkat ètu d'ara karo sèra. Ca hari na, ja'a sèmi le doi miu aa'i-aa'i. Miu pakèlu boe!” D'ai èmu ka, na patalale Simeon pa'èci dènge rèngu.

²⁴ Ka aa'i-aa'i ra lasi asa d'ara èmu Yusuf. Hèia kapala urusan èèna hia èi ho ra rase haga ra. Aa na ani keled'ei si hèi.

²⁵ Ka na peka dènge si, aku nèngu na, “Ladhe èèna na, lod'o nètu miu mi'a dènge ai g'ana dhèu aae.” D'ara ra tatae Yusuf lèpa, rèngu lalau paie tadha mata ra sèra.

²⁶ Ropa Yusuf d'ai èmu, aa'i-aa'i ra patitu kètu urutuu ètu madha na. Ka ra j'ole tadha mata sa hia ne.

27 Hèia Yusuf karèi si, peka na, “Tasamia? Miu be'a-be'a, do? Tasamia dènge ama miu dhu heka èèna? Na be'a-be'a, do?”

28 Ra dhaa, aku rèngu na, “Ènu ama dhu heka na, dhu ama matana ji'i, be'a-be'a.” Hèia ra patitu kètu urutuu pahaha iisi hari mi Yusuf.

29 Hèia Yusuf ladhe palème, ka nèdhi ari na Benyamin. Rèngu dua ra se, ina-ama èci. Hèia, aku nèngu na, “Ooo! Ne'e ne ka ari miu dhu limuri, dhu ca hari na miu lolo èèna, do?”

Ka na lii dènge Benyamin, aku nèngu na, “Ana, ee! Ja'a sanao, sèna ka Ama Lamatua hia èu mamuri dènge mera-milu.”

30 Ropa ladhe nèdhi Benyamin ne, d'ara Yusuf karej'e bia, lula na sue ari na ae titu kèna. Na taha nare heka d'ara na. Ka na kako eele si la'e sa d'ara kama na. Ka na tangi ngob'i-ngob'i ètu èèna.

31 Tangi nare hèia, la'e riu katanga madha na. Èle èèna ka, na pa'èra d'ara na, ka la'e hari paraga dènge si. Hèia na pua dhèu sab'a sèra lasi lalau nganga'a.

32 Ra lalau nganga'a hia Yusuf mei leo. Aa a'ari na sèra ra'a mei leo. Dhèu sab'a dhèu Masir sèra, ra'a ètu mei rèngu mesa ra. Lula dhèu Masir sèra madenge ladhe madhèdi ra'a pa'èci dènge dhèu Ibrani.†

33 Kapala urusan èèna ator sèna ka a'ari Yusuf sèra, madhèdi patangara dènge Yusuf. Na ator

† 43:32 Dhèu Masir madenge dènge dhèu Isra'el, lula dhèu Isra'el dhèu j'aga kahib'i-kalèbho.

hia si madhèdi mulai nèti a'a uru, padhutu-dhutu toke ari ra dhu limuri. Ropa ra ladhe rèdhi j'ara madhèdi sèmi èèna, ra malaa.

³⁴ Yusuf pua dhèu sab'a sèra, bagi ngang'a nèti mei nèngu, hia a'ari na sèra. Aa'i-aa'i ra abhu ngang'a dhu ae sama. Dhoka Benyamin di abhu ae risi a'a na si lèmi hari. Ka ra'a-rinu d'ai bècu.

44

Moo hualaa pudhi Yusuf ele

¹ Ra'a-rinu rara hèia, Yusuf paholo dènge kapala urusan na, aku nèngu na, “Ssst! Èu lamu isi are asa d'ara karo dhèu sèi, papènu d'ai hèb'a. Èle èèna na, èu tao hari doi ra, asa d'ara karo ra èci-èci.

² Aa more moo hualaa pudhi ja'a èèna, ho tao asa d'ara hèb'a karo ari ra dhu limuri èèna.” Ka na la'e tao madhutu lii paredha Yusuf.

³ Asa bèli d'ara cika lii sa, Yusuf hia si lèpa. Rèti ngang'a dènge keled'ei rèngu.

⁴ Ra lasi dhae kaj'èu mèka nèti d'ara kota, ka Yusuf paredha kapala urusan, peka na, “Èu karohe lamu magèla si. Ladhe paraga dènge si, èu peka sèmi ne'e: ‘Nga tao ka miu pake d'ara aapa sèmi èèna mi ai g'ana dhèu aae? Miu b'ala babe'a na dènge tatao karehe sèmi ne'e!

⁵ Nga tao ka, miu mana'u mèti moo hualaa pudhi na? Miu me'a boe, do? Mèdha èèna na, na pake boe ho dhoka ninu di! Te ngaa biasa na pake ho ne'a tasamia dènge mamuri dhèu.

Èèna, mèdha sogo-tagu! Tatao miu ne, mema seli-kolane!"

⁶ Èle èèna ka, kapala urusan èèna la'e magèle si toke abhu. Ropa na raga si, hèia na peka sèmi ngaa dhu Yusuf moa èèna.

⁷ Ka ra bari ne, aku rèngu na, "Ama peka ngaa èèna? Ji'i subha. Ji'i se'e bisa boe tao karehe sèmi èèna!"

⁸ Ama, èu me'a era, si ma? Doi-doi ca hari sa, dhu ètu d'ara karo ji'i sèra, ji'i hia hari le sa ama, to? Tasamia ka ji'i bisa mana'u hualaa iia do hualaa pudhi ètu d'ara èmu dhèu kapai èèna! Bisa boe!

⁹ Ama parisa la! Ladhe abhu mèdha èèna ètu d'ara karo cee, na huku pamadhe ne! Aa hud'i laa, ji'i dhu leo se'e, j'aj'i ènu èu."

¹⁰ Hèia kapala urusan na dhaa, peka na, "Aad'o! Sèmi ne'e. Ladhe abhu moo èèna ètu cee, na dhoka nèngu di j'aj'i ènu ja'a. Miu dhu leo lèpa."

¹¹ Ra papuru ka karo sèra. Ka ra bhoke dènge.

¹² Hèia kapala urusan èèna parisa karo sèra èci-èci, mulai nèti karo unu a'a na, toke d'ai ari limuri tèka. Ka nèdhi moo èèna, ètu d'ara karo Benjamin.

¹³ Rèdhi sèmi èèna hèia, d'ara a'a na sèra j'èra ma'ète mae-mae sène. Hèia ra paca'e hari ka karo deo sa asa dedha keled'ei, ka ra lèpa hari asa d'ara kota.

¹⁴ Ropa ra d'ai èmu Yusuf, na ètu èmu era. Hèia ra patitu kètu urutuu ètu madha na.

¹⁵ Yusuf jèka si, aku nèngu na, "He! Nga tao ka miu tao ne'e mi ja'a! Miu me'a boe, ja'a ne

dhèu kapai ètu ne'e. Ja'a pake na'i dhu bisa ke'a tatao dhèu, dhu dhèu leo re'a boe!"

¹⁶ Hèia Yahuda dhaa, aku nèngu na, "Irii! Te Ama Lamatua pasabhoka kèna sasala èdhi. Pe ji'i peka lii mia hari, ama? Ji'i sili iisi sa mia hari? Ladhe ama neo taha ari ji'i ne'e, na be'a risi, taha ji'i aa'i-aa'i mi. More ji'i aa'i-aa'i, j'aj'i mi ènu ama ka laa."

¹⁷ Te ngaa Yusuf dhaa, aku nèngu na, "Aad'o! Abhu moo èèna ètu cee, na nèngu di dhu j'aj'i ènu ja'a. Miu dhu leo, lèpa hari dènge mera-milu sa ama miu!"

Yahuda manèngi sèna ka nèngu gati Benyamin

¹⁸ Hèia Yahuda la'e padètu asa madha Yusuf, ka na padhai lii, aku nèngu na, "Ama wakil! Ja'a ke'a koasa ama sama sèmi koasa dhèu aae! Uru nèti èèna, ja'a manèngi ama baku nasa dènge ja'a. Ja'a neo padhai lii ciki dènge ama.

¹⁹ Med'a na, ama karèi le ji'i, peka na, 'Ama miu, dènge ari miu dhu èci na, era do?'

²⁰ Ka ji'i dhaa peka na, 'Ama ji'i heka d'ai seli le. Aa ari ji'i dhu limuri èci. Lod'o nara iisi ari ji'i ne'e, ama ji'i na heka le. Ari ji'i dhu limuri ne'e dènge a'a d'èlu na èci, te ngaa na aad'o heka. Ina ra madhe le. Ka di nèngu ka mesa na. Nèti èèna ka, ama ji'i ne sue ne titu kèna!'

²¹ Ka ama pua ho ji'i ngèti ari ji'i na mai, sèna ka ama nèdhi ne.

²² Ka ji'i dhaa na, 'Ana èèna, bisa boe tèke eele ama na mesa na. Ladhe na tèke eele, na ama ji'i na tatu madhe dènge kèna.'

23 Hèia ama dhaa na, 'Ladhe miu mèti boe ari miu na, baku mi pad'elo hari rèhu mi sa ne'e.'

24 Èle èèna ka, ji'i lèpa. D'ai nèi ka, ji'i lolo lii dhu mu moa sèra dènge ama ji'i.

25 Nèbhu-nèbhu, nganga'a ji'i èla. Hèia ama ji'i pua hari ji'i mai hèli nganga'a sa Masir ne'e.

26 Te ngaa ji'i dhaa na, 'Ama, ee! Ji'i la'a heka sa nèi. Te ai g'ana dhèu aae na dhu moa le, aku nèngu na, ladhe ji'i ngèti boe ari ji'i dhu limuri na, bisa heka ji'i pad'elo rèhu sa nèi. De ladhe ari ji'i la'e hèi, na heka ji'i la'a kèna.'

27 Ama ji'i peka hari, aku nèngu na, 'Miu me'a kahèi, si ma? Dhèu èmu ja'a Rahel èèna, ana na dhoka dua di.

28 Ana uuru èèna, aad'o heka. Ele boe badha hui na'e aa'i le. Nèti èèna ka, ja'a kèdhi heka rèhu na toke d'ai sange ne'e.

29 Ladhe miu mèti hari ana limuri ne, ho sèmi na abhu j'aj'èra, èèna miu paj'èra ja'a dhèu heka ne'e. Ladhe sèmi èèna na, ja'a madhe dènge kèna.'

30-31 Nèti èèna ka, ama, ladhe ja'a lèpa kèti boe dènge ari ji'i ne, ama ji'i madhe dènge kèna. Te samanga na dhu pa'èki dènge ana ne'e di. Dènge ètu d'ara haheka na ne'e, ladhe ji'i tao ne tabha j'èra, tatu na madhe dènge kèna.

32 Ngaa hari, ja'a moa le mi ama ku, peka na, 'Ja'a ka dhu tago ana ne'e. Ladhe ja'a kèti heka ana ne'e mai sa madha ama, ja'a ka tago sasala na, toke d'ai ja'a madhe.'

33 Nèti èèna ka, ja'a manèngi sèmi ne'e, ama wakil: hud'i laa ja'a ka pea mi ne'e gati nèngu,

sèna ka ja'a j'aj'i ènu ama wakil. Hia ne lèpa dènge a'a na si.

³⁴ Ladhe ana ne'e la'e boe, ja'a bisa boe lèpa kahèi. D'ara ja'a la'e boe ladhe j'aj'èra ama ji'i toke madhe.”

45

Yusuf patadhe ngi'u mi a'ari na, aa na manèngi sèna ka ama na si pidha asa Masir

¹ Ropa tadèngi nare lii Yahuda na, d'ara Yusuf roe bhilu, toke taha nare boe ètu madha dhèu sab'a na sèra. Nèti èna ka, na hia ra lasi asa li'u, sèna ka mesa na di, dènge a'ari na ètu d'ara èmu. Dènge j'ara ne'e, nèngu bisa patadhe iisi na, mi a'ari na sèra.

² Hèia dhèu sab'a se'e kalua asa li'u, ka Yusuf tangi dènge d'ara pèd'a. Lii tangi na mèdhu, ka dhèu-dhèu Masir ètu li'u sèra tadèngi kahèi. Mesa boe dhèu ètu li'u sèra, te dhèu ètu èmu dhèu aae tadèngi kahèi.

³ Ka Yusuf peka mola-mola dènge a'ari na si, aku nèngu na, “A'ari, ee! Ja'a ne'e ka Yusuf èna! Ama ku mamuri era, do?”

Ropa tadèngi rare, a'a na sèra madha'u titu kèna. Ra bisa heka bhoke hèb'a padhai lii ngaa èci sa.

⁴ Hèia Yusuf paroa si, peka na, “Mai ku padètu-dètu dènge ja'a.”

Ka ara lasi padètu sa madha Yusuf. Ka na peka hari, “Ja'a ne, Yusuf, dhu uru èna, miu pahia eele asa Masir ne'e.

⁵ Miu se tare'a pahie eele ja'a. Te ngaa mage miu madha'u, aa baku peka cee ka dhu sala. Lula

Ama Lamatua ka dhu hia uuru ja'a mai sa ne'e. Ho dènge j'ara ne'e, Na pake ja'a ho hia mamuri mi dhèu ae. Sèna ka baku madhe manganga.

⁶ Rai manganga ne heka dua tèu kèna. Lèmi tèu era. Bèli-camèd'a dhèu tao heka oka-tedhe, sèla heka, aa abhu heka nganga'a hèru èj'i lai.

⁷ Dènge j'ara dhu èdhi te'a boe ne, Ama Lamatua hia ja'a mai asa ne'e uru nèti miu. Sèna ka, miu dènge ana-èpu miu abhu mamuri.

⁸ De dhu lèke, nèti boe tatao miu ka ja'a d'ai era ne'e, te ngaa tatao Ama Lamatua di. Nèngu ka dhu hia ja'a j'aj'i ai g'ana dhèu aae Masir. Ka ja'a j'aj'i mi kapala urusan ètu d'ara èmu dhèu aae. Abhu boe dhèu leo èci sa dhu kapai risi nèti ja'a.

⁹ De miu lami ka lai-lai ne, ho peka lii padhai lii ja'a ne dènge ama ku, sèmi ne'e: 'Yusuf, ana ama ku, mamuri era! Nèngu j'aj'i le dhèu kapai ètu rai Masir. Na manèngi ama ku la'e lai-lai asa nèi.

¹⁰ Ho èèna na, ama pea ètu rai Gosen padètu dènge nèngu. Era na be'a aa taleo. Sèna ka ama bisa piara kahib'i-kalèbho, kahib'i-ka'ia dènge sapi aa'i-aa'i ra. Aa na manèngi kahèi ho ama la'e dènge ana-èpu, dènge isi èmu, dènge mèdha-panyau, ho pea taruu mi nèi.*

¹¹ Ladhe ama pea ètu Gosen, nèngu ladhe-leru ama ètu nèi. Te rai manganga lèmi tèu era. Sèna ka na tenge j'ara ho ama dènge ana-èpu, aa dènge badha-manu bisa mamuri dènge be'a.'”

* **45:10** Rai Gosen èèna, ngara era èci ètu rai Masir.

12 Yusuf peka nare hèia, na padhai lii hari, peka na, “Miu unu mi mèdhi le, si? Aa èu kahèi, Benyamin. Ja'a ne'e, tare'a-re'a Yusuf.

13 De miu peka dènge ama èdhi, na, ja'a ne'e dènge koasa kapai titu kèna, ètu kabarai Masir ne'e. Aa lolo dènge ama, ngaa aa'i-aa'i dhu miu mèdhi le ètu ne'e. Ho èèna na, karohe mèti ama sa ne'e mai!”

14 Èle èèna ka, liku nare ari na Benyamin, hèia dua ra tangi.

15 Sèmi èèna kahèi, na liku nare a'a na si èci-èci, ka na uu si. Ka heka ra bani padhai lii dènge ne kèna.

Dhèu aae Masir sèmi nare a'ari Yusuf sèra

16 Ropa dhèu aae dènge dhèu-dhèu kapai na sèra, tadèngi rare a'ari Yusuf mai asa Masir, ra karej'e kahèi.

17 Ka dhèu aae peka dènge Yusuf, aku nèngu na, “Ari! Peka dènge a'ari èu sèra, ho hua ka nganga'a asa dedha keled'ei rèngu, sèna ka rèti sa Kana'an.

18 Aa peka dènge si, rèti ama mu dènge ana-èpu aa'i-aa'i, mai pea sa ne'e. D'ai ne'e, pe ja'a hia rèngu rai, era dhu hèu mènghi risi, sèna ka rèngu bisa mamuri nèti isi rai èèna.

19 Aa hia rèti mema dènge kareta pèri-pèri nèti ne'e, ho sèna ka hua ana iiki-ana iiki dènge ama mu.

20 Baku ra pangee mèdha-panyau dhu rèngu bisa boe nedhe rèti, te, ngaa-ngaa dhu be'a ètu rai Masir ne, èèna na j'aj'i unu rèngu.”

21 Tadèngi sèmi èèna, ka Yusuf hia si kareta pèri-pèri bua, dènge parèko ra'a j'ara, sama

sèmi lii paredha dhèu aae. Aa a'ari na[†] pa'èra ka, ho lèpa madhutu lii paredha dhèu aae.

²² Ka Yusuf hia si mèdha-papake dhu hiu, ca dhèu ca pasa. Te ngaa Benyamin, na hia doi iia tèlu ngasu, dènge mèdha-papake dhu hiu, lèmi pasa.

²³ Yusuf pa'adhu mèdha-panyau dhu be'a risi nèti Masir hia ama na. Rèngu hua mi dedha keled'ei canguru ngi'u. Sèmi èèna kahèi, na hia are, roti, dènge nganga'a ae-ae, dhu j'aj'i parèko j'ara, lod'o dhu rèngu mulai pakèd'i nèti Kana'an asa Masir. Nganga'a se, ra hua ètu dedha keled'ei dhu leo hari canguru ngi'u.

²⁴ Èle èèna ka, na hia si lèpa, aa na moa si, aku nèngu na, “Miu baku patao-palaha ètu talora j'ara, ee!”

Yakob tadèngi na Yusuf mamuri era

²⁵ Hèia ra pakèd'i ka lasi sa ama ra ètu Kana'an.

²⁶ D'ai nèi ka, ra lolo dènge ama ra, peka na, “Ama! Ana mu Yusuf na, dhu mamuri era di. Na j'aj'i le dhèu kapai, ka na paredha ètu rai Masir!”

Yakob tadèngi hiu-hiu na, loo-loo sène, te na lèka boe.

²⁷ Te ngaa ropa na tadèngi nare lii lolo rèngu sèra, aa na ladhe nèdhi kareta dhu Yusuf pa'adhu mai ho hua ne asa Masir, heka na lèka kèna.

²⁸ Hèia na padhai lii, aku nèngu na, “Hea! De ana ja'a dhu mamuri era di! Ja'a heka karej'e

[†] **45:21** Madhutu sasuri dhu uru-uru sèra, peka na “ana-ana nèti Isra'el sèra madhutu lii paredha dhèu aae.” Isra'el ne, ngara leo nèti Yakob.

kèna. Ja'a hud'i laku kèdhi ku ne, heka ja'a madhe dènge karej'e kèna.”

46

Yakob dènge isi èmu na pa'èra mèdha neo pakèd'i asa rai Masir

¹ Èle èèna ka, Yakob* si pa'èra ka mèdha ra, ka ra pakèd'i nèti Kana'an. Ropa ra d'ai rae Barseba, ka na roro badha tao korban hia Lamatua, dhu uru na ama na Isak mangaj'i.

² Mèda ca lod'o ka na nii. Ètu d'ara nii ne'e, na tadèngi na Ama Lamatua paroa ne, peka na, “Yakob! Yakob! Èu kèd'i ho nanene ku la!”
Hèia na dhaa, peka na, “Nga tao, Ama?”

³ Ka Lamatua peka na, “Ja'a ne, Ama Lamatua dhu ama mu mangaj'i nèti uru ka. Mage èu madha'u kahèi lamu Masir. Te èèna na, Ja'a tao ana-èpu èu j'aj'i suku kapai ètu rai nèi.

⁴ Ja'a laku hèi Masir sama-sama dènge èu. Ho ladhe èèna na, Ja'a kahèi dhu kèti hari ana-èpu èu lèpa asa rai Kana'an ne'e. Ropa èu madhe, na, ana mu Yusuf madhèdi ètu baboa èu.”

⁵ Èle èèna ka, Yakob dènge ana-ana na sèra,† lasi taruu tèke eele rae Barseba. Ra paca'e ne dènge bhèni-ana iiki na asa kareta sèra dhu dhèu aae Masir pa'adhu hia si.

⁶⁻⁷ Rèti aa'i mèu-mèu mèdha-panyau dènge badha-manu dhu j'aj'i kakaja rèngu ètu rai

* **46:1** Sasuri lii Ibrani peka na, “Isra'el pa'èra ka mèdha ra, ka ra pakèd'i”. † **46:5** Sasuri lii Ibrani peka na, “Ana-ana Isra'el rèti dènge ama ra Yakob.”

Kana'an. Hèia Yakob dènge ana-èpu na, bhèni-mone aa'i-aa'i ra pakèd'i ka lasi rai Masir.

Ana-èpu Yakob dhu madhutu lasi sa Masir

⁸ Ana-èpu Yakob dhu madhutu lasi asa Masir, nuka se'e:‡

Ruben, ana uuru na.

⁹ Ana-ana na ka: Henok, Palu, Hesron dènge Karmi.

¹⁰ Simeon, dènge ana-ana na: Yemuel, Yamin, Ohat, Yakin, dènge Sohar. Dènge Saul kahèi, ana na nèti dhèu èmu na bhèni Kana'an.

¹¹ Lewi, dènge ana-ana na: Gerson, Kehat, dènge Merari.

¹² Yahuda, dènge ana-ana na: Sela, Peres, dènge Sera. Ana Yahuda dhu leo, Er dènge Onan, madhe le ètu Kana'an. Na nèti dènge ana-ana Peres, Hesron dènge Hamul.

¹³ Isaskar, dènge ana-ana na: Tola, Pua, Ayub, dènge Simron.

¹⁴ Sebulon, dènge ana-ana na: Seret, Elon, dènge Jahleel.

¹⁵ Rèngu se'e, ana-ana nèti Yakob dènge dhèu èmu na Lea, lod'o rèngu pea ètu Mesopotamia. Ana bhèni rèngu èci, ngara na Dina. Ana-èpu nèti Yakob dènge Lea, aa'i-aa'i ra 33 (tèlu nguru tèlu) dhèu.

¹⁶ Aa Yakob abhu ana-ana dènge dhèu èmu dhu leo hari. Nuka: Gad, dènge ana-ana na: Sifion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi dènge Areli.

‡ **46:8** Sasuri lii Ibrani peka na, “ana-èpu Isra'el”.

17 Aser, dènge ana-ana na: Yimna, Yiswa, Yiswi, Beria, dènge ana hènì ra èci, ngara na Sera.

Beria, dènge ana le kahèi: Heber dènge Malkiel.

18 Rèngu aa'i-aa'i ra, canguru èna dhèu. Ana-èpu nèti Yakob dènge dhèu èmu na Silpa. Silpa ne'e ka dhu Laban hia j'aj'i ènu nèti Lea, dhèu èmu uru Yakob na.

19 Aa ana-ana nèti Yakob dènge dhèu èmu na bhèni leo hari, ngara na Rahel, nuka: Yusuf dènge Benyamin.

20 Lod'o èèna, Yusuf leo le dènge Asnat ètu Masir. Ama Asnat èèna, ama agama ètu kota On. Ngara na, Potifera. Ana-ana Yusuf dènge Asnat: Efraim dènge Manase.

21 Benyamin madhutu hèi lasi Masir dènge ana-ana na: Bela, Beker, Asibel, Gera, Naaman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim dènge Aret.

22 Ana-èpu Yakob dènge dhèu èmu na Rahel, canguru èpa dhèu.

23 Dhèu èmu Yakob èci hari, ngara na Bilha. Ana-ana ra, Dan, dènge Naftali.

Ana Dan, ngara na Husim.

24 Ana nèti Naftali: Yasel, Guni, Yeser dènge Silem.

25 Yakob dènge dhèu èmu na Bilha, ana-èpu rèngu dhèu pidhu. Bilha ne, ènu nèti Rahel, dhu na abhu nèti ama na Laban.

26 De ana-èpu Yakob dhu lasi Masir, aa'i-aa'i ra dhèu 66 (èna nguru èna) dhèu. Se'e se, ige mèka dènge dhèu èmu nèti ana-ana nèngu sèra.

²⁷ Ladhe tabha dènge ana-ana Yusuf dhu ina na nara iisi ètu Masir dhèu dua, na Yakob dènge ana-èpu aa'i-aa'i ra si, 70 (pidhu nguru) dhèu.

Yakob paraga hari dènge ana na Yusuf

²⁸ Ropa ra dètu dènge Masir, Yakob pua Yahuda la'e uuru, paroa Yusuf ho mai paraga dènge ne ètu Gosen. Ropa ra d'ai Gosen,

²⁹ Yusuf ca'e nare kareta na, mai paraga dènge ama na. Ropa ra paraga, liku nare ama na, ka na tangi nèbhu bia.

³⁰ Hèia Yakob padhai lii dènge Yusuf, aku nèngu na, “Ana, ee! Ja'a unu ku kèdhi le èu. Aa ja'a ke'a le èu mamuri era. De ladhe ja'a madhe èèna ka oo, ngaa-ngaa tao heka.”

³¹ Ka Yusuf peka dènge a'ari na aa'i-aa'i, peka na, “Ja'a laku peka ku dènge dhèu aae, sèna ka ne'a na a'ari ja'a mai le nèti Kana'an.

³² Aa, pe ja'a peka kahèi dènge ne, miu biasa ani kahib'i-kalèbho dènge sapi. Nèti èèna ka, miu mèti dènge badha-manu dènge mèdha-panyau miu nèti Kana'an.

³³ De ladhe dhèu aae paroa miu, ho na karèi miu biasa sab'a ngaa,

³⁴ na, miu dhaa ne peka na, miu se aa'i-aa'i mi nèti ana iiki ka mai piara badha, sama sèmi bèi-baki ji'i. Sèna ka na pua miu pea ètu rai Gosen.” Yusuf peka sèmi èèna, lula dhèu Masir madenge pea pa'èci dènge ana madhutu badha.

47

Dhèu aae hia a'ari Yusuf era pea

1-2 Èle èèna ka, Yusuf dènge a'ari na dhèu lèmi, lasi paraga dènge dhèu aae. D'ai madha dhèu aae, ka Yusuf patadha si dènge dhèu aae, ka na peka na, “Ama dhèu aae! Ama ku dènge a'ari ku mai le nèti Kana'an. Rèngu mai dènge kahib'i-kalèbho, sapi, dènge mèdha-panyau aa'i-aa'i ra. Nuka ra ètu rai Gosen nèi.”

3 Dhèu aae karèi si, aku nèngu na, “Sasab'a miu ngaa?”

Ra dhaa, peka na, “Ji'i se, ana madhutu badha, sama sèmi bèi-baki ji'i sèra.

4 Limuri ne'e, ètu rai ji'i Kana'an, hèru hadhu madhera, ka nganga'a dènge j'u'u tèdhi heka. Nèti èèna ka, ji'i mai taha asa kabarai ne'e. Ngèti dènge badha-manu ji'i. De ji'i manèngi ama dhèu aae, ho hia ji'i pea ètu rai Gosen, sèna ka ji'i piara badha ji'i ètu nèi.”

5 Hèia dhèu aae padhai lii dènge Yusuf sèmi ne'e: “Ama mu dènge a'ari mu ètu ne'e le.

6 De hud'i laa rèngu tao kabarai ne'e, sama sèmi kabarai rèngu. Madhutu kake'a ja'a, Gosen èèna era dhu be'a risi nèti era leo ètu rai Masir ne'e. De be'a risi rèngu pea ètu èèna ka la. Aa ladhe rèngu cee dhu ladhe-leru badha dènge hua iia, na ja'a hia badha ja'a ho na piara si ètu èèna.”

7 Èle èèna hèia, Yusuf patadhe ama na dènge dhèu aae. Ka Yakob manèngi mi Ama Lamatua, sèna ka hia mènngi-nale mi dhèu aae.

8 Dhèu aae karèi Yakob, aku nèngu na, “Ama umur pèri tèu kèna?”

9 Yakob dhaa, “Umur ja'a cangasu tèlu nguru tèu kèna, te ngaa ja'a pea boe mi ca era sa.

Bèi-baki ja'a sèmi èèna kahèi. Ladhe pakasame dènge rèngu, na umur ja'a kura nèti rèngu. Te ngaa mamuri ja'a pènu dènge j'aj'èra.”

¹⁰ Hèia Yakob manèngi parmisi neo lèpa. Te ngaa kalua mèka nèti d'ara èmu, na manèngi hari ca tèka mi Lamatua ho sèna ka hia berkat mi dhèu aae.

¹¹ Èle èèna ka, Yusuf pad'elo era pea hia a'ari na si ètu Gosen, madhutu lii pua dhèu aae deo na. Era èèna be'a titu kèna. (Ra pangare era èèna 'Rameses'.) Ka ama na dènge a'ari na sèra pea taruu ètu èèna.

¹² Hèia Yusuf sadia nganga'a hia ama na, a'ari na, dènge ana dhèu èmu ra, aa'i-aa'i ra, nèti dhèu kapai toke d'ai ana susu.

Tèu manganga ètu rai Masir

¹³ Taa èèna, rai manganga titu kèna, tèdhi boe nganga'a ca lamusi sa ètu mia-mia. Nèti Masir toke Kana'an, dhèu-dhèu manganga roe ca palèpa, taga nèti ra'a-rinu heka. Dhèu bisa heka sab'a ngaa-ngaa, lula manganga titu kèna.

¹⁴ Dhèu-dhèu nèti d'ara rae-rae ètu Masir, sèmi èèna kahèi dhèu-dhèu nèti d'ara rae-rae ètu Kana'an, mai hèli nganga'a ètu Yusuf. Doi-doi dhu na sèmi sèra, na pakaboko aa'i ka, la'e tèke asa èmu dhèu aae.

¹⁵ Tèu èèna, èla aa'i doi dhèu Masir dènge dhèu Kana'an ka ra bisa heka hèli nganga'a. Hèia ra mai roma iisi mi Yusuf, aku rèngu na, “Ama wakil! Hia ku ji'i nganga'a ciki la, sèna ka ji'i baku madhe manganga. Te doi ji'i, èla aa'i mèu-mèu le.”

16 Hèia Yusuf dhaa, peka na, “Ladhe tare'a doi miu aad'o heka, na sèmi ne'e ka la! Mèti badha miu, ho pasilu dènge ngang'a.”

17 Ka dhèu se'e mai pasilu badha ra dènge ngang'a. Badha-badha sèmi jara, kahib'i-ka'ia, kahib'i-kalèbho, sapi, dènge keled'ei. Lula tèu èèna, Yusuf dhu moa tèke le.

18 Tèu mai na, rèngu mai hari sa madha Yusuf, ka ra peka, “Ama wakil, ee! Ji'i peka tare'a-re'a kèna. Doi ji'i dènge badha ji'i ama pasilu aa'i-aa'i le. Limuri ne'e, ji'i dènge heka ngaa-ngaa. Dhu ètu ji'i dhodhoka ngi'u dènge rai ji'i di.

19 Baku tèke eele ji'i madhe manganga. Te ladhe ji'i madhe na, cee ka dhu sab'a oka-tedhe se'e? De hua iia, ama wakil more ji'i, ho j'aj'i ènu mu. Aa more aa'i rai ji'i kahèi. Pe, èèna na, ama hia hini ho ji'i sèla hia ama. Gaji dènge kab'ua rai ji'i, ama pasilu dènge ngang'a. Sad'i ji'i baku madhe manganga.”

20 Lula rai manganga ae, ka dhèu Masir pahie aa'i rai rèngu. Nèti èèna ka, Yusuf hèli nara aa'i rai ètu Masir j'aj'i mi pusaka dhèu aae.

21 Dènge j'ara sèmi èèna ka, dhèu Masir aa'i-aa'i ra j'aj'i ènu nèti dhèu aae.*

22 Dhoka rai unu ama agama sèra di, Yusuf hèli nare boe, te dhèu aae hia taruu dhèu se ngang'a na. Nèti èèna ka, dhèu se pahie boe rai rèngu.

23 Lod'o èèna, Yusuf peka dènge ana kabarai sèra, aku nèngu na, “Naa! Miu j'aj'i le ènu nèti dhèu aae. Ja'a hèli kore aa'i le, rai miu hia dhèu

* **47:21** Abhu sasuri lii Ibrani dhu peka kahèi na “Yusuf pidha eele dhèu aa'i-aa'i ra asa d'ara kota.”

aae. De mere hini se'e ho lami sèla ka mi dedha rai sèra.

²⁴ Ladhe miu puu-g'ètu na, bagi mi lèmi. Ho ca pala hia dhèu aae. Aa èpa pala sèra, miu tao hini dènge mi pake mi'a-minu dènge a'ari miu."

²⁵ Hèia ra dhaa, aku rèngu na, "Ama pama-muri ji'i le, de ji'i manèngi tarima kasi. Ji'i neo j'aj'i ènu nèti dhèu aae."

²⁶ Nèti èèna ka, Yusuf tao madha j'ara ne'e, j'aj'i ad'a kabarai ètu Masir. Ladhe ra puru rare are na, ra bagi mi lèmi pala. Ho ca pala rèngu hia mi dhèu aae. Aa èpa pala rèngu abhu. Te ngaa rai ama agama sèra, dhèu aae hèli boe. Ad'a èèna, ra pake taruu.

Yusuf jaji na nèngu padhane ama na Yakob ètu era ro'a bèi-baki ra

²⁷ Karèi nèti lod'o èèna, dhèu Isra'el pea taruu ka ètu Masir, ètu rai Gosen. Ra j'aj'i dhèu kaja, aa ana-èpu rèngu asa tabha ae.

²⁸ Ètu Masir, Yakob mamuri hari 17 (canguru pidhu) tèu era. J'aj'i umur Yakob aa'i-aa'i ra, 147 (cangasu èpa nguru pidhu) tèu.

²⁹ Lod'o dètu na madhe èèna, na paroa Yusuf, ka na padhai lii dènge ne, aku nèngu na, "Ana Yusuf! Ja'a rasa na, mamuri ja'a madhera heka. Nèbhu heka, Lamatua paroa ja'a lèpa kèna. Èèna ka ja'a manèngi sèna ka ladhe èu sue ja'a, èu subha sèna ka baku padhane ja'a ètu rai Masir ne'e.

³⁰ Èu hud'i mèti ngi'u aae ja'a, ho padhane asa era ro'a bèi-baki èdhi. Ho èu padhane ja'a ètu èèna. Ne'e ne, dad'èi d'ara ama."

Ka Yusuf dhaa ne, aku nèngu na, “Be'a ama! Ladhe dad'èi ama ku kèna, na ja'a madhutu.”

³¹ Ka Yakob padhai lii hari, peka na, “De ladhe sèmi èèna, èu hud'i subha uuru ku, ho ke'a na èu madhutu dad'èi ama.”

Hèia Yusuf subha madhutu dad'èi Yakob. Ka Yakob patitu kètu urutuu ètu dedha era j'unu na, ka na manèngi makasi mi Ama Lamatua.

48

Yakob manèngi Lamatua ho hia mènghi-nale mi ana-ana Yusuf, Efraim dènge Manase

¹ Nèbhu boe ka, dhèu lasi peka dènge Yusuf na, ama na pèd'a aae. Hèia la'e nèti dènge ana na, Efraim dènge Manase, sèna ka lasi ladhe baki ra Yakob.

² Ropa Yakob tadèngi Yusuf si mai le, ka na pakaseti madhèdi.

³ Hèia na padhai lii dènge Yusuf, aku nèngu na, “Ana Yusuf, ee! Ama Lamatua dhu dènge Koasa Kapai Risi na, uru èèna, Na pad'elo le iisi Na dènge ja'a ètu rae Lus, ètu rai Kana'an. Ètu nèi, Na moa tèke mi ja'a.

⁴ Na padhai lii, peka na, ‘Bèli-camèd'a Ja'a hia ana-èpu èu j'aj'i ae, ho rèngu j'aj'i suku dhu kapai. Rai ne'e ne, ja'a hia j'aj'i unu rèngu, ho j'aj'i pusaka ra toke d'ai rai-haha èle.’

⁵ Aa ana èu Efraim dènge Manase èèna, hak rèngu sèmi ne'e ka: lod'o dhu ja'a d'ai Masir na, mere iisi le rèngu dua ra. Masi ka sèmi èèna, ja'a tao rèngu sèmi ana d'èlu ja'a, sama sèmi Ruben dènge Simeon.

6 Aa ladhe bèli-camèd'a èu abhu hari ana, na èèna di unu èu kèna. Ja'a tao boe rèngu sèmi ana d'èlu ja'a. Pe pusaka ra, rèngu abhu nèti a'a ra, Efraim dènge Manase.

7 Ja'a tao sèmi èèna, sèna ka èdhi sanèd'e ina mu Rahel. Lod'o ji'i mai nèti Mesopotamia asa Kana'an, d'ai talora j'ara, ina mu madhe ropa nara iisi aa'i. Èèna na, ji'i dètu rae Efrata ètu rai Kana'an. Lod'o èèna, ja'a susa d'ai seli. Ka ja'a padhane ne ètu sebhe j'ara la'e asa rae Efrata." (Limuri ne, rae èèna ra gati ngara na *Betlehem*.)

8 Ropa Yakob* padhai lii nare sèmi èèna hèia, na boti kètu na, ladhe nèdhi ana-ana Yusuf ètu èèna. Hèia na karèi Yusuf, aku nèngu na, "Se'e se, ana cee?"

9 Ka Yusuf dhaa, "Se'e, ana dhu Ama Lamatua hia ja'a ètu Masir."

Yakob peka hari, "Ladhe sèmi èèna, na hia ra mai padètu dènge ja'a, ho ja'a manèngi Ama Lamatua hia si mènghi-nale."

10 Yakob heka le, aa musi madha na ahu le. Na ladhe nèdhi be'a heka. Hèia Yusuf nèti ana na sèra padètu asa madha Yakob, ka na liku nare si, aa na uu si dua ra.

11 Ka na peka dènge Yusuf, aku nèngu na, "Nèbhu nare sange ne'e, ja'a pangee na, ja'a bisa heka kèdhi rèhu èu. Te ngaa Ama Lamatua, tao risi eele nèti ngaa dhu ja'a ngee, toke ja'a bisa kèdhi ana-ana èu kahèi."

12 Hèia Yusuf hari eele ana na dhèu dua sèra nèti madha Yakob,† ka na patitu kètu urutuu na,

* **48:8** Sasuri lii Ibrani peka na "Isra'el padhai lii". † **48:12** Sasuri lii Ibrani peka na, "Yusuf pa'eso ana na nèti talora aae kètu urutuu Yakob."

aa na pacud'u rèhu na d'ai rai, ètu madha ama na.

¹³ Èle èèna ka, Yusuf kèd'i. Na nare ana na dhèu dua sèra, ka na hia ra titu padètu-dètu dènge ama na. Na patitu ana uuru na Manase, re bèka g'ana Yakob. Aa ana ka dua, Efraim, re bèka kariu Yakob.

¹⁴ Te ngaa ropa Yakob soro ai na neo manèngi mènghi-nale hia ana dua sèra, na soro ai g'ana na mi kètu Efraim, aa ai kariu mi kètu Manase.

¹⁵ Ka na manèngi Ama Lamatua hia berkat mi Yusuf, peka na,

“Baki mu Isak,
dènge ama na Abraham,
dua ra madhutu taruu dad'èi Ama
Lamatua.

Ama Lamatua ladhe-leru ja'a kahèi, nèti ana ngèru toke d'ai deo ne'e ne.

¹⁶ Na pakaj'èu ja'a nèti rupa-rupa sasusa.‡
De ja'a manèngi sèna ka Na hia mènghi-
nale mi ana èu se'e, dènge ana-èpu ra.

Aa ladhe ra manèngi-mangaj'i mi Ama Lamatua,
ra bhèlu boe ale kolongara baki Abraham,
kolongara Isak, aa kolongara ja'a,
sèna ka ana-èpu rèngu asa bèba-kacanga,
ho j'aj'i kapai ètu rai-haha ne'e.”

‡ **48:16** Sasuri lii Ibrani peka na, “Ja'a manèngi sèna ka ana pajuu Ama Lamatua nèti sorga mai ho pakaj'èu nèti ja'a rupa-rupa j'aj'èra.” Te ngaa abhu kahèi dhèu d'èlu-mèu peka na, Ama Lamatua ka dhu pad'elo iisi Na, ropa Na pake ana pajuu na nèti sorga mai ho patalale Yakob nèti rupa-rupa j'aj'èra. Ladhe ètu *Lii Lolo Uuru* 16:7; 21:17; 22:11,15.

17 Te ngaa ropa Yusuf ladhe nèdhi ama na tao ai g'ana na mi kètu Efraim, hèia kèpe nare ai ama na, ho tao sa kètu a'a na Manase.

18 Ka na peka dènge ama na, “Ama, ee! Baku tao sèmi èèna. Nèngu ne, ari Efraim. Nèngu ana limuri. De ai g'ana ama hud'i tao sa kètu a'a na Manase. Lula èèna hak ana uuru.”

19 Te ngaa ama na Yakob d'èi boe. Ka na peka na, “Ana, ee! Ja'a ke'a. Ladhe èèna na, Manase j'aj'i èra, aa ana-èpu na tabha ae, ho j'aj'i suku kapai. Te ngaa ari na Efraim èèna, bèli-camèd'a kapai risi hari nèti nèngu. Sèmi èèna kahèi ana-èpu na ae risi eele hari, ho ladhe èèna na, rèngu j'aj'i suku-suku dhu kapai aae.”

20 Ka na peka dènge ana se dua ra, “Ladhe dhèu Isra'el manèngi Ama Lamatua ho hia mamèngi-nale mi dhèu, rèngu ale ngara miu dua mi hèi. Ladhe èèna na, ra peka sèmi ne'e: 'Ji'i sanao sèna ka Ama Lamatua hia mamèngi-nale mi èu, sama sèmi Na hia mi Efraim dènge Manase.'”

Dènge j'ara ne'e, Yakob ale uuru ngara Efraim nèti ngara a'a na Manase.

21 Èle èèna, hèia Yakob padhai lii dènge Yusuf, peka na, “Ana, ee! Ja'a nèbhu heka madhe. Te ngaa Ama Lamatua dènge miu, ho èèna na nèti hari miu asa era pea-palu'u bèi-baki miu.

22 Te ngaa ne'e ne, ja'a hia èu risi eele nèti a'ari èu. Aa ja'a hia tabha èu, ledhe ètu rai Kana'an èèna, dhu uru na ja'a kore nèti dhèu Amori, lod'o ja'a segi rèngu ètu d'ara pamusu.”

49

Yakob peka tatao ana na si èci-èci, aa manèngi berkat nèti Lamatua

¹ Hèia Yakob pua ana na aa'i-aa'i ra pakaboko. Ropa ra kaboko aa'i, na peka dènge si, aku nèngu na, “Ana ja'a aa'i-aa'i! Mai padètu dènge ja'a. Te ja'a neo peka dènge miu j'ara mamuri mi èci-èci lod'o limuri.”

² Ka na peka mema dènge ana-ana na si, aku nèngu na,
“Sèmi ne'e, ana-ana Yakob! Mai titu lingu mere ja'a.

Mi nanene, ama miu Isra'el ne, neo padhai lii.

³ *Ruben!* Èu ne, ana ja'a dhu uru tèka! Èu ne'e tatea ja'a, dènge ai g'ana ja'a. Dhèu pakab'ua risi èu.

⁴ Te ngaa d'ara èu èra boe, sama sèmi rii dhasi dhu la'e-mai la'e-mai. Cag'ag'a laa, èu lamu j'unu dènge dhèu èmu ja'a, ka pakaj'alu era j'unu ama èu. Tatao èu èèna ka, pamanahu eele kolongara ca dhèu a'a.

⁵ *Simeon dènge Lewi!* Miu dua mi ca rupa. Miu dua mi, malai titu kèna ded'e samala, ho paj'èra dhèu.

⁶ Ladhe miu pare pama'ète kalua haga sapi, ho ra kapod'e reo-reo ètu era, na lèke dad'èi miu kèna. Aa bhabhelu miu hari, ladhe miu kadhi ngutu, na mi pamadhe dhèu. Nèti èèna ka, ja'a pahae boe lii padhai lii miu. Aa ja'a d'èi boe tao madha-dhilu mi lii langu miu.

⁷ Nèti èèna ka, ja'a dhoo bhelu-katub'a miu ne, te seli-kolane nga! Dènge nanasa miu dhu dènge boe sasue ciki sa hèi. Ladhe èèna na, miu pasae

unu mi, bhelu-katub'a miu sèra. Ho èèna na, Lamatua ceb'e ana-èpu miu, asa g'ana asa kariu. Ka ra paceb'a asa mia-mia, ètu dedha rai Isra'el.

⁸ *Yahuda!* Ngara èu ne, sasoa na, 'koa-kio'. A'ari èu èèna na ra koa èu, aa ra pacud'u kètu ho pakab'ua èu. Èu ne, j'èli musu èu, toke ra bisa heka doa kètu.

⁹ Èu ne, sama sèmi singa ngèru dhu èra, ho tenge ngang'a unu mu. Aa èu ne, sama sèmi singa mone, dhu tèku iisi neo bhèj'i; èci sa bani boe pagagai dènge èu. Èu kahèi sèmi singa rena, dhu madhenge ana; èci sa bani boe gagu. Èci èèna ka dènge èu. Dhèu èci sa bani boe padadisi, aa bani boe tao macam-macam mi dedha èu.

¹⁰ Èèna na èu mèd'u paredha. Ana-èpu èu oo rèd'u paredha padhutu-dhutu, toke abhu èci dhu hak nèngu risi eele nèti cahag'e, ho nèd'u paredha na. Ka dhèu aa'i-aa'i ètu rai-haha ne'e, pahaha iisi ho nanene lii paredha nèngu hèi.✧

¹¹ Èèna na, èu ne mamuri dènge karej'e-karae. Èu neo ngaa, na abhu. Èu neo tao ngaa, na j'aj'i! Aa ladhe èèna na, badha-manu, dènge isi rai nèti oka-tedhe èu, asa ae d'ai ceb'e lebhe eele hèi.

¹² Nganga'a-nginu èu, dhu be'a hua, aa dhu èle boe.

¹³ *Sebolon!* Rai pusaka dhu èu unu, kapai seli, nèti nebhe dhasi toke d'ai too dènge kota Sidon. Kapa-kapa mai nèti mia-mia ho panahu dènge be'a ètu d'ara hèb'a-namo dhasi èu.

✧ **49:10** Mateos 1:3

14-15 *Isaskar!* Èu ne, sama sèmi keled'ei dhu èra, te ngaa èu kètu hadhu papake na aad'o. Ladhe èu j'unu ètu talora j'ara,* dhèu èci sa bisa boe pakèd'i èu ho kako taruu. Te ngaa ladhe èu mèdhi rae ètu ca bèka nèi be'a, èci sa dhae pua mèka èèna ka, mu pasae mèti le mèdha-panyau èu ho lamu. Tatu èu sama sèmi èèna ka!

16 *Dan!* Ngara èu ne, sasoa na, 'dhèu pama'ète lii'. Aa èu ne, dènge ana-èpu èu, ladhe bèli-camèd'a pama'ète lii nèti dhèu èu Isra'el sèra, dènge boe bia ca bèka.

17 Aa èu ne, sama èci èèna ka dènge mege kaisao dhu j'unu ètu sebhe j'ara. Dhèu ca'e jara ho èèna na, èu kadhi haga jara èèna nèti kabodho, toke dhèu manahu sa rai.

18 O LAMATUA! Ja'a ke'a na Èu hia mamuri mi ji'i aa'i-aa'i mi.

19 *Gad!* Ngara èu, lii na oe èci èèna ka dènge, 'age'. Ladhe èèna na, dhèu parapo mai age èu, te ngaa èu kabèli hari age si, ka mu segi si.

20 *Aser!* Ladhe èèna isi rai nèti oka-tedhe èu be'a risi, d'ai èu tao koki dhu be'a bia, ka dhèu aae-dhèu kapai mai hèli ètu èu.

21 *Naftali!* Èu ne sama sèmi rusa hui, dhu dhèu èci sa ator rare boe èu. Ana-ana matana èu, bhèni iia dènge mone iia.

* 49:14-15 Madhutu lii Ibrani, pake dua sasoa: "bhèj'i ètu talora dua era" dènge "j'unu ètu talora dua mèdha pasaa".

22 *Yusuf!* Èu ne, sama sèmi aj'u loro dhu dètu dènge madha èi. Dadana na loro asa tembok dhu dedha aae.†

23 Abhu kahèi dhèu tèka d'ara dènge èu, sama èci èèna ka, dènge musu dhu neo kataki èu.

24 Te ngaa Ama Lamatua dhu ja'a mangaj'i na, bera-bera dènge èu. Ho Na pa'èra ai èu, ka èu kataki si hari, masi ka nèti kaj'èu èèna ka. Èu segi si, lula Ama Lamatua dhu tolong èu. Mema koasa Na risi aa'i ngaa-ngaa! Nèti èèna ka, Nèngu j'aj'i era sarai ja'a, lula Nèngu na ka dhu madhenge ja'a.

25 Aa Nèngu madhenge èu kahèi. Dènge Na pala-bagi hia èu mènghi-nale nèti dedha-liru, nèti raihaha, dènge berkat ho matana ana ae-ae dhu ngi'u èra.

26 Ledhe-ledhe ra ele boe. Aa mamènghi-nale dhu ja'a peka mi èu ne, dedha risi nèti ledhe aa'i-aa'i ra. Sèna ka hud'i laa berkat se aa'i-aa'i sabhori asa èu, lula èu ne risi nèti a'ari èu se aa'i-aa'i si.

27 *Benyamin!* Babani èu sama sèmi busa hui dhu manganga. Mad'ae aae era, na kèd'i le èèna, ho bata-magèla badha hui, ho j'aj'i mi nganga'a na. Aa, ladhe d'ai ka mèda, la'e papala dhu sisa hia mi ana-ana nèngu. Babe'a ana-èpu èu sèmi èèna kahèi."

28 Sange ne'e ka, Yakob peka dènge ana-ana na, tasa mera mia mamuri rèngu pala lod'o limuri, èci-èci ka dènge ana-èpu rèngu. Rèngu aa'i-aa'i

† 49:22 Sasuri lii madhutu Ibrani ètu d'ara ayat ne, mèu iia boe. Abhu dhèu mèu peka na, 'aj'u dhu loro', aa cahag'e hari na 'badha keled'ei'.

se'e ka, j'aj'i mi bèi-baki nèti canguru dua suku dhèu Isra'el.

Yakob madhe

²⁹⁻³⁰ Èle èèna ka, Yakob manèngi sèna ka ana-ana na pajaji mema, peka na, “Nèbhu heka, ja'a madhe. Ladhe bèli-camèd'a ja'a madhe, na miu hud'i padhane ku ja'a asa d'ara ro'a baki ku Abraham. Ro'a ne, ètu d'ara loe padètu dènge rae Makpela, dènge Mamre ètu rai Kana'an. Uru na baki Abraham ka dhu hèli loe dènge oka na, ho j'aj'i mi era ro'a nèngu. Na hèli pama'ète nèti dhèu suku Het, ngara na Efron.

³¹ Ètu era èèna, ra padhane baki èdhi Abraham dènge bèi èdhi Sara; ama ja'a Isak dènge ina ku Ribka ètu èèna kahèi. De èèna na, miu hud'i padhane ja'a mi era èèna, ètu sebhe ro'a dhèu èmu ja'a Lea.

³² De mage mi bhèlu, padhane ja'a ètu d'ara loe dhu baki Abraham ku hèli nare èèna.”

³³ Yakob padhai lii nare sèmi èèna, na bhèj'i dènge ka ètu dedha koi na, hèia na madhe dènge ka.

50

¹ Hèia Yusuf liku nare ama na, ka na tangi. Na uu ama na pèri-pèri hari.

² Ka na paredha dhèu dhu tuka urus dhèu madhe mai lalau ngi'u aae ama na dènge bubhu-bubhu, sèna ka baku ele iie.

³ Sasab'a tuka lalau ngi'u aae ama na, d'ai èpa nguru lod'o, madhutu j'ara sasab'a rèngu. Dhèu Masir aa'i-aa'i madhutu tangi kahèi mamadhe

Yakob ne'e. Ra beke pidhu nguru lod'o, tao sèmi dhèu kapai rèngu madhe.

⁴ Èle beke pidhu nguru lod'o, hèia Yusuf peka dènge dhèu sab'a na sèra, "Mi nanene! Mèti ku lii ja'a ne asa dhèu aae, peka sèmi ne'e:

⁵ 'Lod'o ama ku oe madhe, na moa sèna ka ja'a laku padhane ne asa rai Kana'an. De ja'a manèngi ho ama dhèu aae hia ja'a ijin laku padhane ama ku. Ladhe èle na, ja'a lèpa hari mai.'"

⁶ Ropa tadèngi, hèia dhèu aae dhaa, peka na, "Ladhe èu dhu moa le mi ama mu sèmi èèna na, lamu ho padhane ne ètu nèi."

⁷ Ka Yusuf pakèd'i ka, la'e padhane ama na. Dhèu ae madhutu lasi dènge ne kahèi. Sèmi kapala urusan nèti dhèu aae, dènge dhèu kapai aa'i-aa'i nèti Masir.

⁸ A'ari Yusuf dènge dhèu-dhèu sab'a ra aa'i-aa'i, lasi padhane Yakob. Dhu ata ètu Gosen dhoka dhèu èmu ra, ana iiki, dènge badha-manu ra di.

⁹ Sordad'u ae madhutu kahèi. Cahag'e ca'e kareta, aa cahag'e hari ca'e jara. Taga dhèu dhu madhutu na, ae d'ai seli, nèti èèna ka, rombongan dhu rèti dhèu madhe ne, madhera titu kèna.

¹⁰ Rèngu lasi, ka ra pège loko Yarden ètu era èci, ngara na Atad. Era ne'e, dhèu biasa mai j'èli are. D'ai era ne'e, Yusuf si tangi mamadhe ama na. Aa ra beke hari pidhu mèda.

¹¹ Ropa dhèu Kana'an ètu sèra, ladhe na ra j'èra ae titu kèna, hèia ra papeka, aku rèngu na, "We! Miu laladhe ku laa! Babeke mamadhe

dhèu Masir se, ra susa bia nga! J'ara tatangi rèngu sèmi nèi ni ka." Nèti èèna ka, ra pangare era èèna, ngara na *Abel-Misraim*. Saso na, 'sasusa dhèu Masir'.

¹² Hèia ana-ana Yakob se, tao madhutu sèmi lii moa rèngu uru na.

¹³ Ka nedhe rèti ngi'u aae Yakob na, lasi padhane asa d'ara loe dhu padètu dènge rae Makpela dènge Mamre. Abraham hèli nare era ne'e nèti dhèu suku Het, ngara na Efron, ho j'aj'i mi era udhu rui rèngu.

Yusuf pa'èra d'ara a'a na si

¹⁴ Yusuf padhane nare ama na, hèia nèngu dènge a'ari na lèpa hari asa Masir. Sama-sama dènge dhèu leo dhu madhutu sèra.

¹⁵ Ropa rèngu d'ai Masir, a'a Yusuf se mulai madha'u. Lula ama rèngu aad'o heka, ka ra papeka, aku rèngu na, "We! Ta pangee ku la! Sèmi Yusuf tèka d'ara dènge èdhi era, ho na b'ala tatao karehe èdhi mi nèngu uru èèna, na èdhi tasamia?"

¹⁶ Hèia rare lii èci, ka ra hia lii la'e asa Yusuf, peka na, "Ama wakil. Ji'i sanèd'e era, lod'o ama èdhi mamuri era, na pua ji'i

¹⁷ ho padhai lii dènge ama wakil, peka na, 'Yusuf hud'i bhabhèlu eele ka sasala a'a na si. Lula uru na ra paj'èra ne.' Ji'i nge'a kahèi ama èdhi ne, karèi nèti uru ka mai, na mangaj'i dhoka mi Ama Lamatua di. Ji'i kahèi j'aj'i ana pajuu Lamatua. Nèti èèna ka, ji'i mai manèngi abho, lula uru na ji'i paj'èra le, ama wakil."

Ropa tadèngi lii ne'e, hèia Yusuf tangi.

18 Èle èèna ka, a'a na si mai unu ra, ka patitu kètu urutuu ètu madha na. Hèia ra padhai lii, peka na, “Hud'i laa ama tao ji'i j'aj'i ènu ama.”

19 Te ngaa Yusuf padhai lii dènge ra, “Miu se a'a ja'a! Miu baku madha'u ia ka! Dhoka Ama Lamatua di, dhu dènge hak hia huku mi dhèu. Te ja'a ne, aad'o.

20 Mema tare'a, uru na miu mere lii èci, ho neo paj'èra ja'a. Te ngaa Ama Lamatua ka dhu ub'a eele tatao miu dhu karehe èèna, j'aj'i mi babe'a. Nèti èèna ka, Na ded'e ja'a j'aj'i dhèu kapai ètu ne'e, sèna ka dhèu ae abhu mamuri dènge karej'e.

21 Nèti èèna ka, ja'a peka dènge miu kèna! Baku madha'u ia ka. Ja'a pamoà dènge miu se, èèna na, ladhe-leru miu, dènge ana-èpu miu aa'i-aa'i ra.”

Dènge lii padhai lii sèmi ne'e ne, Yusuf pa'èra hari d'ara a'a na si.

Mamadhe Yusuf

22 Èle èèna ka, Yusuf pea taruu ètu rai Masir, dènge a'ari na si, aa'i-aa'i ra. Nèngu mamuri d'ai 110 (cangasu canguru) tèu.

23 Nèngu d'ai hari nèdhi ana-èpu Efraim kahèi. Aa na leru èpu Manase, nuka ana-ana nèti Makir.

24 Yusuf peka mi a'a na si, aku nèngu na, “A'a ku si ee! Ja'a rasa na mamadhe ja'a dètu le! Te ngaa ja'a parcaya, Ama Lamatua tatu ladhe-leru miu. Bèli-camèd'a Nèngu ka dhu lere miu kalua nèti rai ne'e. Nèngu kahèi dhu nèti hari miu lèpa asa rai dhu Na padhadha le pake lii subha,

ho hia mi baki èdhi Abraham, Isak dènge ama èdhi Yakob.”

²⁵ Ka Yusuf manèngi mi a'ari na si, sèna ka ra subha, peka na, “Miu hud'i jaji ku mi dedha ja'a. Ladhe lod'o d'ai Ama Lamatua nèti hari miu asa rai Kana'an, miu hud'i mèti ngi'u aae ja'a asa nèi.”

²⁶ Èle èèna ka, Yusuf madhe ètu Masir, dènge umur nèngu 110 (cangasu canguru) tèu. Hèia ra tao bubhu mi ngi'u aae na. Ka ra tao asa d'ara kopa.

Dhao Alkitab
Genesis and the New Testament in the Dhao
language of Indonesia
Kejadian dan Perjanjian Baru dalam bahasa Dhao
copyright © 2012 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Dhao

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

526bd1ea-5f35-574c-9a7a-dabc714cb5d3